

# **Fraflytningen fra Færøerne og sammenligning af levevilkårene på Færøerne og i Danmark**

## ***Midlertidig rapport***

*Beregninger vedrørende forbrug mangle, og  
der kan komme ændringer i tallene, der vedrører makroskattetrykket.  
Den endelige rapport vil foreligge i uge 37.*

**1. september 1995**



## Indholdsfortegnelse

|                                                               |   |
|---------------------------------------------------------------|---|
| Indledning .....                                              | 2 |
| Arbejdsgruppens konklusion .....                              | 3 |
| Fraflytningen fra Færøerne .....                              | 4 |
| Fremskrivninger .....                                         | 6 |
| Sammenligning af levevilkårene på Færøerne og i Danmark ..... | 9 |

|                                                                           |  |
|---------------------------------------------------------------------------|--|
| Bilag 1 Fraflytningen fra Færøerne og fremskrivning af befolkningstallet. |  |
| Bilag 2 Eksempler på skatteberegninger på Færøerne og i Danmark           |  |
| Bilag 3 Sammenligning af makroskattetryk på Færøerne og i Danmark         |  |
| Bilag 4 Leveomkostninger i Danmark og på Færøerne                         |  |
| Bilag 5 Sammenligning af privatforbruget på Færøerne og i Danmark i 1994  |  |
| Bilag 6 Det sociale sikkerhedsnet på Færøerne og i Danmark                |  |
| Bilag 7 Sammenligning af offentlige udgifter til hhv. børn/unge og ældre  |  |



# Indledning

Den 29. juni 1995 besluttede det Færøske Landsstyre at nedsætte en arbejdsgruppe til at undersøge og sammenligne levevilkårene på Færøerne og i vores nabolande, især Danmark. Begrundelsen for dette arbejde er, at fraflytningen fra Færøerne anses som et stort problem og en reel trussel for det Færøske samfund, og at denne fraflytning kun kan mindskes eller standses, hvis levevilkårene på Færøerne igen kommer nogenlunde på samme niveau, som i vores nabolande.

Landsstyret udpegede følgende personer i arbejdsgruppen:

Karin Toftegaard, Faroe Fish Consult, formand  
Hans Pauli Strøm, Hagstova Føroya  
Bjarni Olsen, Hagstova Føroya  
Petur Alberg Lamhauge, Toll- og Skattstova Føroya  
Kurt Madsen, Toll- og Skattstova Føroya  
Kári Petersen, Búskapardeildin í Tinganesi  
Maria Jacobsen, Almanastovan

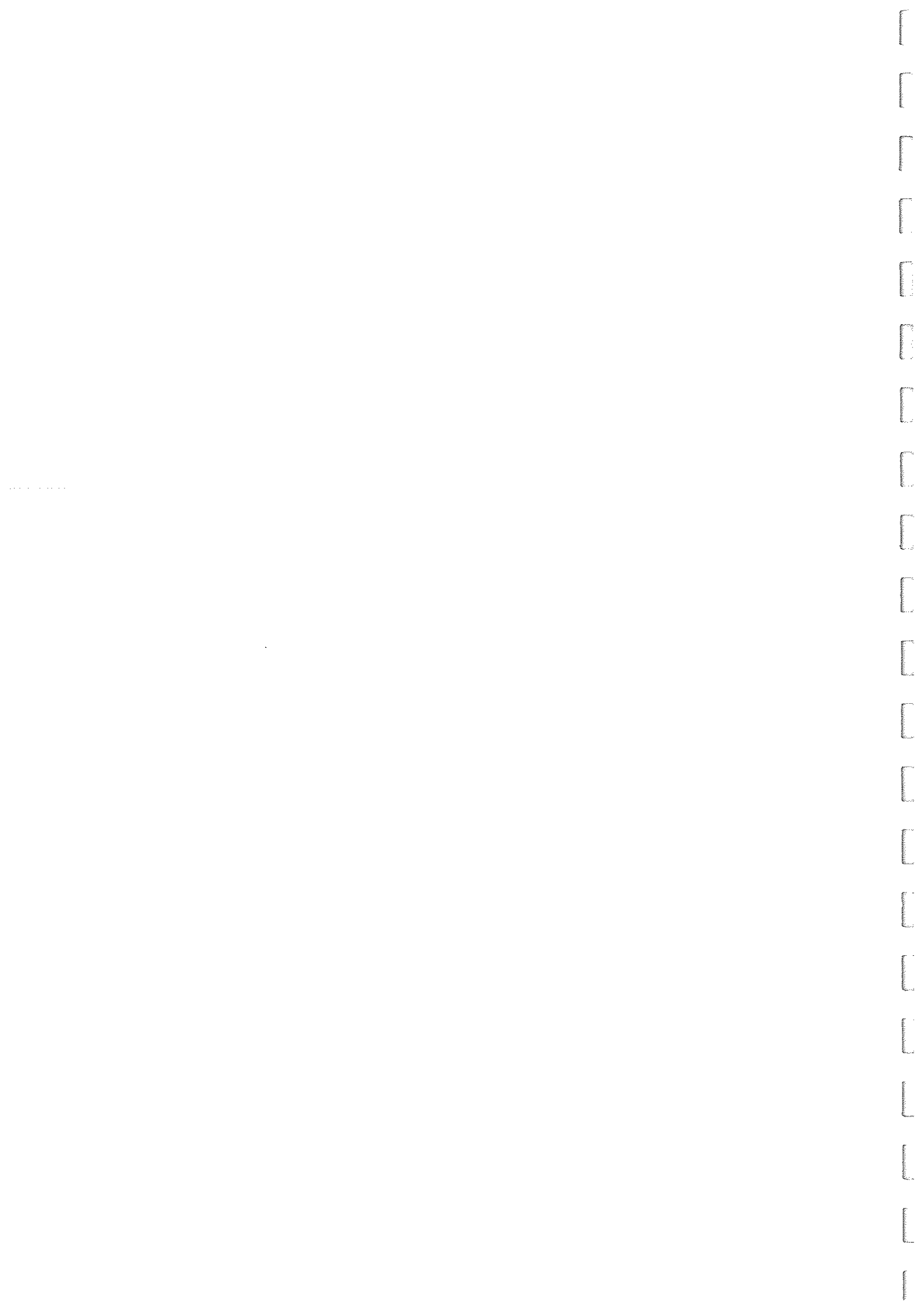
Denne redegørelse er inddelt i to hovedtemaer:

- Fraflytningen fra Færøerne, og konsekvenserne af denne fraflytning
- De økonomiske levevilkår på Færøerne sammenlignet med Danmark

Redegørelsen omfatter kun den økonomiske side af levevilkårene, men det er rimeligt at antage, at krisen på Færøerne også har forværret andre aspekter af levevilkårene som f.eks. beskæftigelses- og arbejdsforhold, sociale forhold og ikke mindst fremtidsudsigter.

En stor del af det talmateriale, der anvendes, er udarbejdet af arbejdsgruppen i forbindelse med dette arbejde. Desuden har Føroya Banki og Føroya Sparikassi deltaget med udarbejdelsen, der vedrører faste udgifter. Selve redegørelsen indeholder kun et kortfattet sammendrag, hvorimod hele talmaterialet er vedlagt i form af bilag.

Tórshavn den 1. september 1995



## Arbejdsgruppens konklusion

Hovedårsagen til den voldsomme fraflytning fra Færøerne de sidste fem år er den økonomiske krise, og at man dermed har fået et betydeligt lavere velstandsniveau end i Danmark.

Arbejdsgruppens redegørelse viser at:

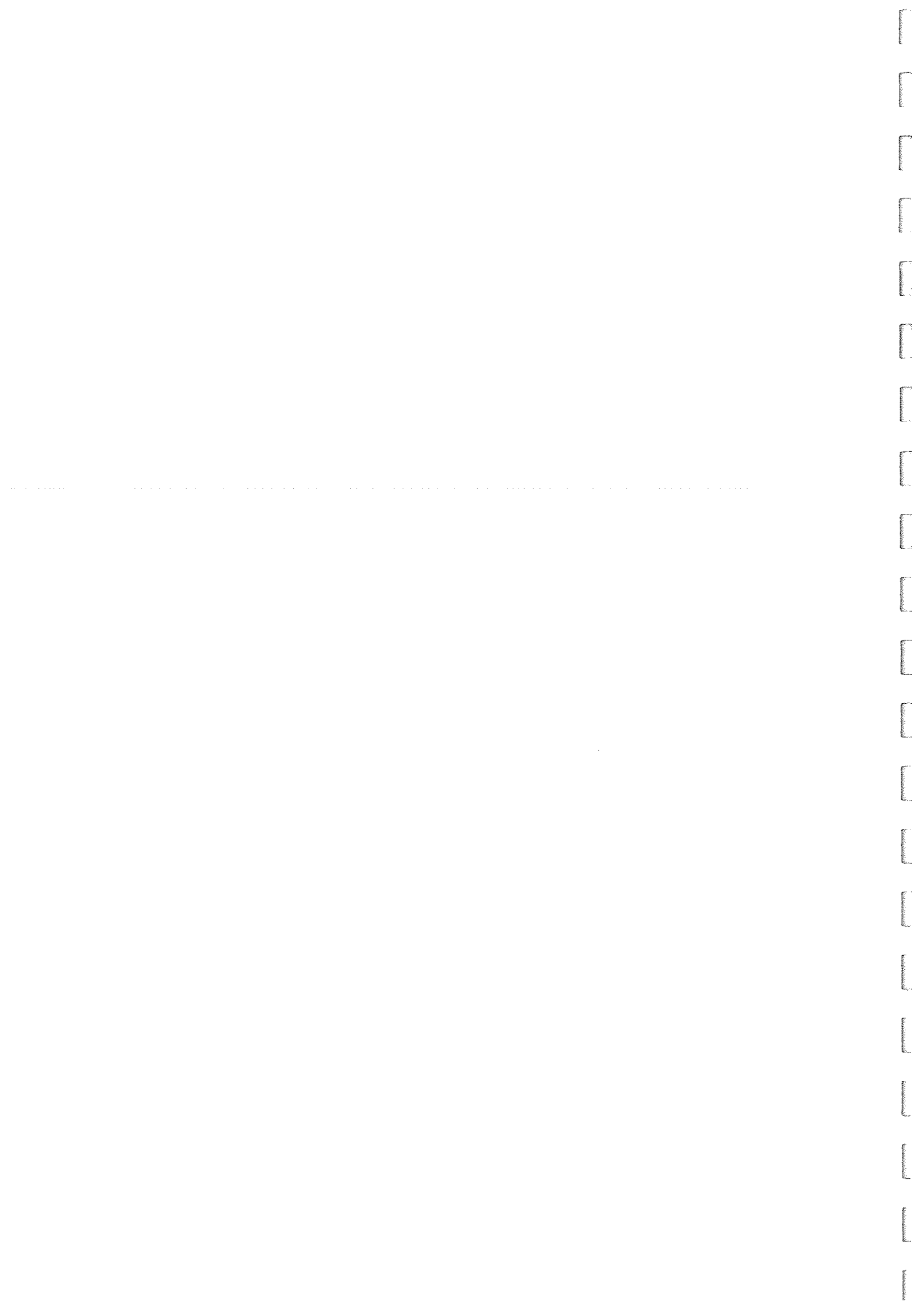
- Fraflytningen medfører en forvreden befolkningssammensætning med en betydelig vækst i de erhvervsaktives forsørgerbyrde overfor de ikke-erhvervsaktive.
- Nationalindkomsten pr. indbygger er betydeligt lavere end i Danmark (64% af det danske niveau).
- Privatforbruget pr. kapita på Færøerne målt i reale termer er xx% lavere end i Danmark.
- Det korrigerede skattetryk netto for indkomstoverførsler og subsidier er steget fra 24-30% fra 92-94 og ligger nu 4%-point over det tilsvarende danske skattetryk.
- De sociale udgifter er betydeligt lavere pr. indbygger på Færøerne end i Danmark.
- Forskellen i indtægtsmuligheder, skattetryk, forbrugsmuligheder og det sociale sikkerhedsnet mellem Færøerne og Danmark giver sammenlagt et betydeligt økonomisk incitament til fraflytning.
- En omfordeling i det færøske samfund kan ikke udligne forskellen i levevilkårene på Færøerne og i Danmark, eftersom alle indtægtsgrupper har et højt skattetryk.

Arbejdsgruppen er af den opfattelse, at flere tendenser i den samfundsøkonomiske udvikling gør det sandsynligt, at fraflytningen fortsætter i den næste fem års periode, omend i et langsommere tempo. Der vil fortsat være en stor arbejdsløshed og mange arbejdsløse flytter, hvis de ikke får arbejde inden for en periode, eller når de går ud af arbejdsløshedsforsikringsordningen.

Det er et samfundsmæssigt dilemma at fraflytning i mange tilfælde er borgerens løsning på problemerne, samtidig med at fraflytningen giver samfundsmæssige problemer, idet den forstærker skævvridningen af befolkningsstrukturen og derfor har en destabiliserende indvirkning på den samfundsmæssige udvikling.

Man står i dag i den situation at skattetrykket snarere vil stige end falde i fremtiden, idet en eventuel fremgang i den private sektor, vil blive modvirket af at landskassen iflg. de aftaler landsstyret har indgået med regeringen, skal afvikle budgetunderskuddet over de næste 3 år. Den ændrede befolkningsstruktur vil indvirke negativt på skattetrykket, især hvis der ikke kommer fremgang i den private sektor. Hvis landsstyret selv skal financiere en forbedring af de økonomiske levevilkår ved f.eks. at nedbringe skattetrykket, vil det kræve en kraftig nedskæring af den offentlige sektor med en stigning i arbejdsløsheden til følge og efterfølgende problemer for den private sektor. Man står således over for en ond cirkel.

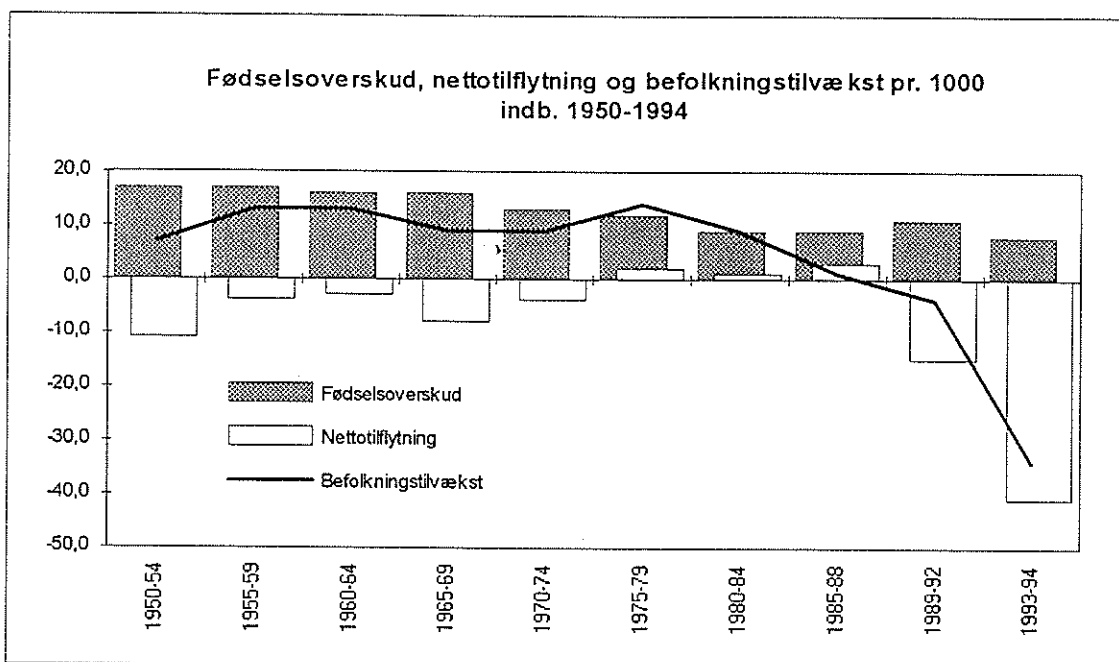
Den store gældsbyrde bidrager efter arbejdsgruppens mening kraftigt til de negative forventninger til fremtiden, især til forventningerne om et højt skattetryk. Skal den nedadgående udvikling brydes, er det, efter arbejdsgruppens mening nødvendigt, at forbedre levevilkårene, samt at få en afklaring af landskassens gældsproblem.





# Fraflytningen fra Færøerne

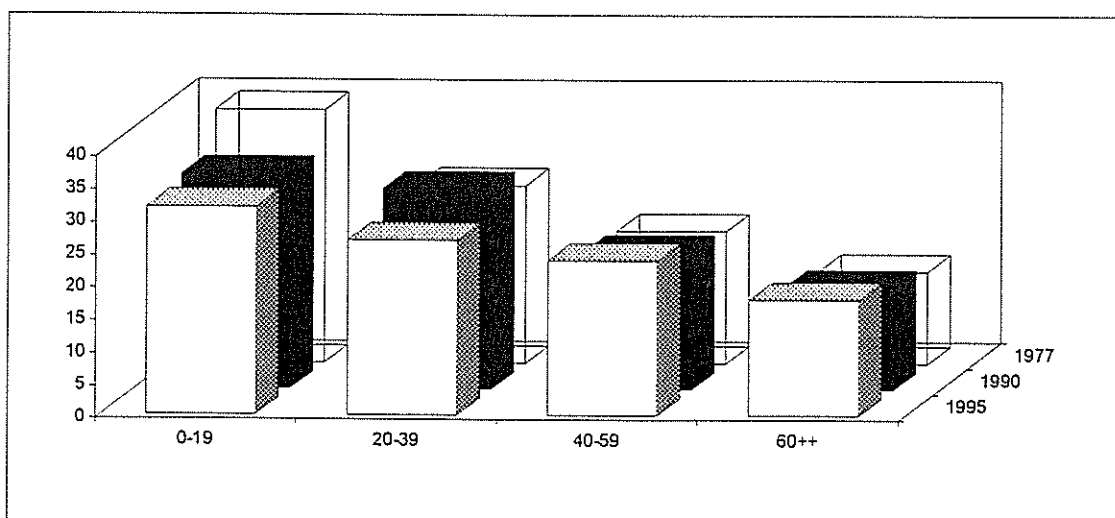
I perioden fra 1950 til sidst i 80'erne har der været en positiv udvikling i befolkningstallet, dette på trods af en stor fraflytning i kriseårene i 50'erne, jvf. fig.1. Sidst i 80'erne vendte denne udvikling, og fra 1990 til 1995 er folketallet reduceret med 8,6%. Som det fremgår af fig.1 er årsagen hovedsageligt en voldsom nettofraflytning, men samtidig er der også en reduktion i fødselsoverskuddet.



Kilde: Bilag 1

**Fig. 1. Udviklingen i befolkningstallet på Færøerne fra 1950-1994.**

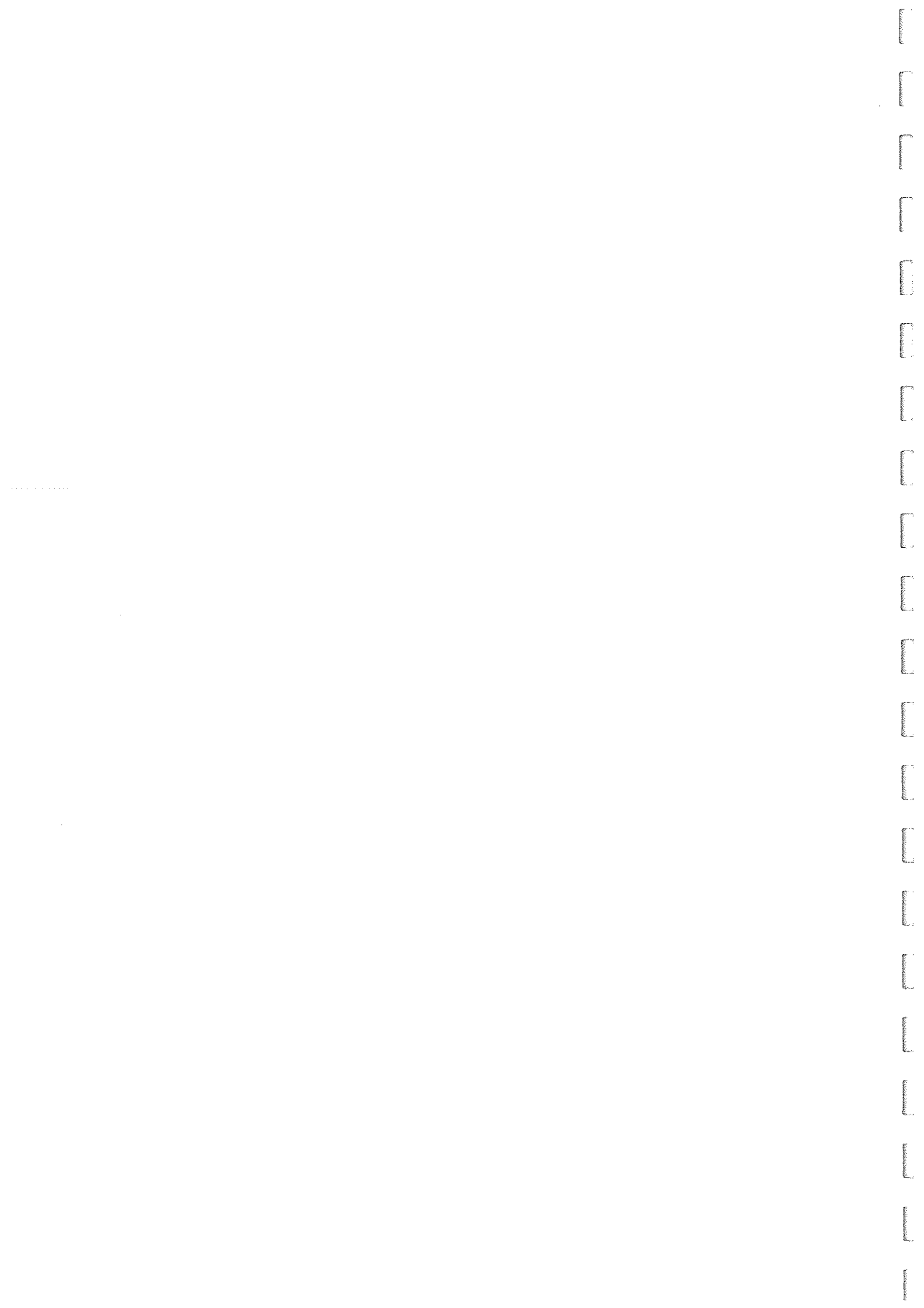
Fraflytningen fra Færøerne toppede i 1994, og ifølge foreløbige opgørelser for 1995 bliver fraflytningen knapt 20 promille mod 43 promille i 1994.



Kilde: Hagstova Foroya

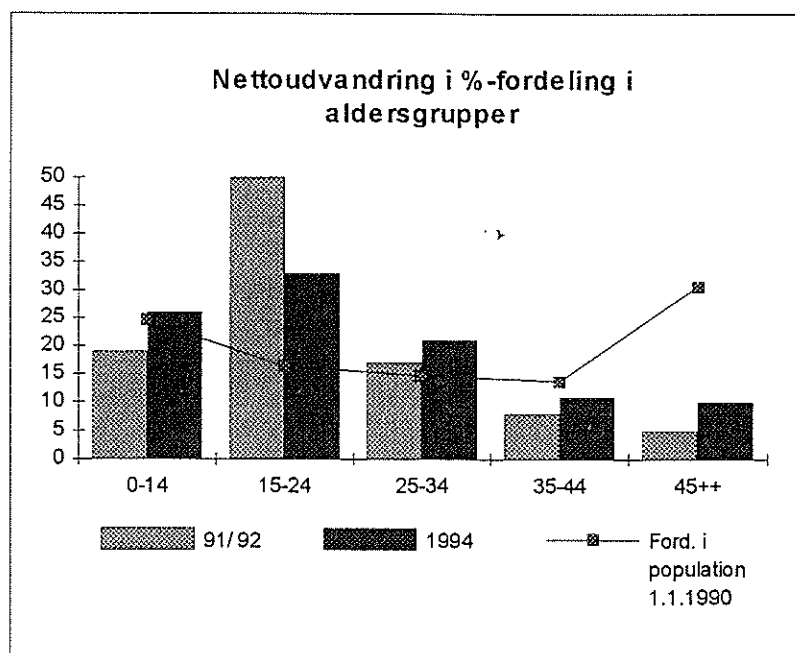
**Fig. 2. Befolkningens procentvise fordeling efter alder 1988, 1990 og 1995.**

Befolkningstallet er nu på samme niveau som sidst i 70'erne, men aldersfordelingen er betydeligt ændret. Fig. 2 viser befolkningens procentvise fordeling efter alder for 1977,



1990 og 1995. Figuren udviser en tydelig forskydning, hvor andelen af børn og unge er formindsket, mens andelen af personer over 60 år er forøget.

Årsagen til denne ændring i aldersfordeling skyldes, at det primært er de yngre aldersgrupper, der flytter fra øerne, mens der er relativt få i de ældre arbejdsgrupper, der flytter jvf. fig 3. Figuren viser, at i 91/92 var det aldersgruppen 15-24 år, der udvandrede. Men i 1994 har fraflytningen ændret karakter, idet der er forholdsvis flere fra alle de andre aldersgrupper der nu også flytter.



Kilde: Hagstova Forøya

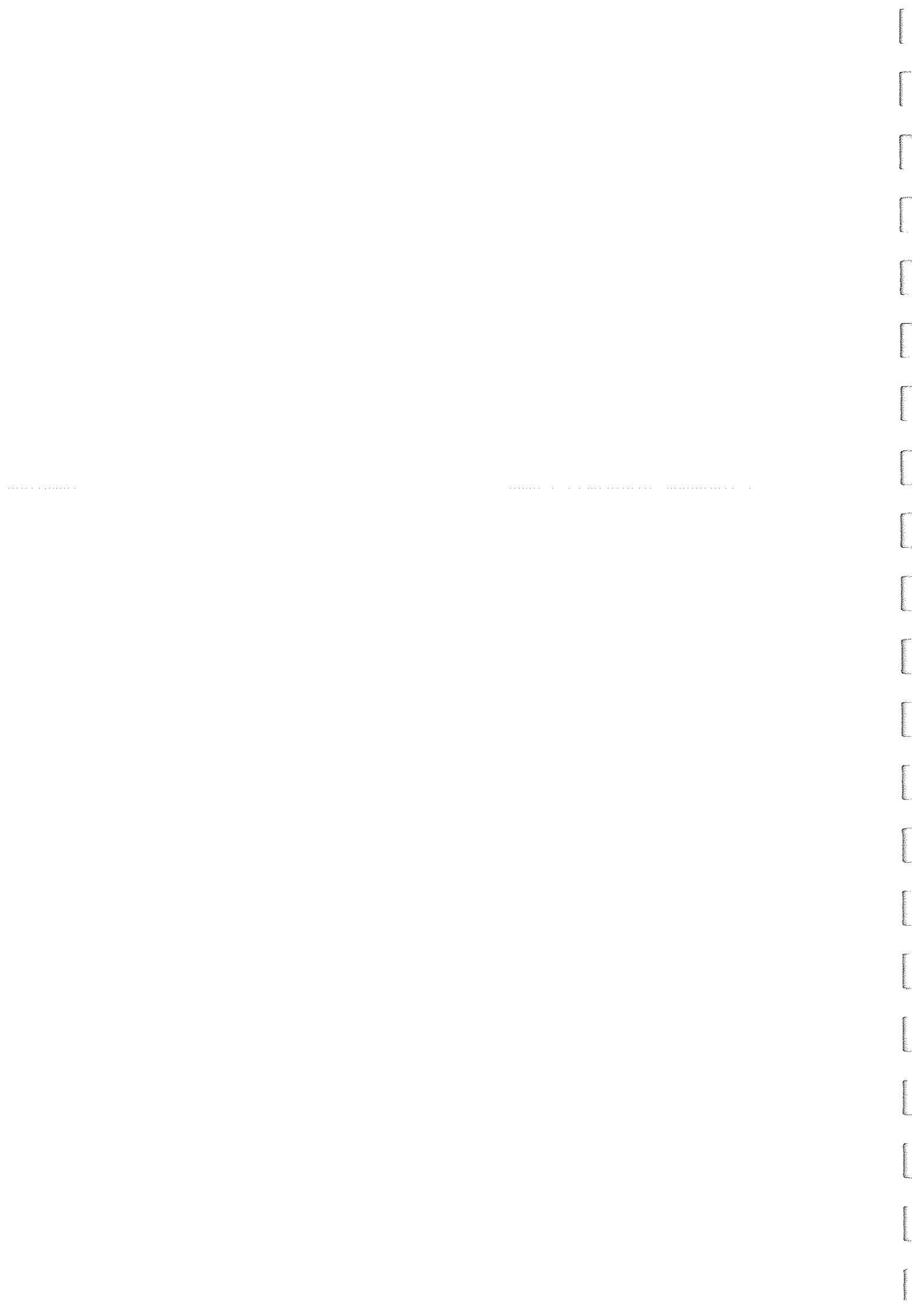
**Fig. 3. Nettoudvandring i %-fordeling i aldersgrupper**

Aldersfordelingen for de personer, der er flyttet i 1994 viser følgende:

- Fra at have været et udpræget ungdomsfænomen, har fraflytningen skiftet karakter til et bredere samfundsmæssigt problem, der i første omgang omfatter børnefamilier og generelt rammer voksne i moden, erhvervsaktiv alder i langt højere grad end tidligere.
- Dog er andelen af ældre stadig ubetydelig blandt fraflytterne, hvilket bl.a. medfører, at de stiger både i absolut antal og i særdeleshed i relativ andel af befolkningen.

Ved at se på de erhvervmæssige forhold for fraflytterne i 1994, de sidste 12 måneder inden fraflytningen, ses følgende, jvf. bilag 1:

- For kvinder: For 14% er sociale ydelser hovedindtægtskilden, 8% har arbejdsløshedsunderstøttelse og andre 8% uddannelsesstøtte som hovedindtægt. 45% har deres hovedindtægt fra især offentlig, sundheds- og socialforvaltning, handel og fiskeindustri.
- For mænd: For den største enkeltgruppe er hovedindtægtskilden fiskeri, nemlig 11%. Fra fiskerierhvervene ialt har 17% deres hovedindtægt. 10% har arbejdsløshedsforsikring og andre 10% sociale ydelser som hovedindkomstkilde. Herefter er offentlig forvaltning, handel og byggeri de vigtigste erhverv hos udvandrerne.



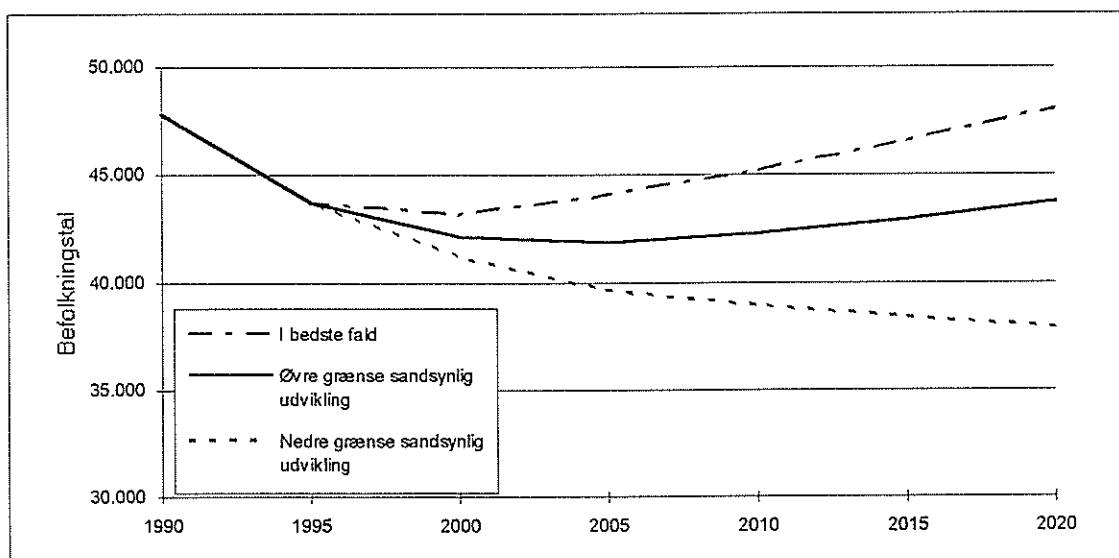
Sammenfattende er udvandrerne, hvad indkomstsammensætningen angår, ikke markant forskellig fra befolkningen:

- For udvandrerne som helhed udgør arbejdsindkomsterne 81% og overførselsindkomsterne 19% af den samlede indkomst. For befolkningen er de tilsvarende tal 83% og 17%.
- Når man ser på indkomstniveauet, kan der konstateres en større forskel mellem udvandrerne og befolkningen, men igen er forskellen mindre end hvad der kunne forventes: den gennemsnitlige årsindkomst for udvandrerne er ca. 21% lavere end befolkningens.

## Fremskrivninger

### Demografisk udvikling

I figur 4 vises tre alternative fremskrivninger af befolkningsstørrelsen. Forudsætningerne for disse fremskrivninger er vist i bilag 1. Figuren viser, at i bedste fald vender udviklingen omkring år 2000. Den sandsynlige befolkningsudvikling ligger imellem øvre og nedre grænse i figuren. Øvre grænse angiver, at nedgangen fortsætter til omkring år 2005, hvorefter der sker en svag stigning. Ved nedre grænse er der et fortsat fald i hele perioden.



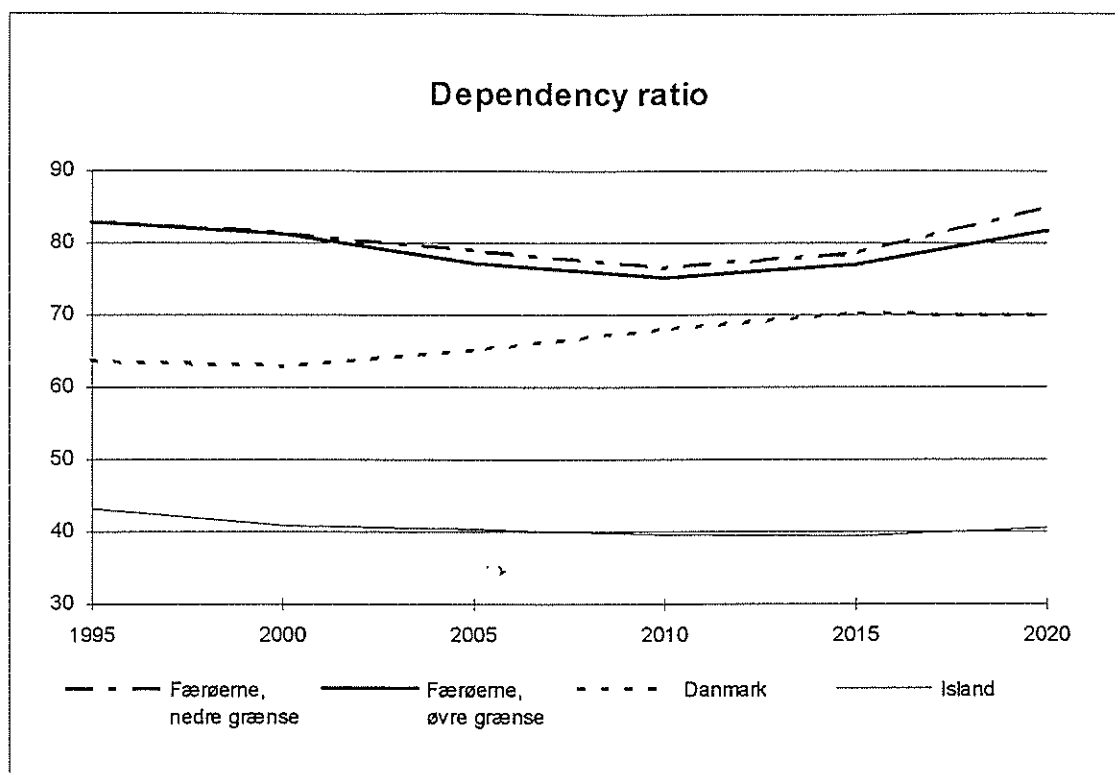
Kilde: Bilag 2

**Fig. 4 Tre alternative fremskrivninger af befolkningstallet.**

At fraflytningen er et alvorligt problem for det færøske samfund er ikke alene et spørgsmål om befolkningens størrelse, det kritiske er dens sammensætning.

Fig. 5. viser udviklingen dependency ratio i henhold til den sandsynlige udvikling i fremskrivningen for Færøerne, Danmark og Island. Dependency ratio angiver antal børn og unge + antal ældre som procent af generationen mellem 20 og 64 år - eller den erhvervsaktive alder.





Kilde: Bilag 1

**Fig. 5. Dependency ratio iht. fremskrivningerne for Færøerne, Danmark og Island.**

Figuren viser, at både øvre og nedre grænse for den sandsynlige udvikling på Færøerne har den højeste dependency ratio, sammenlignet med både Danmark og Island. Der er dog et fald midt i perioden. Igennem hele perioden stiger andelen af ældre, mens andelen af børn og unge falder, jvf. bilag 1. Dette har ikke kun demografisk, men også økonomisk betydning, da ældre borgere medfører dobbelt så stor udgifter for det offentlige som de unge, jvf. bilag 7.

### Økonomisk udvikling

Den langsigtede udvikling i fraflytningen bliver overvejende bestemt af velstandsudviklingen i Norden (Danmark) i forhold til den på Færøerne. Derudover afhænger udviklingen i høj grad af forventningerne til fremtiden.

### Økonomisk vækst

Den færøske økonomi, både den offentlige og private sektor vil de næste år gennemgå en større omstilling. Denne periode vil derfor være præget af lav økonomisk vækst, få nye arbejdspladser og ringe indkomststigning.

### Forventet beskæftigelsesudvikling.

Der vil i den næste fem års periode fortsat være en stor arbejdsløshed, og mange arbejdsløse vil givetvis flytte, hvis de ikke får arbejde inden for en periode. Andre flytter når de går ud af arbejdsløshedsforsikringsordningen.

Den naturlige tilgang til arbejdsmarkedet er omkring 680 personer om året i den næste 5 års periode, mens omkring 380 går ud af arbejdsstyrken om året. Det er således nødvendigt at fremskaffe ca. 300 nye arbejdspladser om året for at undgå en stigning i arbejdsløsheden.





Tilpasningen af den offentlige sektor vil i denne periode bidrage til en større arbejdsløshed. Tilpasningen af fiskerierhvervet medfører i første omgang også færre arbejdspladser på kort sigt. Hvis ferskfiskeflådens fangster vokser betydeligt de kommende år, vil fiskerierhvervets indtægter vokse tilsvarende. Antallet af arbejdspladser i fiskeindustrien vil vokse betydeligt, men dog ikke i en størrelsesorden, der vil kunne afskaffe en arbejdsløshed af den nuværende størrelse.

#### **Forventet udvikling i offentlige udgifter og indtægter.**

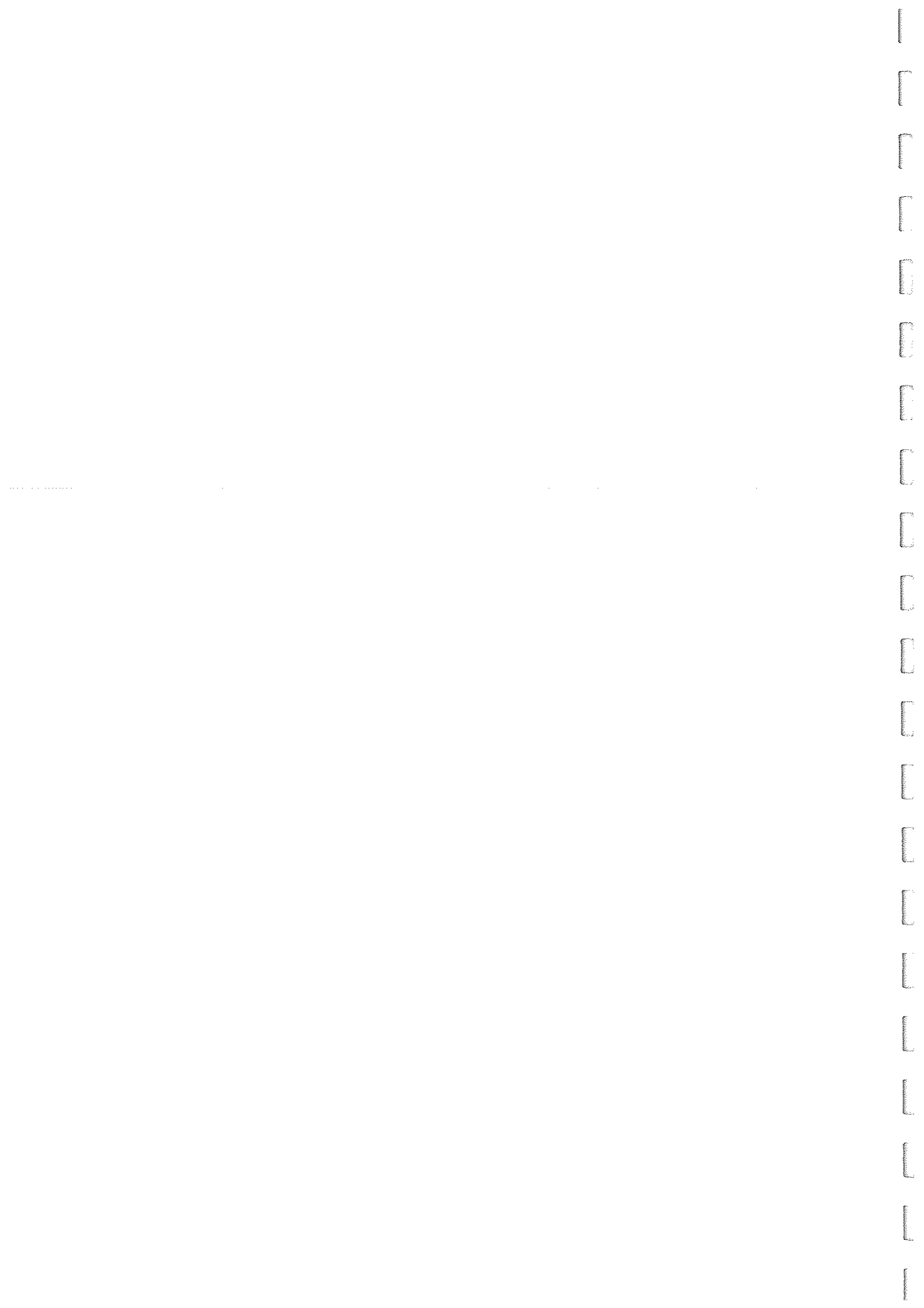
Den demografiske udvikling og landskassens store gæld vil de næste mange år gøre det meget svært at mindske de offentlige udgifter. Hvis de færøske skatteborgere skal tilbagebetale hele landskassens gæld, vil dette medføre et kronisk højt skattetryk langt ind i fremtiden.

Forventningerne om en kronisk stor arbejdsløshed tilsiger også, at man må forvente et højt skattetryk flere år fremover.

Udgiftsstigningerne som følge af den stærkt voksende andel af ældre mennesker, gør også at man må forvente en stigning i skattetrykket over de næste 10-20 år. (Se figur 5 og bilag 7).

Der vil derfor fortsat være en stærk tendens til, at folk vil flytte for at:

- få arbejde
- få højere levestandard
- undgå at betale den store offentlige gæld



# Sammenligning af levevilkår på Færøerne og i Danmark

Krisen på Færøerne har ændret den enkelte families hverdag og fremtidsudsigter. Samtidig med den voldsomme tilbagegang på Færøerne, har der været konjunkturstigning i Danmark. I denne redegørelse bliver nogle af forskellene i levevilkårene behandlet.

## Indtægtsforhold

Det har ikke været muligt at få et sammenligningsgrundlag for indtægternes størrelse og fordeling. Det tyder dog på, at lønniveauet i Danmark er højere end på Færøerne. En sammenligning af overenskomsterne for arbejdere, håndværkere og handel og kontor bekræfter denne formodning jvf. fig 6.

|                  | Færøerne | Danmark | diff |
|------------------|----------|---------|------|
| Arbejder         | 328.000  | 440.000 | 34%  |
| Håndværker       | 370.000  | 444.000 | 20%  |
| Handel og kontor | 360.000  | 402.000 | 12%  |

Kilde: Forøya Arbejdsgevarafelag

**Fig. 6. Årsindkomster for forskellige faggrupper.**

Den disponible nationalindkomst pr. indbygger for 1994 kan anslås til 171.000 kr i Danmark, mens den på Færøerne kan anslås til 110.000 kr eller 64% af den i Danmark. Denne forskel i nationalindkomstniveau er hovedårsagen til forskellen i levevilkårene.

## Skattetryk

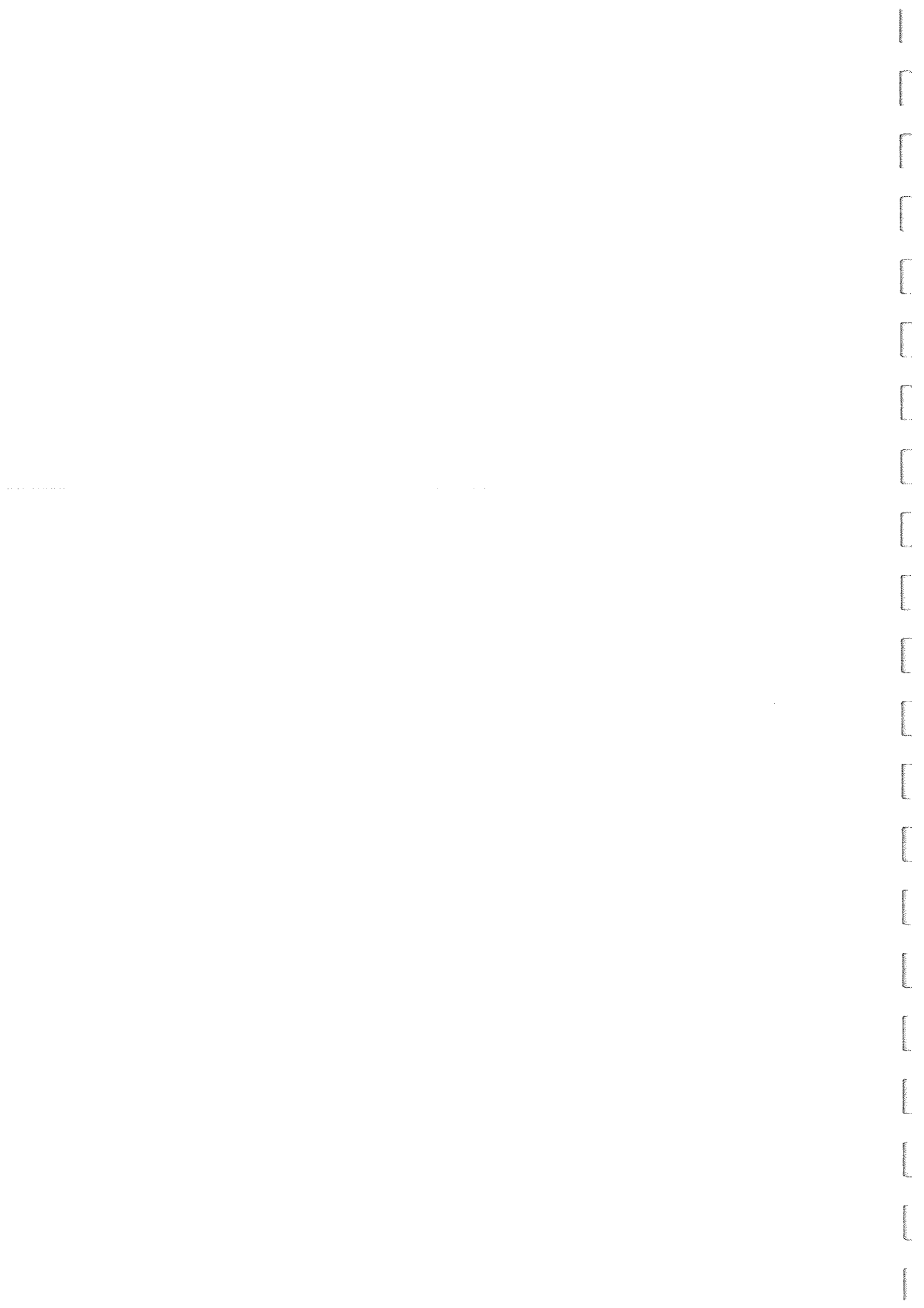
For den enkelte husstand rammer de to skattesystemer forskelligt. I fig 7 er der 16 eksempler, der viser forskellen i indtægt efter skat (incl. div. sociale bidrag, fagforeningskontingent, ejendomsskat og overførsler fra det offentlige). Beregningerne er delt i to for hhv. familier, der bor til leje og familier der bor i eget hus. I bilag 2 er anført, hvilke forudsætninger, der ligger til grund for beregningerne.

I de første 6 eksempler er indtægten baseret på at begge ægtefæller har indkomst som hhv. arbejdere, håndværkere, handel og kontor i henhold til gældene overenskomster på Færøerne og i Danmark. Disse eksempler viser således både forskellen i indkomst og skattetryk. Nettoresultatet er mellem 17,5 og 37,6% bedre for den danske familie i forhold til den tilsvarende færøske familie.

Eksempel 7-12 viser forskellen i skattetrykket, for forskellige indtægtsgrupper. For de lave indtægter er nettoresultatet op til 21,5% bedre i Danmark, mens for en indtægt på 1.000.000 bliver nettoresultatet 0,3% dårligere i Danmark. Det skal dog bemærkes, at der er meget få på Færøerne i sidstnævnte indtægtsgruppe.

Eksempel 13 og 14 er enlige forsørgere. Også her er nettoresultatet bedre i Danmark.

De sidste to eksempler er for fiskere. Det særlige ved disse eksempler er dels, at fiskerne er en "flyttegruppe" og at i Danmark er der et fiskerfradrag. Forskellen i nettoresultat i de to eksempler er på hhv. 24 og 17,6%. Det kan her bemærkes, at både i Danmark, Norge og på Island, dog i mindre omfang, får fiskere særlige skattefradrag, mens fiskere



på Færøerne bliver beskattet som øvrige lønmodtagere. 15% af arbejdsstyrken på Færøerne er fiskere.

|                                                                 |    | Indtægt<br>ialt | Nettoresultat<br>bor til leje | Diff  | Nettoresultat<br>bor i hus | Diff  |
|-----------------------------------------------------------------|----|-----------------|-------------------------------|-------|----------------------------|-------|
| <b>Indkomst i hht. overenskomster på Færøerne og i Danmark</b>  |    |                 |                               |       |                            |       |
| <b>Eksempel 1 og 2</b>                                          | FR | 328.000         | 197.312                       |       | 212.096                    |       |
| Begge har arbejderindkomst                                      | DK | 440.000         | 271.564                       | 37,6% | 281.964                    | 32,9% |
| <b>Eksempel 3 og 4</b>                                          | FR | 370.000         | 214.902                       |       | 229.686                    |       |
| Begge har håndværkerindkomst                                    | DK | 444.000         | 273.354                       | 27,2% | 283.754                    | 23,5% |
| <b>Eksempel 5 og 6</b>                                          | FR | 360.000         | 210.736                       |       | 225.520                    |       |
| Begge indenfor handel og kontor                                 | DK | 402.000         | 254.560                       | 20,8% | 264.961                    | 17,5% |
| <b>Samme indkomst på Færøerne og i Danmark</b>                  |    |                 |                               |       |                            |       |
| <b>Eksempel 7 og 8</b>                                          | FR | 220.000         | 147.603                       |       | 156.778                    |       |
| Indtægtsfordeling i % mand-hustru 68/32                         | DK | 220.000         | 179.371                       | 21,5% | 171.592                    | 9,4%  |
| <b>Eksempel 9 og 10</b>                                         | FR | 400.000         | 227.514                       |       | 242.298                    |       |
| Indtægtsfordeling i % mand-hustru 50/50                         | DK | 400.000         | 253.666                       | 11,5% | 264.067                    | 9,0%  |
| <b>Eksempel 11 og 12</b>                                        | FR | 1.000.000       | 448.895                       |       | 499.407                    |       |
| Indtægtsfordeling i % mand-hustru 50/50                         | DK | 1.000.000       | 465.646                       | 3,7%  | 497.699                    | -0,3% |
| <b>Enlig forsørger. samme indkomst på Færøerne og i Danmark</b> |    |                 |                               |       |                            |       |
| <b>Eksempel 13</b>                                              | FR | 164.000         |                               |       | 109.688                    |       |
| Enlig forsørger                                                 | DK | 164.000         |                               |       | 122.915                    | 12,1% |
| <b>Eksempel 14</b>                                              | FR | 200.000         | 106.997                       |       |                            |       |
| Enlig forsørger                                                 | DK | 200.000         | 115.733                       | 8,2%  |                            |       |
| <b>Fisker, samme indkomst på Færøerne og i Danmark</b>          |    |                 |                               |       |                            |       |
| <b>Eksempel 15</b>                                              | FR | 200.000         | 104.161                       |       |                            |       |
| Fisker, enlig, uden børn                                        | DK | 200.000         | 129.788                       | 24,6% |                            |       |
| <b>Eksempel 16</b>                                              | FR | 300.000         | 143.770                       |       |                            |       |
| Fisker, enlig, uden børn                                        | DK | 300.000         | 169.038                       | 17,6% |                            |       |

Kilde: Bilag 2

**Fig. 7. Eksempler på forskelle i nettoresultat for forskellige familietyper.**

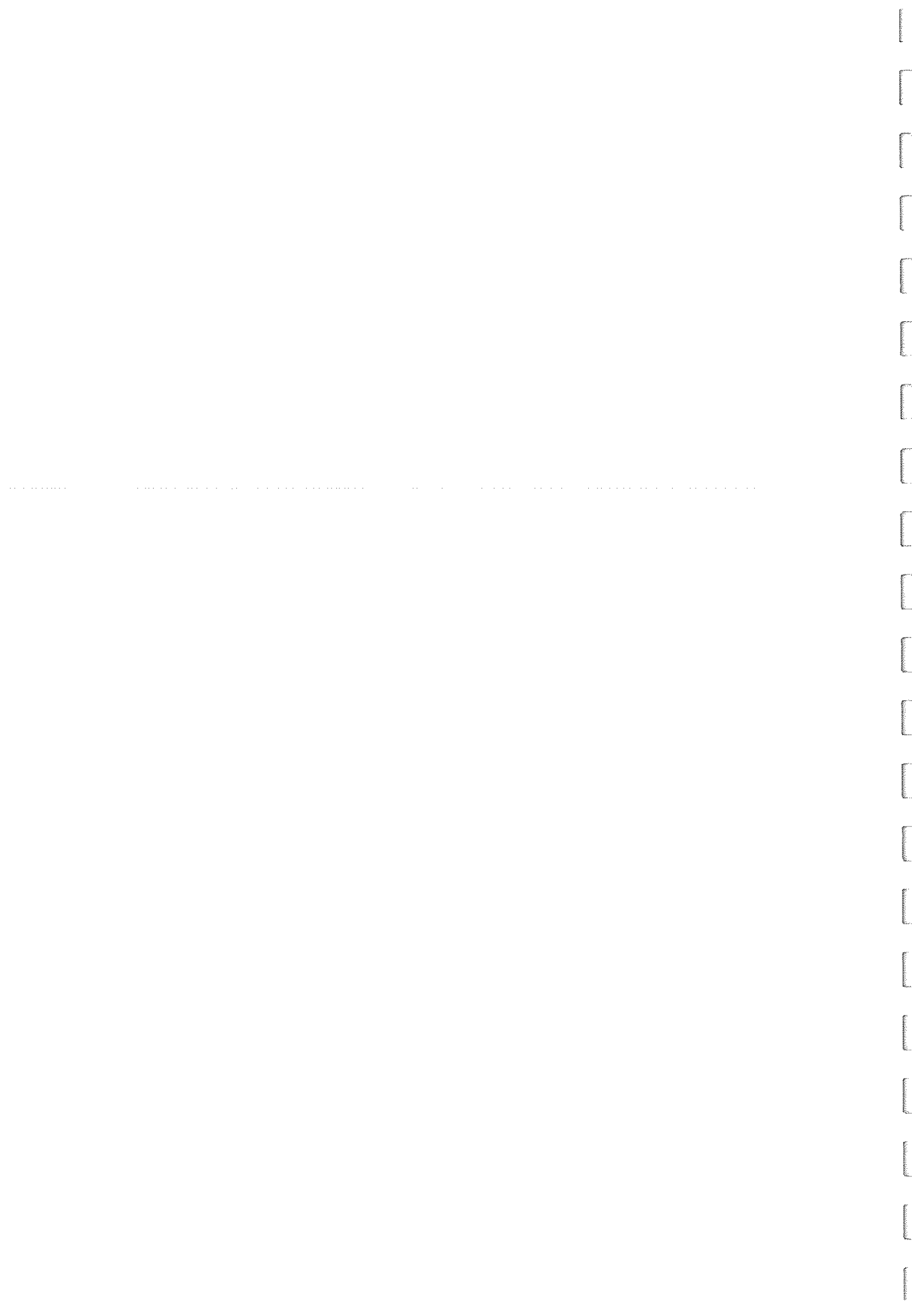
For at give et overordnet indtryk af skattetrykket, suppleres ovenstående enkeltteksempler med sammenligninger, der er mere dækkende for hele økonomien, navnlig makroskattetrykket, jvf. bilag 3.

Skattetrykket på Færøerne steg voldsomt fra 1992 til 1994:

- Det traditionelle skattetryk steg fra 44% til 56% og er nu 4%-point over det danske.
- Det korrigerede skattetryk steg fra 45% til 54% og er nu 1%-point over det danske.
- Det korrigerede skattetryk netto for indkomstoverførsler og subsidier er steget fra 24% til 30% og er nu 4%-point over det tilsvarende danske.
- Det korrigerede skattetryk netto for indkomstoverførsler er steget fra 32% til 37% og er nu 6%-point over det danske.

Dette er en ny situation, idet det færøske skattetryk altid har ligget et godt stykke under det danske. Det danske skattetryk har dog ligget ret stabilt de sidste 10 år og har således ikke været oppe på det niveau, som det færøske har i dag.

At det korrigerede nettoskattetryk på Færøerne overstiger det danske relativt mere end det ikke-nettoficerede skattetryk er et udtryk for, at borgerne i Danmark får mere "tilbage for sine skattekrone" i form af indkomstoverførsler end borgerne på Færøerne.



Ændringen i skattetrykket kan både tilskrives en stigning i skatter og afgifter og et fald i BNP hhv. BNI. Det højere skattetryk er således en naturlig følge af den økonomiske udvikling på Færøerne, men kan næppe siges at være hensigtsmæssig, når samfundet er inde i en kraftig økonomisk krise.

Set i lyset af, at det danske skattetryk i international sammenhæng ligger meget højt, må man sige, at det færøske skattetryk ligger faretruende højt. Den diskussion, der har været i Danmark om de uheldige adfærdsmæssige konsekvenser af et for højt skattetryk er derfor ikke i mindre grad relevant på Færøerne. Skattetrykket kan givetvis også være afgørende for, om folk beslutter at forlade Færøerne. Da færinger har en stor mobilitet, specielt overfor valget om at bo i Danmark, er skattetrykket af væsentlig betydning for den demografiske- og dermed den økonomiske udvikling på Færøerne.

Det færøske skattetryk kan således forventes at være en medvirkende årsag til fraflytningen fra Færøerne. Forventningerne til fremtidigt skattetryk er dog sandsynligvis vigtigere, men som den økonomiske situation er på Færøerne i dag, er der ikke grund til at forvente et snarligt fald i skattetrykket.

### Faste udgifter

Fig 8 viser et estimat over nogle faste udgifter på hhv. Færøerne og i Danmark. Udgifter til transport og telefon er ikke med. Figuren viser, at de faste udgifter er 2% lavere i Danmark, men at der iøvrigt er store forskelle i udgiftsstrukturen.

| Kr. pr. år           | Færøerne | Danmark | Diff. |
|----------------------|----------|---------|-------|
| El-udgifter          | 9.192    | 4.446   | -52%  |
| Fyringsolie          | 10.680   | 13.790  | 29%   |
| Licens               | 2.515    | 1.624   | -35%  |
| Indboforsikring      | 990      | 1.478   | 49%   |
| Børnepasning, 2 børn | 26.760   | 24.052  | -10%  |
| Vandudgift           | 0        | 3.597   | -     |
| Ialt                 | 50.137   | 48.987  | -2%   |

Kilde: bilag 4

**Fig. 8. Sammenligning af nogle af de faste udgifter.**

### Boligudgifter

Det færøske boligmønster er præget af, at de fleste familier bor i eget hus. Antallet af lejligheder er beskedent. I løbet af 80'erne var der en meget stor boligefterspørgsel, hvilket medførte betydelige stigninger i hus- og grundpriserne, hvorfor mange familier, der etablerede sig i 80'erne har en stor gæld, som er vanskelig at forsvare. Det kan i denne sammenhæng nævnes, at den disponible realløn er faldet med 23% i perioden 89-93.

Der foreligger ingen statestikker over, hvor meget en gennemsnitlig familie har i boligudgifter, eller hvor stor gælden er, så det er ikke muligt at sætte en generel sammenligning op, men i fig 9 er en række eksempler, hvor indtægten for en færøsk og dansk familie er den samme, men hvor der er flere boligalternativer. Tabellen viser, at uanset bolig eller gældsstørrelse, er forskellen i rådighedsbeløbet mellem 16 og 19% højere i Danmark. (I de faste udgifter er udgifter til transport og telefon ikke medregnet)





|                                                     | Færøerne        |                   |          | Danmark         |                   |          |
|-----------------------------------------------------|-----------------|-------------------|----------|-----------------|-------------------|----------|
| Årlig indtægt, mand                                 | 180.000         |                   |          | 180.000         |                   |          |
| Årlig indtægt, hustru                               | 140.000         |                   |          | 140.000         |                   |          |
| Efter skat incl. soc. bidr.                         |                 |                   |          |                 |                   |          |
| excl. rentefr. ejend.skat m.m                       | 187.488         |                   |          | 203.592         |                   |          |
| Faste udgifter                                      | 50.137          |                   |          | 48.987          |                   |          |
| Tilbage til mad, tøj og bolig                       | 137.351         |                   |          | 154.605         |                   |          |
| <b>Boligalternativ</b>                              | Hus, gæld 1 mio | Hus, gæld 480.000 | Til leje | Hus, gæld 1 mio | Hus, gæld 480.000 | Til leje |
| Nettoboligyldelse                                   | 70.674          | 33.930            | 48.000   | 77.269          | 35.948            | 48.000   |
| Husforsikring                                       | 2.520           | 2.520             |          | 1.223           | 1.223             |          |
| Rådighedsbeløb                                      | 64.157          | 100.901           | 89.351   | 76.113          | 117.434           | 106.605  |
| Forskell i rådighedsbeløb for samme boligalternativ |                 |                   |          | 19%             | 16%               | 19%      |

Kilde: Bilag 4

**Fig. 9. Sammenligning af rådighedsbeløb for forskellige boligalternativer.**

## Forbrug

Færøernes Statistik har lavet en foreløbig opgørelse for privatforbruget på Færøerne og i Danmark. Den færøske opgørelse er behæftet med en relativt stor usikkerhed, da den ikke er baseret på en egentlig forbrugsundersøgelse, men på omsætningstal fra momsstatistikken suppleret med oplysninger fra enkelte brancher. Opgørelsen er foretaget ud fra en forsigtighedsregel om hellere at henvise for meget end for lidt til privatforbruget.

Resultatet af opgørelsen er, at det færøske forbrug excl. boligbenyttelse og turisme i 1994 nominelt ligger på xx kr pr. kapita mod xx kr. pr. kapita i Danmark. Dvs. xx% lavere end det danske. Tages der yderligere hensyn til, at de færøske priser med visse undtagelser (fyringsolie, indboforsikring mv.) gennemgående er højere end danske priser, måske 10-20%, kan det konkluderes, at det færøske privatforbrug er betydeligt lavere end det danske. Usikkerheden i de færøske opgørelser kan ikke ændre væsentligt på denne konklusion. Man kan med rimelighed anføre, at 1994 var et atypisk år, men dette forhold kan næppe forklare hele den særdeles store forskel.

Realforbruget er i høj grad en væsentlig faktor i bedømmelsen af levestandarden i et land, og det må derfor antages at være en vigtig determinant for beslutningen om hvorvidt man fortsat vil bo på Færøerne eller ikke. Forventningerne til det fremtidige realforbrug er dog formodentlig af endnu større betydning. Udsigterne i færøsk økonomi giver dog ikke grund til særlige optimistiske forventninger.

## Det sociale sikkerhedsnet

Fig. 10 illustrerer med to eksempler de økonomiske konsekvenser af arbejdsløshed for færøske samt danske familier med tilsvarende indtægtsniveau. Den store forskel i nettoindtægt skyldes dels forskelle i ydelsesniveau og dels den danske børnefamilieydelse og boligsikringsordning for lejere.

| Indtægtgrundlag                         |    | Indtægt ialt | Nettoresultat bor til leje | Diff  | Nettoresultat bor i hus | Diff  |
|-----------------------------------------|----|--------------|----------------------------|-------|-------------------------|-------|
| M: 150.000, K: 70.000, ialt 220.000 kr  | FR | 154.000      | 109.429                    |       | 124.213                 |       |
| M+K ledige                              | DK | 195.000      | 161.823                    | 47,9% | 154.543                 | 24,4% |
| M: 180.000, K: 140.000, ialt 320.000 kr | FR | 246.323      |                            |       | 175.506                 |       |
| M ledig                                 | DK | 272.800      |                            |       | 205.925                 | 17,3% |

Kilde: Bilag 6

**Fig. 10. Eksempel på nettoindtægter ved overgang til arbejdsløshedsforsikring.**

En sammenligning af ydelsesniveau for modtagere af sociale ydelser viser, at der - bortset fra gruppen af sygedagpengemodtagere, hvor nettoniveauet er omkring det samme, er store forskelle i det danske og færøske ydelsesniveau, hvor det færøske er lavere.

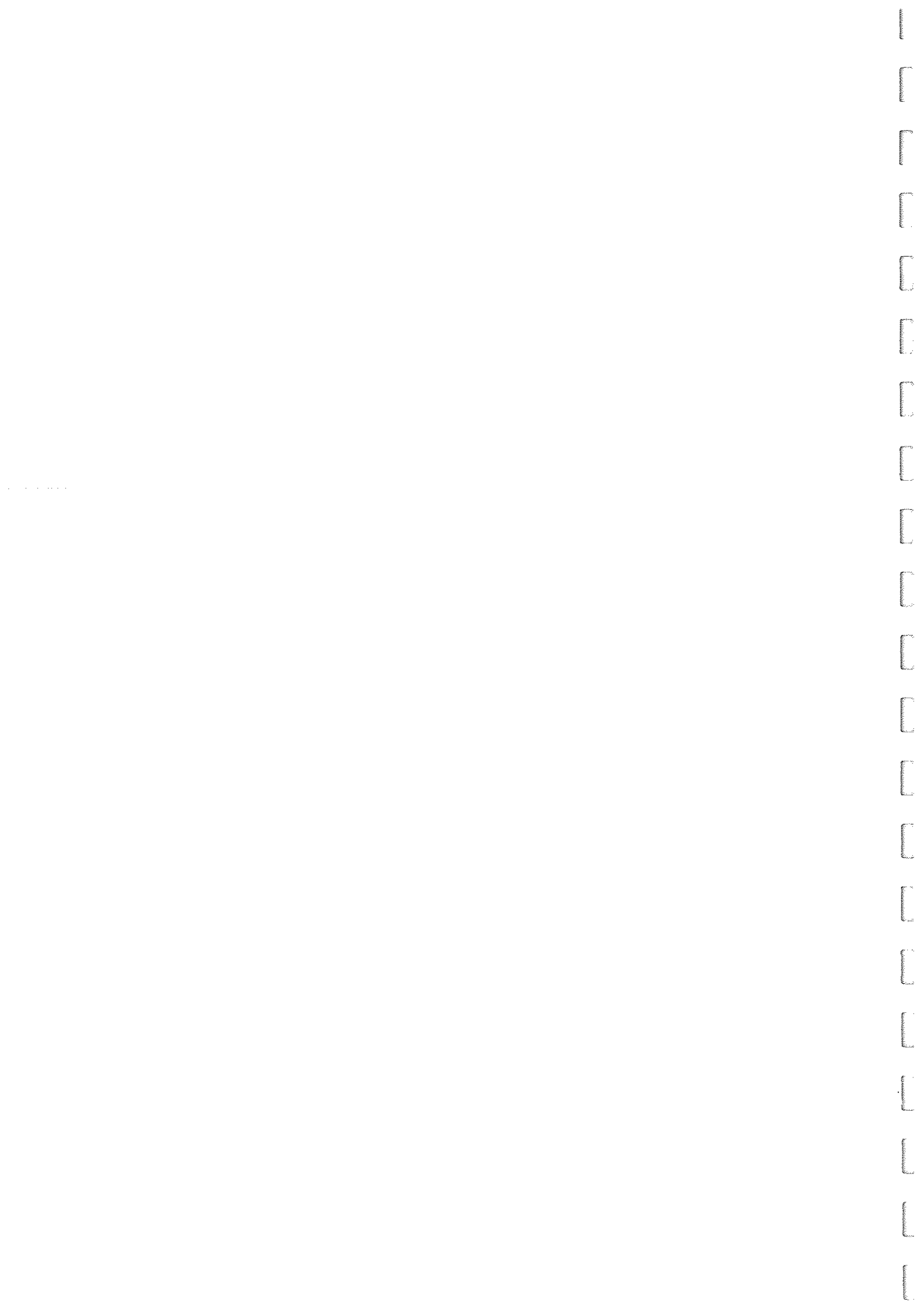


|                | Færøerne<br>kr/indbygger | Danmark<br>kr/indbygger | Diff. |
|----------------|--------------------------|-------------------------|-------|
| Handicappede   | 4.816                    | 4.952                   | 3%    |
| Ældre          | 9.571                    | 13.262                  | 39%   |
| Familier       | 3.933                    | 5.809                   | 48%   |
| Erhvervsaktive | 4.848                    | 11.929                  | 146%  |

Kilde: Bilag 6

**Fig. 11. Sociale udgifter pr. indbygger**

I fig 11 vises en sammenligning mellem udgifter pr. indbygger for de sociale ordninger der forefindes både i Danmark og på Færøerne. Figuren viser, at udgifterne pr. indbygger er 3% højere i Danmark på handicapområdet, 39% højere på ældreområdet, 48% højere til familier og 146% højere til erhvervsaktive. Sidstnævnte omfatter dagpenge pga. sygdom, arbejdsløshedsunderstøttelse, erhvervsfremmende tiltag m.m.



## **Bilag 1**

# **Fraflytningen fra Færøerne og fremskrivning af befolkningstallet**

**Hagstova Føroya**



# Fraflytningen fra Færøerne og den fremtidige befolkningsudvikling

---

## 1. Hovedtræk i befolkningsudviklingen

De demografiske begivenheder de sidste 4–5 år betegner et afgørende brud med den befolkningsudvikling, der har været karakteristisk for Færøerne i efterkrigstiden. Bruddet består ikke i udvandringen som sådan, men i dens massive omfang og karakter, der er helt uden sidestykke, og i dens alvorlige konsekvenser, der – hvis den ikke hurtigt bringes ned på et minimum – kan true samfundets reproduktion.

Udviklingen 1950–94 fremgår af Tabel 1. Karakteristisk for hele perioden er en høj fertilitetsrate, der endnu idag, hvor den er ved at bevæge sig ned under sit laveste nogensinde, stadig er højere end i Danmark. Med en konstant lav dødelighed er resultatet et højt fødselsoverskud, der – også i tidligere fraflytningsperioder – har givet en høj årlig befolkningstilvækst på ca. 1%.

I det følgende koncentrerer beskrivelsen overvejende om fraflytningen der nu er den helt afgørende faktor for befolkningsudviklingen

## 2. Udviklingen 1989–94

Der kan skelnes mellem to faser i udviklingen, siden fraflytningen tog fart i 1989, nemlig perioden 1989–92 og perioden 1993–94 (udviklingen i indeværende år og dens betydning kommenteres senere).

Umiddelbart efter krisens begyndelse i 1989 udmønter den sig i en høj fraflytning, der lægger sig på ca 600–800 personer årligt.

Men i stedet for den stabilisering, der taltes om i begyndelsen af 1992, bryder det hele sammen ud på året og i løbet af vinteren. Fangster ved Færøerne og råfiskelandinger falder drastisk med ca. 30% på årsbasis. Ligeledes drastisk er faldet i beskæftigelse og indkomster, illustreret af lønudbetalingerne, fra 1992 til 93 med –23% i de produktive erhverv, heraf –32% i fiskeindustrien. At et samlet fald "kun" bliver på 16% skyldes udelukkende en resistens i de offentlige tjenester, der falder med ca 10%. Arbejdsløsheden eksploderer, fra ca. 1200 pers. i sept. 1992 til op mod 5000 ud på foråret 1993. Fra efteråret 1992 og gennem hele vinteren bryder det finansielle system sammen og de færøske skatteborgere pådrages en gæld af uhyrlige dimensioner. En af de første afledninger heraf er et stærkt forhøjet skattetryk. Hele samfundet er præget af konkurser, tvangsauktioner og personlige økonomiske tragedier.

Dette er den samfundsmæssige baggrund for, at fraflytningen udvikler sig til en masseflugt ud af landet, i 1993 på 1820 personer og i 1994 yderligere 1920 pers.. Tilsammen alene disse 2 år 3740 pers., eller over 8% af hele befolkningen.

Disse tal er netto-tal. Bagved ligger brutto-tal, der endnu tydeligere giver et indtryk af fraflytningens chokerende indvirkning på hele samfundet: i 1993 og 94 var brutto-udvandringen fra Færøerne på 6115 personer. D.v.s. at i disse to år var mere end hver 8'ende person på Færøerne udvandret. Med tanke på det intime familiære og sociale

# Befolkningsudviklingen på Færøerne, 1950-94

Tabel 1

| Årligt<br>gnm.snit<br>i perioden  | Lev.<br>fødte | Døde | Fødsels<br>over-<br>skud | Netto<br>vand-<br>ring | Bef.<br>til-<br>vækst | Middel<br>folketal | Pr. 1000 indbyggere |      |                          |                        |                       |
|-----------------------------------|---------------|------|--------------------------|------------------------|-----------------------|--------------------|---------------------|------|--------------------------|------------------------|-----------------------|
|                                   |               |      |                          |                        |                       |                    | Lev.<br>fødte       | Døde | Fødsels<br>over-<br>skud | Netto<br>vand-<br>ring | Bef.<br>til-<br>vækst |
| 1950-54                           | 807           | 245  | 562                      | -342                   | 220                   | 32280              | 25                  | 8    | 17                       | -11                    | 7                     |
| 1955-59                           | 793           | 239  | 553                      | -133                   | 420                   | 33340              | 24                  | 7    | 17                       | -4                     | 13                    |
| 1960-64                           | 810           | 242  | 568                      | -108                   | 460                   | 35500              | 23                  | 7    | 16                       | -3                     | 13                    |
| 1965-69                           | 887           | 269  | 618                      | -298                   | 320                   | 37640              | 24                  | 7    | 16                       | -8                     | 9                     |
| 1970-74                           | 799           | 294  | 506                      | -171                   | 335                   | 39147              | 20                  | 8    | 13                       | -4                     | 9                     |
| 1975-79                           | 766           | 283  | 483                      | 89                     | 572                   | 41879              | 18                  | 7    | 12                       | 2                      | 14                    |
| 1980-84                           | 721           | 326  | 395                      | 23                     | 418                   | 44204              | 16                  | 7    | 9                        | 1                      | 9                     |
| 1985-88                           | 805           | 379  | 426                      | 151                    | 576                   | 46341              | 17                  | 8    | 9                        | 3                      | 12                    |
| 1989-92                           | 896           | 383  | 513                      | -718                   | -204                  | 47445              | 19                  | 8    | 11                       | -15                    | -4                    |
| 1993-94                           | 721           | 367  | 354                      | -1872                  | -1551                 | 45310              | 16                  | 8    | 8                        | -41                    | -34                   |
| foreløb. folketal pr. 31.08.1995: |               |      |                          |                        |                       | 43545              |                     |      |                          |                        |                       |

Kilde: 1950-69 iflg. Befolkningens Bevægelser 1992, Danmarks Statistik. 1970 og senere iflg. Færøernes Landsfolkeregister

## Nettoudvandringen 1991 - 1994, i aldersgrupper

Tabel 2

| Alder   | Nettoudvandring, antal |         |      | % - fordeling |      |      | Aldersbetingede kvotienter<br>(udv. pr.1000 indb. i gruppen) |      |      | % - ændring 93-94            |                               |
|---------|------------------------|---------|------|---------------|------|------|--------------------------------------------------------------|------|------|------------------------------|-------------------------------|
|         | gnmsn.                 | 1)      |      | 91/92         | 1993 | 1994 | 91/92                                                        | 1993 | 1994 | af antal<br>pers.<br>1) - 2) | af kvo-<br>tienter<br>3) - 4) |
|         |                        | 1991/92 | 1993 |               |      |      |                                                              |      |      |                              |                               |
| 00-04   | 78                     | 197     | 224  | 11            | 11   | 12   | 18                                                           | 48   | 60   | 14                           | 23                            |
| 05-09   | 33                     | 100     | 154  | 4             | 5    | 8    | 9                                                            | 28   | 43   | 55                           | 53                            |
| 10-14   | 33                     | 87      | 114  | 4             | 5    | 6    | 9                                                            | 24   | 33   | 32                           | 39                            |
| 15-19   | 110                    | 178     | 226  | 15            | 10   | 12   | 28                                                           | 49   | 65   | 27                           | 34                            |
| 20-24   | 263                    | 498     | 414  | 35            | 27   | 22   | 74                                                           | 163  | 152  | -17                          | -6                            |
| 25-29   | 76                     | 282     | 236  | 10            | 15   | 12   | 21                                                           | 83   | 77   | -16                          | -8                            |
| 30-34   | 51                     | 142     | 160  | 7             | 8    | 8    | 15                                                           | 43   | 51   | 13                           | 19                            |
| 35-39   | 37                     | 100     | 97   | 5             | 5    | 5    | 12                                                           | 31   | 31   | -3                           | -2                            |
| 40-44   | 25                     | 81      | 112  | 3             | 4    | 6    | 8                                                            | 25   | 36   | 39                           | 46                            |
| 45-49   | 17                     | 69      | 93   | 2             | 4    | 5    | 6                                                            | 24   | 32   | 34                           | 34                            |
| 50-54   | 13                     | 42      | 52   | 2             | 2    | 3    | 6                                                            | 18   | 21   | 23                           | 18                            |
| 55 o.æ. | 6                      | 45      | 41   | 1             | 2    | 2    | 1                                                            | 5    | 4    | -9                           | -10                           |
| I alt   | 741                    | 1821    | 1923 | 100           | 100  | 100  | 16                                                           | 40   | 43   | 6                            | 9                             |
| 00-14   | 143                    | 384     | 492  | 19            | 21   | 26   | 12                                                           | 34   | 46   | 28                           | 34                            |
| 15-24   | 372                    | 676     | 640  | 50            | 37   | 33   | 50                                                           | 101  | 104  | -5                           | 3                             |
| 25-34   | 127                    | 424     | 396  | 17            | 23   | 21   | 18                                                           | 63   | 64   | -7                           | 1                             |
| 35-44   | 63                     | 180     | 209  | 8             | 10   | 11   | 10                                                           | 28   | 33   | 16                           | 19                            |
| 45 o.æ. | 36                     | 157     | 186  | 5             | 9    | 10   | 2                                                            | 11   | 12   | 18                           | 17                            |

## Nettoudvandringen i 1994, efter køn og alder

Tabel 3

| Alder   | Nettoudvandring, antal |     |       | % - fordeling |     |       | Aldersbetingede kvotienter<br>(udv. pr.1000 indb. i gruppen) |     |       |
|---------|------------------------|-----|-------|---------------|-----|-------|--------------------------------------------------------------|-----|-------|
|         | Mæ.                    | Kv. | I alt | Mæ.           | Kv. | I alt | Mæ.                                                          | Kv. | I alt |
| 00-14   | 265                    | 227 | 492   | 14            | 12  | 26    | 48                                                           | 43  | 46    |
| 15-24   | 311                    | 329 | 640   | 16            | 17  | 33    | 91                                                           | 118 | 104   |
| 25-34   | 222                    | 174 | 396   | 12            | 9   | 21    | 67                                                           | 60  | 64    |
| 35-44   | 117                    | 92  | 209   | 6             | 5   | 11    | 36                                                           | 31  | 33    |
| 45 o.æ. | 96                     | 90  | 186   | 5             | 5   | 10    | 13                                                           | 12  | 12    |
| I alt   | 1011                   | 912 | 1923  | 53            | 47  | 100   | 44                                                           | 42  | 43    |



netværk på Færøerne, er der kun få af befolkningen, der ikke har været mere eller mindre involveret i fraflytningssituationer.

I brutto-tallene indgår endvidere en indvandring, for disse to år på ialt 2370 personer. Dette er ikke udelukkende et positivt fænomen: det viser sig, at over 50% af indvandrerne er tidligere udvandrere, der returnerer til Færøerne inden der er gået 1 år, 33% endda inden 1/2 år. Der er ikke statistiske data herfor, men der er uden tvivl mange af disse, der har oplevet en dobbelt tilbagetrækning: i første omgang en ufrivillig opgivelse af tilværelsen hjemme, og i anden omgang et mislykket forsøg på en tilværelse i udlandet.

Med en analogi til det danske statistiske begreb, "berørt af ledighed", kan man her tale om det færøske samfunds fænomen "berørt af udvandring". Dets direkte størrelse kan måles, men udenforstående kan have svært ved at forstå dets dybe negative indvirkning på alt færøsk samfundsliv.

### 3. Ændringer i udvandringens karakter

En ting er udvandringens omfang. En anden og mere alvorlig ting er ændringerne i dens karakter fra begyndelsen af 90'erne til 1994. Dette fremgår bl.a. af Tabel 2, der viser udviklingen i nettoudvandringens aldersmæssige sammensætning fra 1991/92 til 1994.

Fra at være stærkt koncentreret om de helt unge aldersklasser ændres udvandringen til at ramme langt bredere i befolkningen, fra børn til voksne op i moden alder. Samtidig med at de 15-24-åriges andel reduceres fra 50 til 33%, øges andelen af 0-14-årige børn fra 19 til 26%, de 25-34-åriges andel øges fra 12 til 21%, og 35-årige og derover øger deres andel fra 11 til 21%.

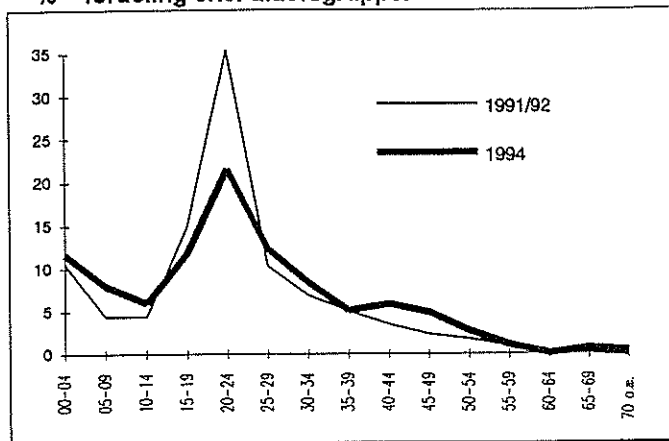
På Færøerne er som i Danmark såkaldt "papirløse ægteskaber" ret almindelige, specielt i samlivets tidlige fase, hvor familien dannes. Men det er i datagrundlaget ikke muligt at få oplysninger om denne familjeform. Bl.a. derfor kan man ikke lave egentlig familjestatistik blandt udvandrerguppen. Men når andelen af 0-14-årige børn er 26%, må det antages at i hvert fald 50% af udvandringen består af børnefamiljer – som væksten i andelen af voksne også giver belæg for.

Det betyder kort sagt, at udvandringen har skiftet karakter: fra at have været i første omgang et ungdomsfænomen, til nu i første omgang at være et børnefamiljefænomen. Og samtidig manifesterer andre voksne i moden alder sig som en ny stor gruppe i udvandringsskaren.

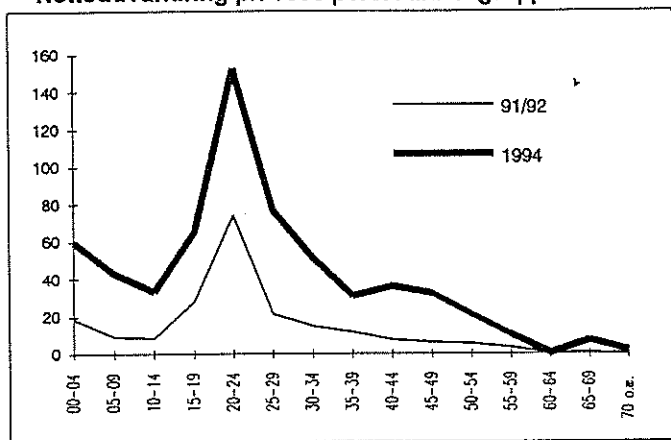
Denne afgørende ændring spores første gang i 1993 og markeres endnu kraftigere i 1994. Udviklingen fremgår endnu tydeligere når man ser på de såkaldte aldersbetingede kvotienter (udvandrede pr. 1000 indbyggere i samme aldersgruppe), jvf. Tabel 2. For alle aldersgrupper øges udvandringskvotienten i og med den voldsomme forøgelse i de absolutte tal. Men mens de unges kvotient "kun" fordobles, sker der en næsten 4-dobling af børnegruppens kvotient, for de voksne 25-44 år mere end en 3-dobling, og for dem der er 45 år og ældre en 6-dobling. At kvotienten for de unge ikke øges i samme takt som de andres skyldes også, at der allerede er foregået en så kraftig udtynding i de unges aldersklasse i populationen.

## Nettoudvandringen 1991/92 og 1994

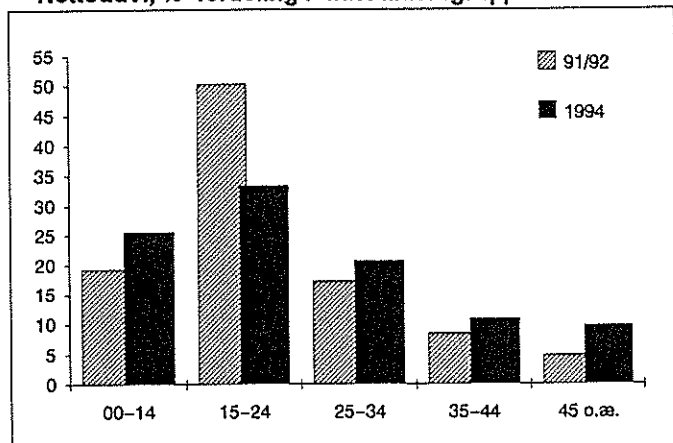
% - fordeling efter aldersgrupper



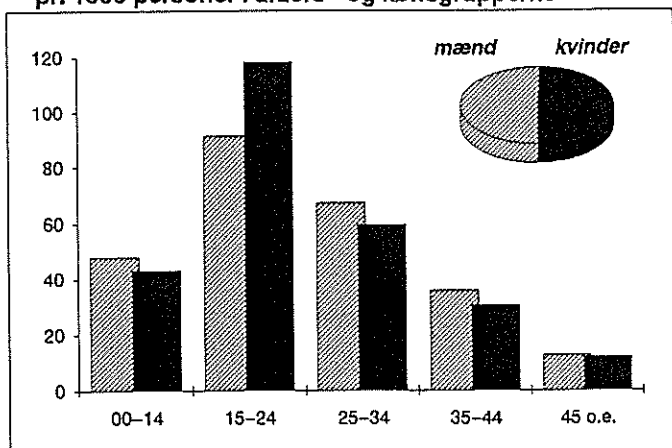
## Nettoudvandring pr. 1000 pers. i aldersgrupperne



## Nettoudv., %-fordeling i udv. aldersgrupper



## Nettoudvandringen i 1994, efter alder og køn pr. 1000 personer i alders- og kønsgrupperne

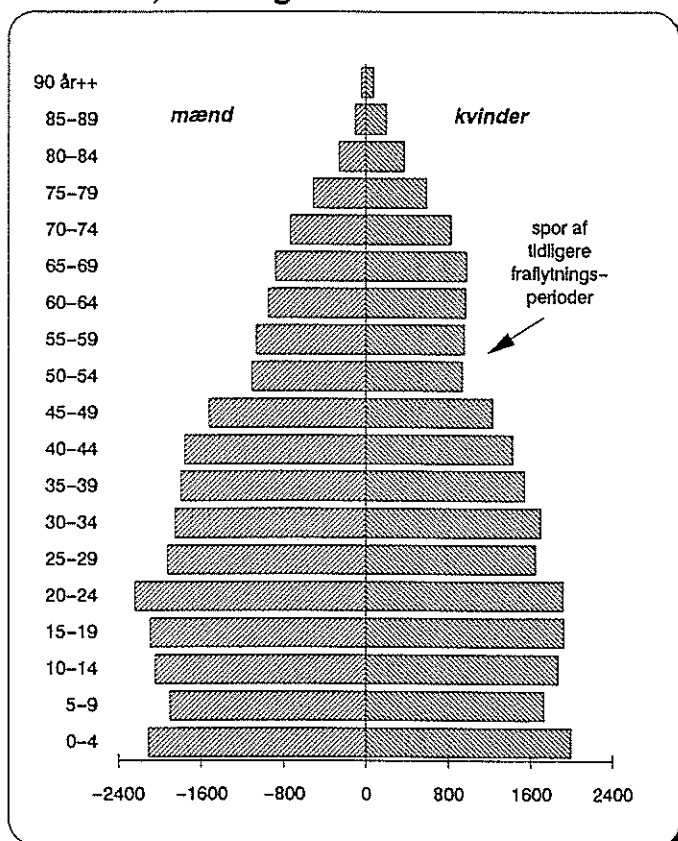


# Befolkningen efter køn og alder, 1.1.1990 – 1995

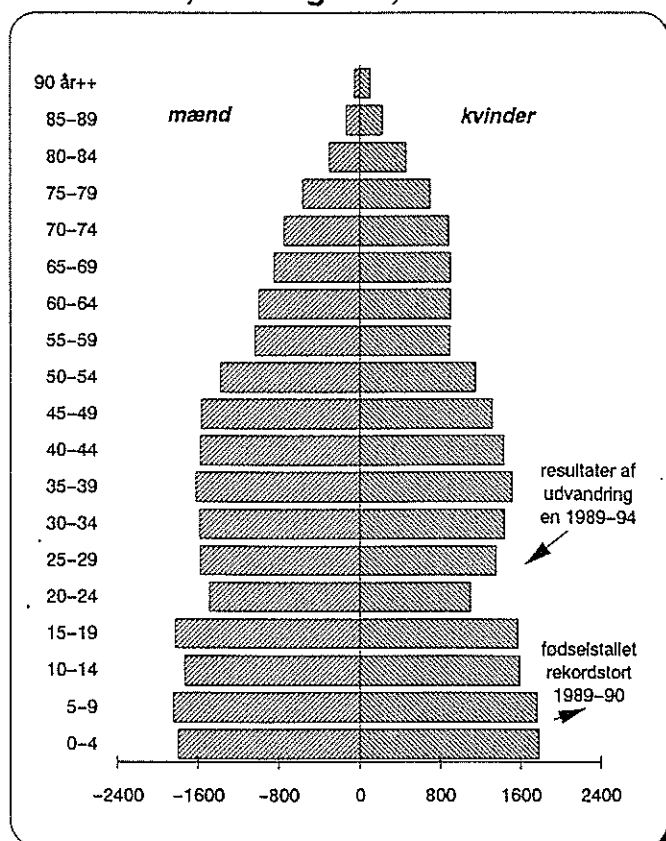
Tabel 4

| Alder            | 1.1. 1990 |       |       | 1.1. 1995 |       |       | Ændring i antal |       |       | Ændring i % |     |       |
|------------------|-----------|-------|-------|-----------|-------|-------|-----------------|-------|-------|-------------|-----|-------|
|                  | Kv.       | M.    | I alt | Kv.       | M.    | I alt | Kv.             | M.    | I alt | Kv.         | M.  | I alt |
| 00-04            | 1994      | 2108  | 4102  | 1781      | 1799  | 3580  | -213            | -309  | -522  | -11         | -15 | -13   |
| 05-09            | 1730      | 1904  | 3634  | 1761      | 1841  | 3602  | 31              | -63   | -32   | 2           | -3  | -1    |
| 10-14            | 1867      | 2051  | 3918  | 1592      | 1734  | 3326  | -275            | -317  | -592  | -15         | -15 | -15   |
| 15-19            | 1925      | 2099  | 4024  | 1571      | 1824  | 3395  | -354            | -275  | -629  | -18         | -13 | -16   |
| 20-24            | 1914      | 2243  | 4157  | 1101      | 1486  | 2587  | -813            | -757  | -1570 | -42         | -34 | -38   |
| 25-29            | 1650      | 1930  | 3580  | 1353      | 1572  | 2925  | -297            | -358  | -655  | -18         | -19 | -18   |
| 30-34            | 1696      | 1853  | 3549  | 1437      | 1578  | 3015  | -259            | -275  | -534  | -15         | -15 | -15   |
| 35-39            | 1539      | 1796  | 3335  | 1515      | 1621  | 3136  | -24             | -175  | -199  | -2          | -10 | -6    |
| 40-44            | 1423      | 1762  | 3185  | 1432      | 1573  | 3005  | 9               | -189  | -180  | 1           | -11 | -6    |
| 45-49            | 1231      | 1523  | 2754  | 1318      | 1560  | 2878  | 87              | 37    | 124   | 7           | 2   | 5     |
| 50-54            | 936       | 1109  | 2045  | 1153      | 1378  | 2531  | 217             | 269   | 486   | 23          | 24  | 24    |
| 55-59            | 955       | 1067  | 2022  | 897       | 1033  | 1930  | -58             | -34   | -92   | -6          | -3  | -5    |
| 60-64            | 965       | 950   | 1915  | 901       | 994   | 1895  | -64             | 44    | -20   | -7          | 5   | -1    |
| 65-69            | 979       | 884   | 1863  | 904       | 847   | 1751  | -75             | -37   | -112  | -8          | -4  | -6    |
| 70-74            | 824       | 734   | 1558  | 888       | 742   | 1630  | 64              | 8     | 72    | 8           | 1   | 5     |
| 75-79            | 586       | 510   | 1096  | 704       | 559   | 1263  | 118             | 49    | 167   | 20          | 10  | 15    |
| 80-84            | 372       | 265   | 637   | 457       | 298   | 755   | 85              | 33    | 118   | 23          | 12  | 19    |
| 85-89            | 201       | 109   | 310   | 222       | 129   | 351   | 21              | 20    | 41    | 10          | 18  | 13    |
| 90++             | 77        | 42    | 119   | 102       | 52    | 154   | 25              | 10    | 35    | 32          | 24  | 29    |
| Tils.            | 22864     | 24939 | 47803 | 21089     | 22620 | 43709 | -1775           | -2319 | -4094 | -8          | -9  | -9    |
| i større grupper |           |       |       |           |       |       |                 |       |       |             |     |       |
| 00-20            | 7516      | 8162  | 15678 | 6705      | 7198  | 13903 | -811            | -964  | -1775 | -11         | -12 | -11   |
| 20-40            | 6799      | 7822  | 14621 | 5406      | 6257  | 11663 | -1393           | -1565 | -2958 | -20         | -20 | -20   |
| 40-60            | 4545      | 5461  | 10006 | 4800      | 5544  | 10344 | 255             | 83    | 338   | 6           | 2   | 3     |
| 60++             | 4004      | 3494  | 7498  | 4178      | 3621  | 7799  | 174             | 127   | 301   | 4           | 4   | 4     |
| Tils.            | 22864     | 24939 | 47803 | 21089     | 22620 | 43709 | -1775           | -2319 | -4094 | -8          | -9  | -9    |

Folketal, alder og køn 1.1.1990



Folketal, alder og køn, 1.1.1995



Set fra et samfundsmæssigt synspunkt er ændringen i vandringsmønstret dobbelt uheldig: fra at være domineret af unge, "frie og løse fugle", uden arbejdsmæssig karriere og økonomiske forpligtelser – men med muligheder for at vende tilbage efter nogen år med en uddannelse og nye impulser – til at være domineret af børnefamiljer, der rejser fra hus og hjem og voksne med specifikke kvalifikationer og arbejds erfaringer.. Dobbelt uheldigt, fordi børnefamiljers og voksnes udvandring vil være af en langt mere irreversibel karakter end de unges: der er mindre sandsynlighed for at de vil vende tilbage. De voksne vil være mindre tilbøjelige til at opgive en nyetableret tilværelse i udlandet for at vende hjem til usikre forhold, for at starte forfra for tredje gang. Og deres børn vil vokse op i og præges af en ny kultur, der vil være mere hjemlig end den de rejste fra i en for dem fjern fortid.

#### 4. Udvandringens demografiske konsekvenser

Den umiddelbare konsekvens af udvandringen fra 1989 til nu er en forvridning i den færøske befolknings demografiske struktur.

Og af befolkningsændringerne er de erhvervsaktive aldersgruppers forsørgerbyrde øget betragteligt.

Selv om vi her kun omtaler forholdene på nationalt plan, må bemærkes, at følgerne er langt mere mærkbare i landsdelene – deres forudsætninger er meget forskellige, og nogle landsdeles sårbarhed er overordentlig stor overfor det befolkningsdræn, de har oplevet.

Tabel 4 viser hovedændringer fra 1989, da befolkningen var på sit højeste, til ultimo 1994. Befolkningen er reduceret med godt 4000 personer (-9%). Heraf er de 20-40-årige alene reduceret med knap 3000 personer (-20%) og de 0-20-årige med knap 1800 (-11%). Men samtidig er alle over 40 år blevet godt 600 flere (+4%). Endnu mere grel fremgår udviklingen, når vi ser på de enkelte aldersklasser. F.eks. de 20-24-årige, der i løbet af disse 5 år er reduceret med 38%. Eller den modsatte udvikling hos de 50-54-årige, der er blevet 25% flere – om 12 år begynder de at rykke op i pensionsalderen. Eller en central gruppe i reproduktiv henseende, nemlig de 20-24-årige kvinder, der er reduceret fra ialt 1914 til 1101 pers., d.v.s. med 42%!

Sådanne voldsomme bevægelser på så kort tid har en mærkbar destabiliserende effekt på samfundet, kulturelt, socialt – og reproduktivt. Det er nemlig også gået hårdt ud over gruppen af kvinder i fødedygtig alder. F.eks. er gruppen af 20-34-årige kvinder, der har langt de højeste fødselshyppigheder, reduceret med 26%. Det har da også haft umiddelbar indvirkning på fødselstallet, der alene fra 1993 til 1994 blev reduceret med 13%, og fra 1994 til 1995 forventes at falde yderligere med 11%.

Sammenfattende har ændringen i befolkningssammensætningen (en forøgelse af de gamle på 65 år og derover med 6%, og samtidig en reduktion af de voksne i erhvervsaktiv alder (20-64 år) på 10%, resulteret i en kraftig forøgelse i den samfundsmæssige forsørgerbyrde, der påhviler de voksne i erhvervsaktiv alder. Denne udtrykkes i det såkaldte "old age index", der er øget fra 21 til 25 point, en forøgelse på 19%.

I statistisk sammenhæng anvendes også den såkaldte "dependency ratio", forholdet mellem børn & unge samt gamle og de voksne 20-64-årige. Dette ændredes fra 80 til 83 point, en forøgelse på 4%. Stigningen i dep. ratio er dæmpet af, at heri indgår

gruppen af børn & unge med langt større (antalsmæssig) vægt end de gamle. Og samtidig er jo gruppen af børn & unge blevet formindsket med 11 % i perioden.

Som statistisk mål giver dependency ratio dog ikke et korrekt udtryk for ændringen i den samfundsøkonomiske forsørgerbyrde hos de erhvervsaktive ældre. Det tager nemlig ikke højde for, at de gamle i udgiftsmæssig sammenhæng (for de offentlige kasser) vejer langt tungere end børn & unge. En opgørelse fra landsstyrets budgetafdeling viser nemlig, at landskassens og kommunernes udgifter specifikt til børn & unge hhv. gamle står i forhold til hinanden som 1 til 2.

Derfor burde ændringen i antallet af gamle indgå med dobbelt vægt i et korrigeret index for ændringen i dependency ratio. Og beregnet sådan er den samfundsmæssige forsørgerbyrde for de erhvervsaktive steget med over 5% fra ultimo 1989 til ultimo 1994 – og dette alene af de demografiske befolkningsændringer.

## **5. Om den fremtidige befolkningsudvikling**

### **5.1. Situationen sådan som den tegner sig i 1995**

Det bemærkelsesværdige fald i nettoudvandringen fra 1920 personer i 1994 til mindre end det halve i 1995 forventes ikke at fortsætte i de førstkomende år. Den ekstremt høje udvandring i 1993 og 94 betragtes som en særlig reaktion på det voldsomme tilbageslag i det færøske samfund fra efteråret 1992 til langt ind i 1993, beskrevet tidligere i denne dels 2. afsnit. Udviklingen i 1995 fortolkes derfor ikke som at udvandringen er ved at være overstået, men at den igen er ved at komme ned på et mere normalt – men stadig højt – kriseniveau, som forud for sammenbruddet i 1992/93.

Der er nemlig intet i den samfundsmæssige situation, der kan begrunde et snarligt ophør af den store udvandring. Endnu mindre at den skulle kunne afløses af en nettoindvandring. Tværtimod:

I 1991/92 var nettoudvandringen på 7–800 personer årligt. Sammenlignes andre forhold i 1991/92 (gennemsnitlige forhold) med 1995, giver sammenligningen ikke belæg for at nettoudvandringen de kommende år vil kunne komme væsentligt under niveauet for 1991/92: Der er i 1995 3000 flere arbejdsløse (til trods for at i perioden er arbejdsstyrken reduceret med næsten samme antal), lønudbetalingerne (A-indkomster) i forhold til arbejdsstyrken er mere end 10% lavere, makroskattetrykket er mellem 6 og 13% højere (alt efter hvilket skattetryksbegreb der anvendes, se bilag 3), fiskelandingerne vil i 1995 være 30% lavere end i 1991 og 10% lavere end i 1992, og exporten (excl. skibe) vil være mere end 20% lavere.

### **5.2. Forudsætninger for befolkningsfremskrivningerne**

I det følgende præsenteres resultaterne af 3 alternative fremskrivninger af befolkningsudviklingen.

Udover demografiske forudsætninger, har fremskrivningerne i deres udgangspunkt nogen overvejelser af generel samfundsmæssig karakter, sammenfattet i alternative antagelser vedrørende evt. ændringer i hhv. levevilkår og beskæftigelse.

Hovedparameteren i fremskrivningerne er vandringerne mellem Færøerne og udlandet. Ovenfor er argumenteret for, hvorfor der i alle tilfælde er regnet med en fortsat nettoudvandring. I alle 3 alternativer regnes dog med et fortsat fald i nettoudvandringen, der vil gå ned mod 0 i varieret tempo.

De andre parametre i fremskrivningerne er udviklingen i fertilitet og dødelighed. Dødeligheden i lange perioder ligget på et uændret niveau og der regnes derfor ikke med ændringer i den aldersbetingede dødelighed. Fertiliteten har siden rekordhøjt niveau i 1990 været for nedadgående. Den aldersbetingede fertilitet vil derfor variere mellem 1994-niveauet og det laveste niveau fra 1983.

Sammenfattende om de demografiske parametre er variationerne mellem de 3 alternativer holdt indenfor forholdsvis små udsving. Der er altså ikke store ændringer der giver de forskellige resultater – en nødvendig forsigtighed der bygger på det faktum, at den færøske population er af en så ringe størrelse og dertil dens nuværende aldersmæssige struktur allerede så forvredet, at selv små udsving i parametrene giver stort udslag i resultatet for en beregnet fremtidig befolkning.

### **5.3. Alternative betingelser**

(er beskrevet på næste side)

Om sandsynligheden af de tre alternativer, betragtes Alternativ 1 (det mest positive) at være et mindre sandsynligt udfald af den kommende befolkningsudvikling, end Alternativ 2 og Alternativ 3, der mere betragtes som en øvre hhv. nedre grænse for den mest sandsynlige udvikling.

De befolkningsmæssige resultater fremgår af tabel 5 og figur 2 (og figur 3). Tabel 5 viser en sammenligning mellem befolkningsfremskrivninger for Færøerne, i de tre alternativer, og for Danmark og Island. Specielt henvises til oplysningerne heri vedrørende old age index og dependency ratio. Og de behøver ikke yderligere uddybninger for at man skulle kunne skønne, hvilken befolkningsudvikling det færøske samfund i fremtiden vil kunne tåle.

Til af Alternativ 3, der resulterer i et folketal på knap 38.000 personer i år 2020, vil nogle måske synes, at det er ikke så voldsomt endda. Dertil skal kun bemærkes, at befolkningsudviklingen ifølge Alternativ 3 kun er fortsat for nedadgående – under de betingelser, der er givne ved Alternativ 3 er den færøske befolkning ikke i stand til at reproducere sig selv.

## Alternativ 1

## Alternativ 2

## Alternativ 3

### Samfundsmæssigt udgangspunkt

Optimistiske forventninger til hurtige og markante forbedringer i levevilkår og beskæftigelse indfries.

Hurtige, men begrænsede forbedringer i levevilkår. Øget beskæftigelse i private erhverv der dog ikke opvejer reduktion i offentlig beskæftigelse.

Ingen forbedringer foreløbig i levevilkår. Fortsat høj arbejdsløshed. Forskellen mellem levevilkår på Færøerne og Danmark øges.

### Demografiske forudsætninger

1995  
-1999

Nettoudvandring reduceres kraftigt til under 100 i 1999, alders/kønsfordeling som 1994 = 7 pr.1000 indb. i gns. pr. år.

Fertilitet: kvotienter som 1985, = 14 pr.1000 indb. i gns. pr. år.

Nettoudvandring reduceres til ca. 300 i 1999, alders/kønsfordeling som 1994 = 12 pr.1000 indb. i gns. pr. år.

Fertilitet: kvotienter som 1985, = 14 pr.1000 indb. i gns. pr. år.

Nettoudvandring reduceres svagt til ca. 500 i 1999, alders/kønsfordeling som 1994 = 16 pr.1000 indb. i gns. pr. år.

Fertilitet: kvotienter som 1983, = 13 pr.1000 indb. i gns. pr. år.

2000  
-2004

Nettovandring = 0

Fertilitet: op til 1994-kvotienter, = 14 pr.1000 indb. i gns. pr. år.

Nettoudvandring reduceres yderligere ned til ca. 100 i 2004, alders/kønsfordel. som 92/93 = 4 pr.1000 indb. i gns. pr. år.

Fertilitet: kvotienter som 1985, = 13 pr.1000 indb. i gns. pr. år.

Nettoudvandring reduceres yderligere til ca. 300 i 2004, alders/kønsford. som 93/93 = 10 pr.1000 indb. i gns. pr. år.

Fertilitet: kvotienter som 1983, = 12 pr.1000 indb. i gns. pr. år.

2005  
-2009

Nettovandring = 0

Fertilitet: 1994-kvotienter, = 15 pr.1000 indb. i gns. pr. år.

Nettoudvandring reduceres yderligere ned til ca. 30 i 2009, alders/kønsfordel. som 92/93 = 1 pr.1000 indb. i gns. pr. år.

Fertilitet: kvotienter som 1985, = 13 pr.1000 indb. i gns. pr. år.

Nettoudvandring reduceres yderligere til ca. 140 i 2009, alders/kønsford. som 92/93 = 5 pr.1000 indb. i gns. pr. år.

Fertilitet: kvotienter som 1983, = 12 pr.1000 indb. i gns. pr. år.

2010  
-2014

Nettovandring = 0

Fertilitet: uændrede kvotienter

Nettoudvandring = 0

Fertilitet: uændrede kvotienter

Nettoudvandring = 0

Fertilitet: uændrede kvotienter

2015  
-2019

Nettovandring = 0

Fertilitet: uændrede kvotienter

Nettoudvandring = 0

Fertilitet: uændrede kvotienter

Nettoudvandring = 0

Fertilitet: uændrede kvotienter

# Folketal 1990 og 1995 og fremskrivning i 3 alternativer

Tabel 5

Folketal ved årets begyndelse

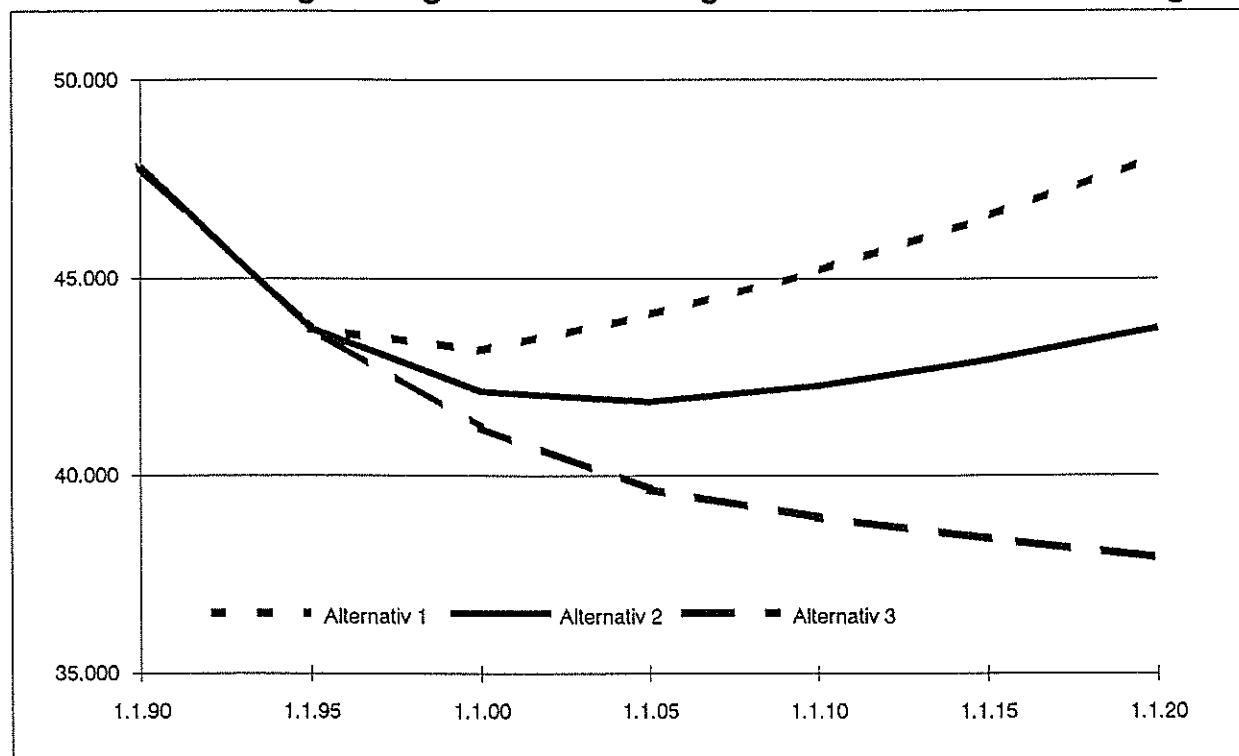
|              | Aldersgr. | 1990   | 1995   | 2000   | 2005   | 2010   | 2015   | 2020   |
|--------------|-----------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|
| Alternativ 1 | 00-19     | 15.678 | 13.903 | 13.091 | 12.780 | 12.555 | 12.794 | 13.603 |
|              | 20-64     | 26.542 | 23.902 | 24.007 | 25.116 | 25.926 | 26.353 | 26.397 |
|              | 65++      | 5.583  | 5.904  | 6.065  | 6.159  | 6.702  | 7.398  | 8.064  |
|              | I alt     | 47.803 | 43.709 | 43.163 | 44.055 | 45.183 | 46.545 | 48.065 |
| Alternativ 2 | 00-19     |        |        | 12.826 | 12.102 | 11.485 | 11.390 | 11.780 |
|              | 20-64     |        |        | 23.247 | 23.623 | 24.146 | 24.248 | 24.064 |
|              | 65++      |        |        | 6.054  | 6.140  | 6.645  | 7.282  | 7.887  |
|              | I alt     |        |        | 42.127 | 41.866 | 42.276 | 42.920 | 43.731 |
| Alternativ 3 | 00-19     |        |        | 12.447 | 11.360 | 10.283 | 9.728  | 9.712  |
|              | 20-64     |        |        | 22.716 | 22.164 | 22.059 | 21.491 | 20.479 |
|              | 65++      |        |        | 6.046  | 6.127  | 6.595  | 7.172  | 7.709  |
|              | I alt     |        |        | 41.210 | 39.650 | 38.937 | 38.391 | 37.899 |

|              | %-fordelt | 1990  | 1995  | 2000  | 2005  | 2010  | 2015  | 2020  |
|--------------|-----------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Alternativ 1 | 00-19     | 32,8  | 31,8  | 30,3  | 29,0  | 27,8  | 27,5  | 28,3  |
|              | 20-64     | 55,5  | 54,7  | 55,6  | 57,0  | 57,4  | 56,6  | 54,9  |
|              | 65++      | 11,7  | 13,5  | 14,1  | 14,0  | 14,8  | 15,9  | 16,8  |
|              |           | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 |
| Alternativ 2 | 00-19     |       |       | 30,4  | 28,9  | 27,2  | 26,5  | 26,9  |
|              | 20-64     |       |       | 55,2  | 56,4  | 57,1  | 56,5  | 55,0  |
|              | 65++      |       |       | 14,4  | 14,7  | 15,7  | 17,0  | 18,0  |
|              |           |       |       | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 |
| Alternativ 3 | 00-19     |       |       | 30,2  | 28,7  | 26,4  | 25,3  | 25,6  |
|              | 20-64     |       |       | 55,1  | 55,9  | 56,7  | 56,0  | 54,0  |
|              | 65++      |       |       | 14,7  | 15,5  | 16,9  | 18,7  | 20,3  |
|              |           |       |       |       |       |       |       |       |

## Folketal ialt 1990 og 1995 og ved fremskrivninger i 3 alternativer

Figur 2





**Folketal og "forsørgerindex" ved  
befolkningsfremskrivninger for Færøerne, Danmark og Island**

**Tabel 6**

| Færøerne     |               | 1990  | 1995  | 2000  | 2005  | 2010  | 2015  | 2020  |
|--------------|---------------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Alternativ 1 | Folketal      | 47803 | 43709 | 43163 | 44055 | 45183 | 46545 | 48065 |
|              | %-ændring     |       | -8,6  | -1,2  | 2,1   | 2,6   | 3,0   | 3,3   |
| Alternativ 2 | Folketal      |       |       | 42127 | 41866 | 42276 | 42920 | 43731 |
|              | %-ændring     |       |       | -3,6  | -0,6  | 1,0   | 1,5   | 1,9   |
| Alternativ 3 | Folketal      |       |       | 41210 | 39650 | 38937 | 38391 | 37899 |
|              | %-ændring     |       |       | -5,7  | -3,8  | -1,8  | -1,4  | -1,3  |
| Alternativ 1 | 00-19         | 33    | 32    | 30    | 29    | 28    | 27    | 28    |
|              | 20-64         | 56    | 55    | 56    | 57    | 57    | 57    | 55    |
|              | 65++          | 12    | 14    | 14    | 14    | 15    | 16    | 17    |
|              |               | 100   | 100   | 100   | 100   | 100   | 100   | 100   |
| Alternativ 2 | 00-19         |       |       | 30    | 29    | 27    | 27    | 27    |
|              | 20-64         |       |       | 55    | 56    | 57    | 56    | 55    |
|              | 65++          |       |       | 14    | 15    | 16    | 17    | 18    |
|              |               |       |       | 100   | 100   | 100   | 100   | 100   |
| Alternativ 3 | 00-19         |       |       | 30    | 29    | 26    | 25    | 26    |
|              | 20-64         |       |       | 55    | 56    | 57    | 56    | 54    |
|              | 65++          |       |       | 15    | 15    | 17    | 19    | 20    |
|              |               |       |       | 100   | 100   | 100   | 100   | 100   |
| Alternativ 1 | Old-age index | 21    | 25    | 25    | 25    | 26    | 28    | 31    |
|              | Dep. ratio    | 80    | 83    | 80    | 75    | 74    | 77    | 82    |
| Alternativ 2 | Old-age index |       |       | 26    | 26    | 28    | 30    | 33    |
|              | Dep. ratio    |       |       | 81    | 77    | 75    | 77    | 82    |
| Alternativ 3 | Old-age index |       |       | 27    | 28    | 30    | 33    | 38    |
|              | Dep. ratio    |       |       | 81    | 79    | 77    | 79    | 85    |

**Danmark, Stat. Årbog 1994**

|                 |       |       |       |       |       |       |       |
|-----------------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Folketal i 1000 | 5.135 | 5.214 | 5.295 | 5.351 | 5.372 | 5.368 | 5.364 |
| %-ændring       |       | 1,5   | 1,6   | 1,1   | 0,4   | -0,1  | -0,1  |
| 0-19            | 21    | 24    | 24    | 25    | 25    | 24    | 23    |
| 20-64           | 64    | 61    | 61    | 61    | 60    | 59    | 59    |
| 65++            | 16    | 15    | 15    | 15    | 16    | 17    | 18    |
|                 | 100   | 100   | 100   | 100   | 100   | 100   | 100   |
| Old age index   | 24    | 25    | 24    | 24    | 26    | 30    | 31    |
| Dep. ratio      | 57    | 64    | 63    | 65    | 68    | 70    | 70    |

**Island, Landshagir 1994**

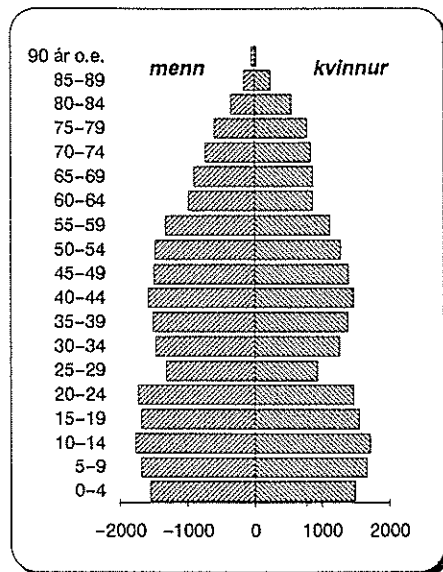
|               |         |         |         |         |         |         |         |
|---------------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|
| Folketal      | 253.785 | 267.669 | 277.610 | 286.437 | 294.288 | 301.421 | 307.320 |
| %-ændring     |         | 5,5     | 3,7     | 3,2     | 2,7     | 2,4     | 2,0     |
| 00-19         | 29      | 32      | 30      | 29      | 27      | 26      | 25      |
| 20-64         | 60      | 57      | 59      | 60      | 60      | 61      | 59      |
| 65++          | 11      | 11      | 11      | 12      | 12      | 14      | 15      |
|               | 100     | 100     | 100     | 100     | 100     | 100     | 100     |
| Old age index | 18      | 20      | 18      | 20      | 20      | 22      | 26      |
| Dep. ratio    | 40      | 43      | 41      | 40      | 40      | 39      | 41      |

*Old age index: andel af 65-årige og derover i forhold til 20-64-årige*

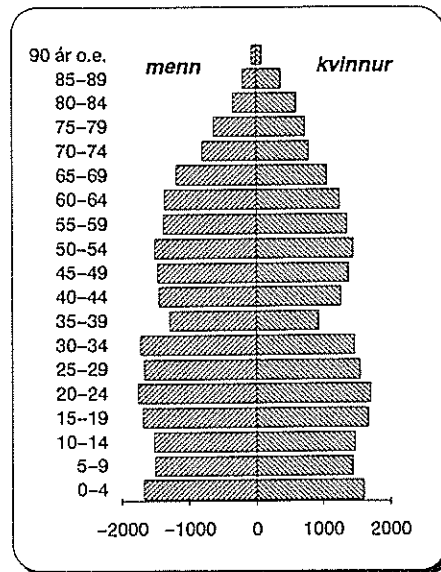
*Dependency ratio: andel af 0-19 årige samt 65-årige og derover i forhold til 20-64-årige*

Alternativ 1

År 2000

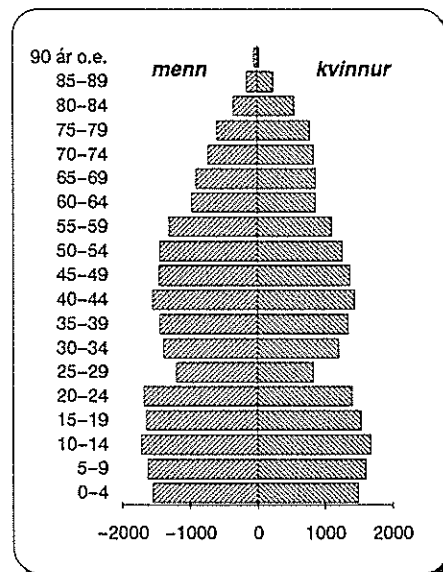


År 2010

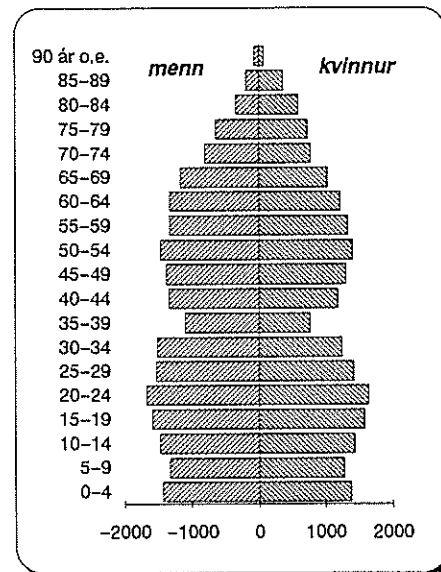


Alternativ 2

År 2000

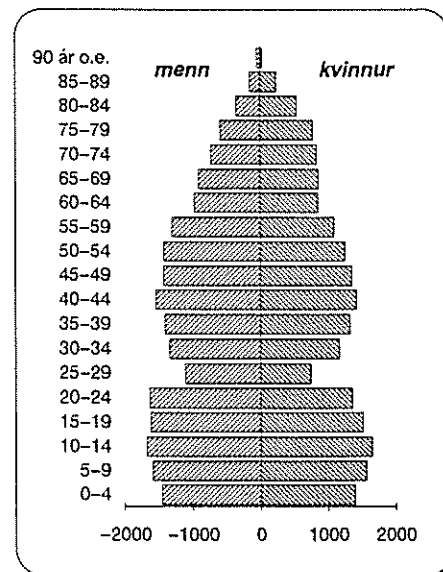


År 2010

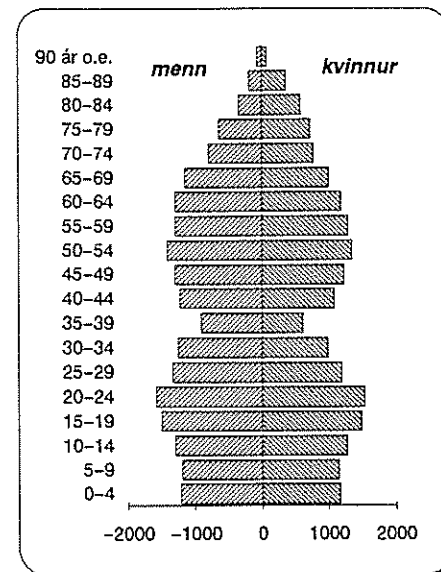


Alternativ 3

År 2000



År 2010



## **6. Appendix om udvandrernes indkomst- og erhvervsmæssige forhold**

### **6.1. Indkomstforhold**

Tabel 7 viser en sammenligning mellem gennemsnitlige årsindkomster for gruppen af udvandrere i 1994 og hele befolkningen (herefter populationen) pr. 31.12.1994, fordelt på køn og aldersgrupperne 0-14 år (børn), 15-24 år (unge), 25-64 år (voksne og ældre), og 65 år og ældre (gamle).

Nedenfor refererer "indkomst" til gennemsnitlig årsindkomst pr. person.

For børn er indkomsten så lav (1000-1400 kr) at det ikke tillægges særlig betydning, at udvandrergruppen ligger 30-40% højere.

For unge kvinder er indkomsten ca. 40.000 kr, og her er udvandrergruppens en anelse højere (5%).

For unge mænd er indkomsten mellem 65-70.000. Også her er udvandrergruppens indkomster højere (7%).

For voksne og ældre er en del personer helt uden indkomster. Den forholdsvis store andel af mænd helt uden indkomster i denne aldersgruppe (134 personer), udgøres bl.a. af søfolk med DIS-indkomster og andre udenlandske indkomster (som ikke findes opgjort i datamaterialet) og af B-indkomster på 0 kr.

For voksne og ældre kvinder med indkomster over 0, er indkomsten for populationen ca. 120.000, og udvandrergruppens indkomster er 4 % lidt lavere.

For voksne og ældre mænd med indkomster over 0, er indkomsten for populationen ca 180.000, og her er udvandrergruppens indkomster væsentlig lavere, nemlig 19%. Dette er samtidig en meget stor gruppe på 22% af alle udvandrerne.

Gamle kommenters ikke, da de udgør en så ringe andel af udvandrerne.

For alle kvinder er udvandrernes indkomster 22% lavere end populationens.

For alle mænd er udvandrernes indkomster 21% lavere end populationens.

For alle mænd og kvinder er udvandrernes indkomster 21% lavere end populationens.

### **6.2. Indkomstsammensætningen efter type**

Tabel 8 viser sammensætningen af den gennemsnitlige årsindkomst efter type, henholdsvis overførselsindkomster fra "ALS" (arbejdsløshedsforsikringen), "Alm" (Almannastovan, dvs. pensioner, forsorg og syge- og barseldagpenge), "Sst" (uddannelsesstøtte) og andre indkomster (A- og B-indkomster).

For unge kvinder udgør overførselsindkomsterne lidt over 30% både for udvandrere og population.

For unge mænd udgør overførselsindkomsterne 20% både for udvandrere og population.

For voksne kvinder udgør overførselsindkomsterne 19% hos udvandrerne og 14% hos populationen.

For voksne mænd udgør overførselsindkomsterne 15% hos udvandrerne og 8% hos populationen.

For alle kvinder udgør overførselsindkomsterne 24% både hos udvandrerne og populationen.

For alle mænd udgør overførselsindkomsterne 17% hos udvandrerne og 13% hos populationen.

For alle kvinder og mænd udgør overførselsindkomsterne hhv. 19% og 17% hos hhv. udvandrerne og populationen.

Den mest markante forskel mellem udvandrere og population er hos voksne kvinder og mænd, hvor indkomstandelen fra ALS er ca. dobbelt så stor hos udvandrerne (ca. 10%).

### 6.3 Erhvervsmæssige forhold

Tabel 9 viser hvordan population og udvandrere er fordelt efter den erhvervsgruppe (eller institution), hvorfra personerne har deres hovedindkomst.

Ca. 25% af udvandrerne for både kvinder og mænd er helt uden indkomster. Gruppen af udvandrere uden indkomster udgør imidlertid samme %-andel af populationen uden indkomster, som samtlige udvandrere udgør af hele populationen. Dvs. dens udvandringshyppighed er lig med hele populationens udvandringshyppighed (7-8%).

Af de udvandrede kvinder har 25 % ingen indkomster, 14% har Almannastovan som hovedindkomstkilde, 8% Arbejdsløshedsforsikringen og 8% Uddannelsesstøtteordningen. De resterende 45% har deres hovedindtægt fra især offentlig, sundheds- og socialforvaltning, handel og fiskeindustri.

Af de udvandrede mænd har 26% ingen indkomst. Den største enkeltgruppe med indkomst har sin hovedindtægt fra fiskeri, nemlig 11%. Fra fiskerierhvervene ialt har 17% deres hovedindtægt. 10% har Arbejdsløshedsforsikringen og andre 10% har Almannastovan som hovedindkomstkilde. Herefter er offentlig forvaltning, handel og byggeri de vigtigste erhverv hos udvandrerne.

**Gennemsnitlige årsindkomster for den færøske population  
pr. 31.12.1994 og de udvandrede fra Færøerne i 1994**

**Tabel 7**

|                              |                | Ind-<br>komst<br>grupper | %-ford.<br>af<br>indbyggere | %-ford.<br>af<br>udvand. | Antal<br>ud-<br>vand. | Indkomst<br>i alt<br>pr. indb. | Indkomst<br>i alt<br>pr. udv. | Indkomst<br>i alt<br>pr. udv./pr. indb. |
|------------------------------|----------------|--------------------------|-----------------------------|--------------------------|-----------------------|--------------------------------|-------------------------------|-----------------------------------------|
| Kvinder                      | 00 - 14        | alle                     | 12                          | 9                        | 317                   | 1.060                          | 1.385                         | 130,7                                   |
|                              | 15 - 24        | alle                     | 7                           | 20                       | 677                   | 37.534                         | 39.327                        | 104,8                                   |
|                              | 25 - 64        | 0-0                      | 2                           | 2                        | 62                    | 0                              | 0                             |                                         |
|                              | 25 - 64        | >0                       | 21                          | 14                       | 481                   | 118.925                        | 113.661                       | 95,6                                    |
|                              | 65 ++          | alle                     | 7                           | 0                        | 14                    | 73.447                         | 83.727                        | 114,0                                   |
|                              | <b>Kvinder</b> |                          | <b>48</b>                   | <b>46</b>                | <b>1.551</b>          | <b>68.426</b>                  | <b>53.453</b>                 | <b>78,1</b>                             |
| Mænd                         | 00 - 14        | alle                     | 12                          | 10                       | 350                   | 969                            | 1.379                         | 142,3                                   |
|                              | 15 - 24        | alle                     | 8                           | 18                       | 597                   | 64.095                         | 68.627                        | 107,1                                   |
|                              | 25 - 64        | 0-0                      | 2                           | 4                        | 134                   | 0                              | 0                             |                                         |
|                              | 25 - 64        | >0                       | 24                          | 22                       | 731                   | 178.705                        | 144.808                       | 81,0                                    |
|                              | 65 ++          | alle                     | 6                           | 0                        | 13                    | 92.146                         | 75.141                        | 81,5                                    |
|                              | <b>Mænd</b>    |                          | <b>52</b>                   | <b>54</b>                | <b>1.825</b>          | <b>103.281</b>                 | <b>81.252</b>                 | <b>78,7</b>                             |
| <b>I alt mænd og kvinder</b> |                |                          | <b>100</b>                  | <b>100</b>               | <b>3.376</b>          | <b>86.490</b>                  | <b>68.481</b>                 | <b>79,2</b>                             |

**Sammensætning af årsindkomster iflg. ovenstående tabel**

**Tabel 8**

|                              |                |                          | Population pr. 31.12.1994        |                             |                             |                             |  | Udvandrede i 1994                |                             |                             |                             |
|------------------------------|----------------|--------------------------|----------------------------------|-----------------------------|-----------------------------|-----------------------------|--|----------------------------------|-----------------------------|-----------------------------|-----------------------------|
|                              |                |                          | % -fordeling af indkomst         |                             |                             |                             |  | % -fordeling af indkomst         |                             |                             |                             |
|                              |                | Ind-<br>komst<br>grupper | Arbejds-<br>løsheds-<br>forsikr. | Sociale<br>over-<br>førsler | Uddan-<br>nelses-<br>støtte | Arbejds-<br>ind-<br>komster |  | Arbejds-<br>løsheds-<br>forsikr. | Sociale<br>over-<br>førsler | Uddan-<br>nelses-<br>støtte | Arbejds-<br>ind-<br>komster |
| Kvinder                      | 00 - 14        | alle                     | 0                                | 79                          | 0                           | 21                          |  | 0                                | 88                          | 0                           | 12                          |
|                              | 15 - 24        | alle                     | 7                                | 13                          | 13                          | 67                          |  | 11                               | 10                          | 11                          | 69                          |
|                              | 25 - 64        | 0-0                      |                                  |                             |                             |                             |  |                                  |                             |                             |                             |
|                              | 25 - 64        | >0                       | 5                                | 9                           | 0                           | 86                          |  | 9                                | 9                           | 1                           | 81                          |
|                              | 65 ++          | alle                     | 1                                | 62                          | 0                           | 37                          |  | 0                                | 63                          | 0                           | 37                          |
|                              | <b>Kvinder</b> |                          | <b>5</b>                         | <b>18</b>                   | <b>1</b>                    | <b>76</b>                   |  | <b>10</b>                        | <b>10</b>                   | <b>4</b>                    | <b>76</b>                   |
| Mænd                         | 00 - 14        | alle                     | 0                                | 79                          | 0                           | 21                          |  | 0                                | 90                          | 0                           | 10                          |
|                              | 15 - 24        | alle                     | 6                                | 4                           | 7                           | 83                          |  | 11                               | 4                           | 5                           | 79                          |
|                              | 25 - 64        | 0-0                      |                                  |                             |                             |                             |  |                                  |                             |                             |                             |
|                              | 25 - 64        | >0                       | 4                                | 4                           | 0                           | 91                          |  | 10                               | 4                           | 1                           | 85                          |
|                              | 65 ++          | alle                     | 2                                | 44                          | 0                           | 53                          |  | 0                                | 38                          | 0                           | 62                          |
|                              | <b>Mænd</b>    |                          | <b>4</b>                         | <b>8</b>                    | <b>1</b>                    | <b>87</b>                   |  | <b>10</b>                        | <b>5</b>                    | <b>2</b>                    | <b>83</b>                   |
| <b>I alt mænd og kvinder</b> |                |                          | <b>4</b>                         | <b>12</b>                   | <b>1</b>                    | <b>83</b>                   |  | <b>10</b>                        | <b>7</b>                    | <b>3</b>                    | <b>81</b>                   |

**Note:** Årsindkomster er den samlede indkomst iflg. Told- og Skats indkomstregister og foreløbige ligningsopgørelse for 1993 og 1994. For Populationen er 12-måneders perioden jan-dec 1994, og for de udvandrede (brutto-udvandrede) omfatter perioden 12 måneder bagud fra udvandringsmåned.

Indkomster omfatter alle A- og B-indkomster samt Arbejdsløshedsforsikringen, Almannastovans udbetalinger (pensioner, dagpenge, forsorg, børnepenge m.v.) samt Uddannelsesstøtte.

For voksne og ældre er en del personer helt uden indkomster (indkomstgruppe "0-0"). Den forholdsvis store andel af mænd helt uden indkomster i denne aldersgruppe (134 personer), udgøres bl.a. af søfolk med DIS-indkomster og andre udenlandske indkomster (som ikke findes opgjort i datamaterialet) og af B-indkomster på 0 kr.

**Population pr. 31.12.1994 og udvandrede i 1994, fordelt efter  
den erhvervsgruppe, hvorfra de har deres hovedindkomst**

**Tabel 9**

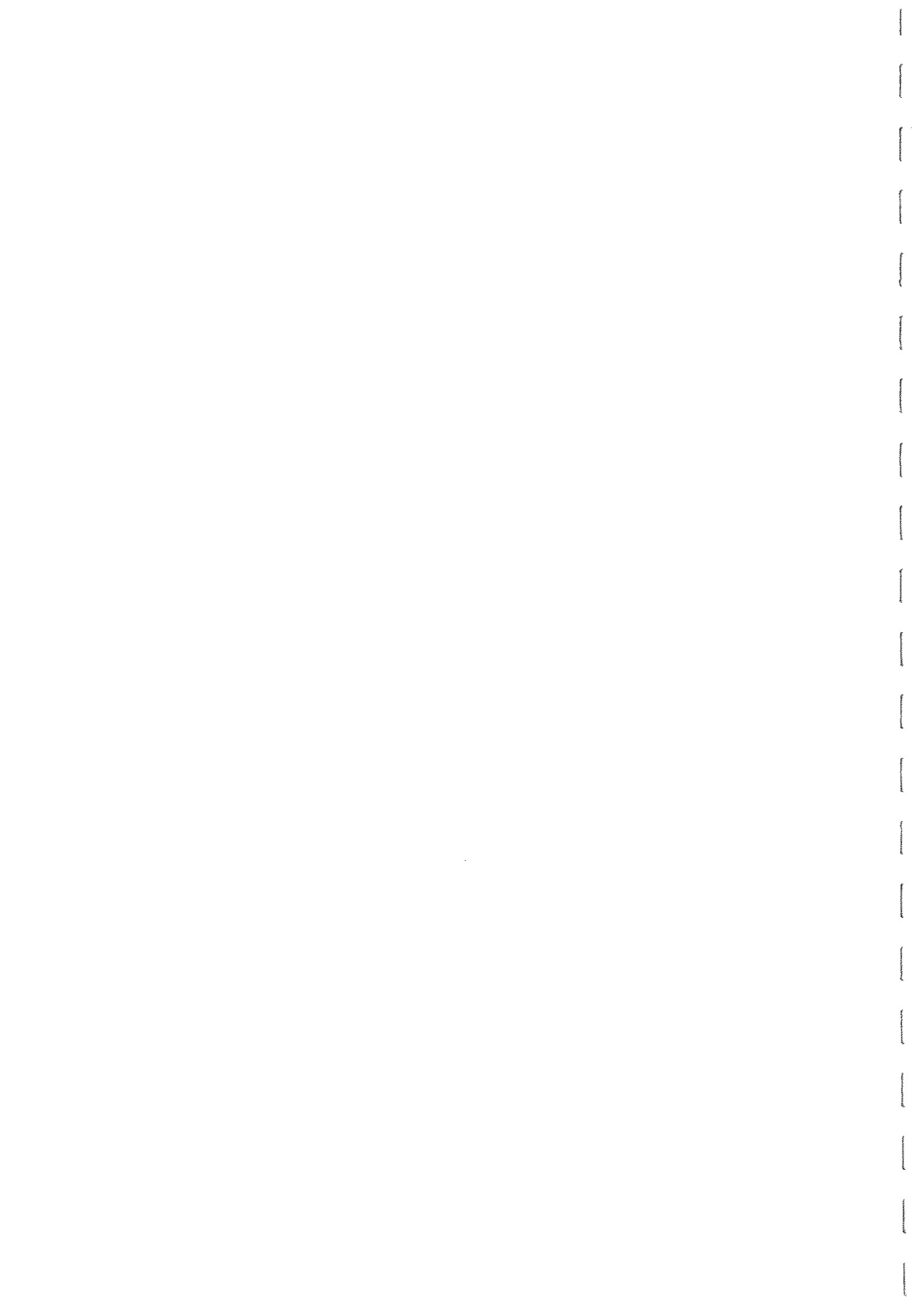
| Erhvervsgruppe                     | Kvinder         |                 | Udvandrede     |             | Mænd            |                 | Udvandrede     |             |
|------------------------------------|-----------------|-----------------|----------------|-------------|-----------------|-----------------|----------------|-------------|
|                                    | Popu-<br>lation | Udvand-<br>rede | i % af<br>pop. | %-<br>ford. | Popu-<br>lation | Udvand-<br>rede | i % af<br>pop. | %-<br>ford. |
| 1 Landbrug og diverse              | 18              | 3               | 17             | 0           | 61              | 5               | 8              | 0           |
| 2 Fiskeri                          | 86              | 2               | 2              | 0           | 2759            | 194             | 7              | 11          |
| 3 Fiskeopdræt & -slagting          | 135             | 12              | 9              | 1           | 330             | 26              | 8              | 1           |
| 6 Fiskeindustri                    | 1090            | 83              | 8              | 5           | 1048            | 80              | 8              | 4           |
| 7 Værfter og værksteder            | 44              | 5               | 11             | 0           | 406             | 35              | 9              | 2           |
| 8 Fremstillingsvirks. i øvr.       | 295             | 31              | 11             | 2           | 423             | 28              | 7              | 2           |
| 9 Byggeri                          | 101             | 12              | 12             | 1           | 714             | 74              | 10             | 4           |
| 10 Energiforsyning                 | 27              | 2               | 7              | 0           | 155             | 6               | 4              | 0           |
| 11 Handel og reparation            | 1249            | 124             | 10             | 8           | 1175            | 105             | 9              | 6           |
| 12 Hotel & restauranter            | 244             | 33              | 14             | 2           | 66              | 17              | 26             | 1           |
| 13 Søtransport                     | 156             | 24              | 15             | 2           | 490             | 28              | 6              | 2           |
| 14 Transport i øvrigt              | 72              | 4               | 6              | 0           | 252             | 23              | 9              | 1           |
| 15 Post og tele                    | 323             | 11              | 3              | 1           | 280             | 6               | 2              | 0           |
| 16 Finansiering og forsikr.        | 611             | 27              | 4              | 2           | 416             | 20              | 5              | 1           |
| 17 Informationstjenester           | 171             | 12              | 7              | 1           | 252             | 19              | 8              | 1           |
| 18 Husholdningstjenester           | 110             | 15              | 14             | 1           | 69              | 2               | 3              | 0           |
| 19 Offentlig adm. m.v.             | 1625            | 121             | 7              | 8           | 1596            | 125             | 8              | 7           |
| 20 Undervisning                    | 458             | 19              | 4              | 1           | 526             | 18              | 3              | 1           |
| 21 Sundheds- og socialvæsen        | 2342            | 128             | 5              | 8           | 330             | 20              | 6              | 1           |
| 22 Foreninger, kultur              | 134             | 12              | 9              | 1           | 193             | 24              | 12             | 1           |
| 30 Almannast.(pens.,fors.)         | 5228            | 221             | 4              | 14          | 3696            | 178             | 5              | 10          |
| 30 Arbejdsløshedsforsikr.          | 1058            | 126             | 12             | 8           | 1130            | 186             | 16             | 10          |
| 30 Uddannelsesstøtteordn.          | 709             | 123             | 17             | 8           | 780             | 95              | 12             | 5           |
| 98 B-indkomster                    | 204             | 6               | 3              | 0           | 690             | 35              | 5              | 2           |
| 97 Uden indkomster                 | 5594            | 395             | 7              | 25          | 5908            | 474             | 8              | 26          |
| I alt                              | 22084           | 1551            | 7              | 100         | 23745           | 1825            | 8              | 100         |
| <b>I hovedgrupper:</b>             |                 |                 |                |             |                 |                 |                |             |
| Fiskerierhverv o.l. (1,2,3,6)      | 1329            | 100             | 8              | 6           | 4198            | 305             | 7              | 17          |
| Byggeri, håndv. & industri (7,8,9) | 440             | 48              | 11             | 3           | 1543            | 137             | 9              | 8           |
| Handel, transp. o.a. tjen. (10-18) | 2963            | 252             | 9              | 16          | 3155            | 226             | 7              | 12          |
| Offentlige tjenester m.v. (19-22)  | 4559            | 280             | 6              | 18          | 2645            | 187             | 7              | 10          |
| Overførselsindkomster (30)         | 6995            | 470             | 7              | 30          | 5606            | 459             | 8              | 25          |
| B-indkomster (99)                  | 204             | 6               | 3              | 0           | 690             | 35              | 5              | 2           |
| Uden indkomster (97)               | 5594            | 395             | 7              | 25          | 5908            | 474             | 8              | 26          |

Note: vedrørende opgørelsesmåde, se noten til tabel 6 & 7

## **Bilag 2**

# **Eksempler på skatteberegninger på Færøerne og i Danmark**

**Toll- og Skattstova Føroya**





### bilag 3

I afsnit xx sammenlignes det modificerede skattetryk på Færøerne og i Danmark totalt set.

I eksemplerne nedenfor vises hvordan forskellen i skattetrykket på Færøerne og i Danmark mærkes hos den enkelte borger.

I eksemplerne har det ikke været muligt at tage højde for forbrugsafgifter, men det skal dog bemærkes, at nogle af forbrugsafgifterne er højere på Færøerne, mens andre er højere i Danmark. Den væsentligste af dem alle, merværdiafgiften, er dog ens i begge lande, nemlig 25 procent.

I forbindelse med beregning af skatten er regnet med de aktuelle fradrag i de respektive lande. For rentefradragets vedkommende så er dette beregnet på grundlag af en prioritetsgæld, der er af samme størrelse i begge lande og er baseret på danske forhold. Dette er gjort for ikke at blande problematikken omkring parcelhusgælden ind i beregningerne.

Der er i eksemplerne ikke taget højde for eventuelle renter af forbrugslån, som er fradragsberettiget i Danmark, men ikke på Færøerne.

Skatten er beregnet ud fra en gennemsnitskommune, både på Færøerne og i Danmark.

Ejendomsskat mv., omfatter også grundskyld til kommunen 1,2% og amter 1,0%, (udtrykkes i promille, dvs. henholdsvis 12,0 og 10,0 promille og beregnes af grundværdien) vandafgift, toiletafgift, renovation, vandafledningsafgift, statsafgift, vand, olie og kemikalieindsamling. Beløbet er ansat skønsmæssigt, da der ikke findes gennemsnitstal. Vandafgift afregnes mange steder efter forbrug i.h.t. vandmåler og opkræves udenfor ejendomsskatten, ligesom f.eks. elforbrug og fjernvarme.

I eksemplerne 1 - 6 bruges de aktuelle indkomster henholdsvis i Danmark og på Færøerne hos ægtefæller med en arbejderindkomst, ægtefæller med en håndværkerindkomst og ægtefæller, der arbejder indenfor handel og kontor. Eksemplerne viser således både forskellen i indkomster og skattetryk for disse typiske indkomster.

For at isolere effekten af skattetrykket er der i eksemplerne 7 -16 gået ud fra samme indkomst på Færøerne og i Danmark.

Indkomsterne i eksemplerne 7 - 14 er tilfældigt valgte, medens indkomsten i eksempel 15 svarer til, hvad en fisker tjener, der sejler med en trawler eller lineskib, der fisker ved Færøerne. Indkomsten i eksempel 16 svarer til, hvad en officer tjener på et af ovennævnte skibe, men den svarer også til, hvad en fisker tjener, der sejler med en langfartstrawler.

Som det fremgår af eksemplerne, så er nettoresultatet efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige betydeligt mindre på Færøerne end i Danmark.

Af eksemplerne fremgår, at forskellen mellem Færøerne og Danmark er større for personer, der bor til leje, end for personer, der bor i eget hus. Men det skal dog bemærkes, at eksemplerne er beregnet ud fra en prioritetsgæld, der er typisk for de respektive indkomster i Danmark. På Færøerne findes der imidlertid en ikke uvæsentlig gruppe af familier, der sidder med en gæld, der er meget større nemlig dem der byggede eller købte hus i 80'erne. For disse familier er prioritetsgælden typisk ca 1 mio kr., uanset hvordan deres indkomstforhold ser ud i dag. Men denne problematik behandles andetsteds i rapporten.

Eksemplerne viser også, at forskellen ikke er så stor i denne almindelige indkomstskat, men at forskellen bliver stor i nettoresultatet på grund af de beløb, der betales tilbage til borgerne i Danmark, børnecheck og boligsikring. For fiskerne er forskellen dog stor uanset tilbagebetaling, og dette skyldes det store danske fiskerfradrag.

---

Det fremgår endvidere af eksemplerne, at den relative forskel ikke er så stor for de højere indkomster, men større for middelindkomsterne, og størst for de lavere indkomster.

Der findes flere måder hvorpå indkomstskattetrykket kan mindskes, nedenfor redegøres for nogle af disse.

#### Generel ændring af skatteskalaen

Sænkes skatten med 1 procentpoint på samtlige trin på skatteskalaen, vil landskassen få et indtægtstab på ca. 30 mio kr.

En sådan skattelettelse vil betyde samme procentvise lettelse for borgerne uanset størrelsen af deres indkomster.

#### Forhøjelse af bundfradraget

En forhøjelse af bundfradraget med 1000 kr. vil betyde et indkomsttab for landskassen på 3,9 mio kr. For skatteborgeren vil forhøjelsen betyde en årlig besparelse på 150 kr.

Denne ændring giver borgerne samme kronebeløb i skattelettelse uanset indkomstens størrelse.

#### Indførelse af et generelt skattefradrag (personfradrag)

Indførelse af et skattefradrag på 1000 kr. betyder en årlig besparelse hos den enkelte borger på samme beløb.

Det årlige indkomsttab for landskassen vil blive ca. 29 mio kr. for hver 1.000 kr.

Denne ændring giver på samme måde som forhøjelsen af bundfradraget borgerne samme kronebeløb i skattelettelse uanset indkomstens størrelse.

#### Forhøjelse af børnefradraget

Vil man primært mindske skattetrykket hos børnefamilier kan dette gøres med at forhøje børnefradraget.

En forhøjelse af børnefradraget med 1000 kr. vil betyde en årlig besparelse hos den enkelte børnefamilie på samme beløb.

Det årlige indkomsttab for landskassen bliver 11 mio kr. for hver 1.000 kr.

## Eksempel 1

Begge ægtefæller har en arbejderindkomst

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor til leje, 4 værelses lejlighed, 108 m<sup>2</sup>, husleje 48.000 kr. årligt

|                                                                                                      | Færøerne       | Danmark        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|
| Indtægt mand                                                                                         | 164.000        | 220.000        |
| Indtægt hustru                                                                                       | 164.000        | 220.000        |
| Indtægt ialt                                                                                         | 328.000        | 440.000        |
| Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP                                                           | 127.568        | 182.636        |
| <b>Andre skatter og afgifter:</b>                                                                    |                |                |
| Ejendomsskat m.m.                                                                                    | 0              | 0              |
| Sygekasse                                                                                            | 3.120          | 0              |
| A-kasse                                                                                              | 0              | 4.000          |
| <b>Overførsler fra det offentlige:</b>                                                               |                |                |
| Boligsikring                                                                                         | 0              | 0              |
| Børneydelse 9.600 + 8.600                                                                            | 0              | 18.200         |
| <b>Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige</b> | <b>197.312</b> | <b>271.564</b> |

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

|                                      | Færøerne | Danmark |
|--------------------------------------|----------|---------|
| Befordringsfradrag                   | 5.000    | 5.000   |
| Kontingent til fagforening (fradrag) | 0        | 7.000   |

## Eksempel 2

Begge ægtefæller har en arbejderindkomst

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor i eget hus, ejendomsværdi 600.000 kr. prioritetsgæld 480.000 kr.

|                                                                                                      | Færøerne       | Danmark        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|
| Indtægt mand A                                                                                       | 164.000        | 220.000        |
| Indtægt hustru B                                                                                     | 164.000        | 220.000        |
| Indtægt ialt                                                                                         | 328.000        | 440.000        |
| Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP                                                           | 112.784        | 166.236        |
| <b>Andre skatter og afgifter:</b>                                                                    |                |                |
| Ejendomsskat m.m.                                                                                    | 0              | 6.000          |
| Sygekasse                                                                                            | 3.120          | 0              |
| A-kasse                                                                                              | 0              | 4.000          |
| <b>Overførsler fra det offentlige:</b>                                                               |                |                |
| Boligsikring                                                                                         | 0              | 0              |
| Børneydelse 9.600 + 8.600                                                                            | 0              | 18.200         |
| <b>Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige</b> | <b>212.096</b> | <b>281.964</b> |

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

|                                      | Færøerne | Danmark |
|--------------------------------------|----------|---------|
| Renteudgifter                        | 33.600   | 43.000  |
| Lejeværdi                            | 0        | 12.000  |
| Standardfradrag                      | 0        | 2.000   |
| Underskud                            | 0        | 33.200  |
| Befordringsfradrag                   | 5.000    | 5.000   |
| Kontingent til fagforening (fradrag) | 0        | 7.000   |

### Eksempel 3

Begge ægtefæller har en håndværkerindkomst

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor til leje, 4 værelseslejlighed - 108 m<sup>2</sup>, husleje 48.000 kr. årligt

|                                                                                                      | Færøerne       | Danmark        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|
| Indtægt mand A                                                                                       | 185.000        | 222.000        |
| Indtægt hustru B                                                                                     | 185.000        | 222.000        |
| Indtægt ialt                                                                                         | 370.000        | 444.000        |
| Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP                                                           | 151.978        | 184.846        |
| <b>Andre skatter og afgifter:</b>                                                                    |                |                |
| Ejendomsskat m.m.                                                                                    |                | 0              |
| Sygekasse                                                                                            | 3.120          | 0              |
| A-kasse                                                                                              | 0              | 4.000          |
| <b>Overførsler fra det offentlige:</b>                                                               |                |                |
| Boligsikring                                                                                         | 0              | 0              |
| Børneydelse 9.600 + 8.600                                                                            | 0              | 18.200         |
| <b>Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige</b> | <b>214.902</b> | <b>273.354</b> |

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

|                                      | Færøerne | Danmark |
|--------------------------------------|----------|---------|
| Befordringsfradrag                   | 5.000    | 5.000   |
| Kontingent til fagforening (fradrag) | 0        | 7.000   |

## Eksempel 4

Begge ægtefæller har en håndværkerindtægt

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor i eget hus, ejendomsværdi 600.000 kr. prioritetsgæld 480.000 kr.

|                                                                                               | Færøerne | Danmark |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|----------|---------|
| Indtægt mand A                                                                                | 185.000  | 222.000 |
| Indtægt hustru B                                                                              | 185.000  | 222.000 |
| Indtægt ialt                                                                                  | 370.000  | 444.000 |
| Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP                                                    | 137.194  | 168.446 |
| Andre skatter og afgifter:                                                                    |          |         |
| Ejendomsskat m.m.                                                                             | 0        | 6.000   |
| Sygekasse                                                                                     | 3.120    | 0       |
| A-kasse                                                                                       | 0        | 4.000   |
| Overførsler fra det offentlige:                                                               |          |         |
| Boligsikring                                                                                  | 0        | 0       |
| Børneydelse 9.600 + 8.600                                                                     | 0        | 18.200  |
| Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige | 229.686  | 283.754 |

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

|                                      | Færøerne | Danmark |
|--------------------------------------|----------|---------|
| Renteudgifter                        | 33.600   | 43.200  |
| Lejeværdi                            | 0        | 12.000  |
| Standardfradrag                      | 0        | 2.000   |
| Underskud                            | 0        | 33.200  |
| Befordringsfradrag                   | 5.000    | 5.000   |
| Kontingent til fagforening (fradrag) | 0        | 7.000   |

## Eksempel 5

Begge ægtefæller arbejder indenfor handel og kontor

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor til leje, 4 værelses lejlighed - 108m<sup>2</sup>, husleje 48.000 kr. årligt

|                                                                                                      | Færøerne       | Danmark        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|
| Indtægt mand A                                                                                       | 180.000        | 201.000        |
| Indtægt hustru B                                                                                     | 180.000        | 201.000        |
| Indtægt ialt                                                                                         | 360.000        | 402.000        |
| Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP                                                           | 146.144        | 161.640        |
| <b>Andre skatter og afgifter:</b>                                                                    |                |                |
| Ejendomsskat m.m.                                                                                    | 0              | 0              |
| Sygekasse                                                                                            | 3.120          | 0              |
| A-kasse                                                                                              | 0              | 4.000          |
| <b>Overførsler fra det offentlige:</b>                                                               |                |                |
| Boligsikring                                                                                         | 0              | 0              |
| Børneydelse 9.600 + 8.600                                                                            | 0              | 18.200         |
| <b>Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige</b> | <b>210.736</b> | <b>254.560</b> |

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

|                                      | Færøerne | Danmark |
|--------------------------------------|----------|---------|
| Befordringsfradrag                   | 5.000    | 5.000   |
| Kontingent til fagforening (fradrag) | 0        | 7.000   |



## Eksempel 6

Begge ægtefæller arbejder indenfor handel og kontor

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor i eget hus, ejendomsværdi 600.000 kr. prioritetsgæld 480.000 kr.

|                                                                                                      | Færøerne       | Danmark        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|
| Indtægt mand A                                                                                       | 180.000        | 201.000        |
| Indtægt hustru B                                                                                     | 180.000        | 201.000        |
| Indtægt ialt                                                                                         | 360.000        | 402.000        |
| Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP                                                           | 131.360        | 145.239        |
| <b>Andre skatter og afgifter:</b>                                                                    |                |                |
| Ejendomsskat m.m.                                                                                    | 0              | 6.000          |
| Sygekasse                                                                                            | 3.120          | 0              |
| A-kasse                                                                                              | 0              | 4.000          |
| <b>Overførsler fra det offentlige:</b>                                                               |                |                |
| Boligsikring                                                                                         | 0              | 0              |
| Børneydelse 9.600 + 8.600                                                                            | 0              | 18.200         |
| <b>Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige</b> | <b>225.520</b> | <b>264.961</b> |

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

|                                      | Færøerne | Danmark |
|--------------------------------------|----------|---------|
| Renteudgifter                        | 33.600   | 43.200  |
| Lejeværdi                            | 0        | 12.000  |
| Standardfradrag                      | 0        | 2.000   |
| Underskud                            | 0        | 33.200  |
| Befordringsfradrag                   | 5.000    | 5.000   |
| Kontingent til fagforening (fradrag) | 0        | 7.000   |

## Eksempel 7

### Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor til leje, 3 værelses lejlighed - 90 m<sup>2</sup>, husleje 42.000 kr. årligt

|                                                                                                      | Færøerne       | Danmark        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|
| Indtægt mand A                                                                                       | 150.000        | 150.000        |
| Indtægt hustru B                                                                                     | 70.000         | 70.000         |
| Indtægt ialt                                                                                         | 220.000        | 220.000        |
| Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP                                                           | 69.272         | 68.077         |
| <b>Andre skatter og afgifter:</b>                                                                    |                |                |
| Ejendomsskat m.m.                                                                                    | 0              | 0              |
| Sygekasse                                                                                            | 3.120          | 0              |
| A-kasse                                                                                              | 0              | 4.000          |
| <b>Overførsler fra det offentlige:</b>                                                               |                |                |
| Boligsikring                                                                                         | 0              | 13.248         |
| Børneydelse 9.600 + 8.600                                                                            | 0              | 18.200         |
| <b>Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige</b> | <b>147.603</b> | <b>179.371</b> |

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

|                                      | Færøerne | Danmark |
|--------------------------------------|----------|---------|
| Befordringsfradrag                   | 5.000    | 5.000   |
| Kontingent til fagforening (fradrag) | 0        | 7.000   |

## Eksempel 8

### Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

#### Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor i eget hus, ejendomsværdi 350.000 kr. prioritetsgæld 280.000 kr.

|                                                                                                      | Færøerne       | Danmark        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|
| Indtægt mand A                                                                                       | 150.000        | 150.000        |
| Indtægt hustru B                                                                                     | 70.000         | 70.000         |
| Indtægt ialt                                                                                         | 220.000        | 220.000        |
| Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP                                                           | 60.102         | 59.108         |
| <b>Andre skatter og afgifter:</b>                                                                    |                |                |
| Ejendomsskat m.m. skøn                                                                               | 0              | 3.500          |
| Sygekasse                                                                                            | 3.120          | 0              |
| A-kasse                                                                                              | 0              | 4.000          |
| <b>Overførsler fra det offentlige:</b>                                                               |                |                |
| Boligsikring                                                                                         | 0              | 0              |
| Børneydelse 9.600 + 8.600                                                                            | 0              | 18.200         |
| <b>Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige</b> | <b>156.778</b> | <b>171.592</b> |

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

|                                      | Færøerne | Danmark |
|--------------------------------------|----------|---------|
| Renteudgifter                        | 19.600   | 25.200  |
| Lejeværdi                            | 0        | 7.000   |
| Standardfradrag                      | 0        | 2.000   |
| Underskud                            | 0        | 20.000  |
| Befordringsfradrag                   | 5.000    | 5.000   |
| Kontingent til fagforening (fradrag) | 0        | 7.000   |

## Eksempel 9

### Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor til leje, 4 værelseslejlighed - 108 m<sup>2</sup>, husleje 48.000 kr. årligt

|                                                                                                      | Færøerne       | Danmark        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|
| Indtægt mand A                                                                                       | 200.000        | 200.000        |
| Indtægt hustru B                                                                                     | 200.000        | 200.000        |
| Indtægt ialt                                                                                         | 400.000        | 400.000        |
| Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP                                                           | 169.366        | 160.534        |
| <b>Andre skatter og afgifter:</b>                                                                    |                |                |
| Ejendomsskat m.m.                                                                                    | 0              | 0              |
| Sygekasse                                                                                            | 3.120          | 0              |
| A-kasse                                                                                              | 0              | 4.000          |
| <b>Overførsler fra det offentlige:</b>                                                               |                |                |
| Boligsikring                                                                                         | 0              | 0              |
| Børneydelse 9.600 + 8.600                                                                            | 0              | 18.200         |
| <b>Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige</b> | <b>227.514</b> | <b>253.666</b> |

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

|                                      | Færøerne | Danmark |
|--------------------------------------|----------|---------|
| Befordringsfradrag                   | 5.000    | 5.000   |
| Kontingent til fagforening (fradrag) | 0        | 7.000   |

## Eksempel 10

### Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor i eget hus, ejendomsværdi 600.000 kr. prioritetsgæld 480.000 kr.

|                                                                                                      | Færøerne       | Danmark        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|
| Indtægt mand A                                                                                       | 200.000        | 200.000        |
| Indtægt hustru B                                                                                     | 200.000        | 200.000        |
| Indtægt ialt                                                                                         | 400.000        | 400.000        |
| Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP                                                           | 154.582        | 144.133        |
| <b>Andre skatter og afgifter:</b>                                                                    |                |                |
| Ejendomsskat m.m. skøn                                                                               | 0              | 6.000          |
| Sygekasse                                                                                            | 3.120          | 0              |
| A-kasse                                                                                              | 0              | 4.000          |
| <b>Overførsler fra det offentlige:</b>                                                               |                |                |
| Boligsikring                                                                                         | 0              | 0              |
| Børneydelse 9.600 + 8.600                                                                            | 0              | 18.200         |
| <b>Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige</b> | <b>242.298</b> | <b>264.067</b> |

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

|                                      | Færøerne | Danmark |
|--------------------------------------|----------|---------|
| Renteudgifter                        | 33.600   | 43.200  |
| Lejeværdi                            | 0        | 12.000  |
| Standardfradrag                      | 0        | 2.000   |
| Underskud                            | 0        | 33.200  |
| Befordringsfradrag                   | 5.000    | 5.000   |
| Kontingent til fagforening (fradrag) | 0        | 7.000   |

## Eksempel 11

### Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor til leje, 5 værelseslejlighed - 150 m<sup>2</sup>, husleje 72.000 kr. årligt

|                                                                                                      | Færøerne       | Danmark        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|
| Indtægt mand A                                                                                       | 500.000        | 500.000        |
| Indtægt hustru B                                                                                     | 500.000        | 500.000        |
| Indtægt ialt                                                                                         | 1.000.000      | 1.000.000      |
| Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP                                                           | 547.985        | 548.554        |
| <b>Andre skatter og afgifter:</b>                                                                    |                |                |
| Ejendomsskat m.m.                                                                                    | 0              | 0              |
| Sygekasse                                                                                            | 3.120          | 0              |
| A-kasse                                                                                              | 0              | 4.000          |
| <b>Overførsler fra det offentlige:</b>                                                               |                |                |
| Boligsikring                                                                                         | 0              | 0              |
| Børneydelse 9.600 + 8.600                                                                            | 0              | 18.200         |
| <b>Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige</b> | <b>448.895</b> | <b>465.646</b> |

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

|                                      | Færøerne | Danmark |
|--------------------------------------|----------|---------|
| Befordringsfradrag                   | 5.000    | 5.000   |
| Kontingent til fagforening (fradrag) | 0        | 7.000   |

## Eksempel 12

### Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor i eget hus, ejendomsværdi 1,8 mio. kr. prioritetsgæld 1.640.000 kr.

|                                                                                                      | Færøerne       | Danmark        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|
| Indtægt mand A                                                                                       | 500.000        | 500.000        |
| Indtægt hustru B                                                                                     | 500.000        | 500.000        |
| Indtægt ialt                                                                                         | 1.000.000      | 1.000.000      |
| Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP                                                           | 497.473        | 498.501        |
| <b>Andre skatter og afgifter:</b>                                                                    |                |                |
| Ejendomsskat m.m. skøn                                                                               | 0              | 18.000         |
| Sygekasse                                                                                            | 3.120          | 0              |
| A-kasse                                                                                              | 0              | 4.000          |
| <b>Overførsler fra det offentlige:</b>                                                               |                |                |
| Boligsikring                                                                                         | 0              | 0              |
| Børneydelse 9.600 + 8.600                                                                            | 0              | 18.200         |
| <b>Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige</b> | <b>499.407</b> | <b>497.699</b> |

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

|                                      | Færøerne | Danmark |
|--------------------------------------|----------|---------|
| Renteudgifter                        | 114.800  | 147.600 |
| Lejeværdi                            | 0        | 48.280  |
| Standardfradrag                      | 0        | 2.000   |
| Underskud                            | 0        | 101.320 |
| Befordringsfradrag                   | 5.000    | 5.000   |
| Kontingent til fagforening (fradrag) | 0        | 7.000   |

## Eksempel 13

### Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Enlig forsørger med to børn, et i børnehave 3-6 år og et i vuggestue 0-2 år
- Bor i eget hus, ejendomsværdi 300.000 kr. prioritetsgæld 240.000 kr.

|                                                                                                      | Færøerne       | Danmark        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|
| Indtægt                                                                                              |                |                |
| Indtægt enlig forsørger                                                                              | 164.000        | 164.000        |
| Indtægt ialt                                                                                         | 164.000        | 164.000        |
| Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP                                                           | 51.192         | 52.285         |
| <b>Andre skatter og afgifter:</b>                                                                    |                |                |
| Ejendomsskat m.m. SKØN                                                                               | 0              | 3.000          |
| Sygekasse                                                                                            | 3.120          | 0              |
| A-kasse                                                                                              | 0              | 4.000          |
| <b>Overførsler fra det offentlige:</b>                                                               |                |                |
| Boligsikring                                                                                         | 0              | 0              |
| Børneydelse 9.600 + 8.600                                                                            | 0              | 18.200         |
| <b>Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige</b> | <b>109.688</b> | <b>122.915</b> |

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

|                                      | Færøerne | Danmark |
|--------------------------------------|----------|---------|
| Renteudgifter                        | 16.800   | 21.600  |
| Lejeværdi                            | 0        | 6.000   |
| Standardfradrag                      | 0        | 2.000   |
| Underskud                            | 0        | 17.600  |
| Befordringsfradrag                   | 5.000    | 5.000   |
| Kontingent til fagforening (fradrag) | 0        | 7.000   |



## Eksempel 14

Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Enlig uden børn
- Bor til leje, 2 værelses lejlighed - 70 m<sup>2</sup>, husleje 30.000 kr. årligt

|                                                                                                      | Færøerne       | Danmark        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|
| Indtægt                                                                                              |                |                |
| Indtægt enlig person                                                                                 | 200.000        | 200.000        |
| Indtægt ialt                                                                                         | 200.000        | 200.000        |
| Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP                                                           | 89.883         | 80.267         |
| <b>Andre skatter og afgifter:</b>                                                                    |                |                |
| Ejendomsskat m.m.                                                                                    | 0              | 0              |
| Sygekasse                                                                                            | 3.120          | 0              |
| A-kasse                                                                                              | 0              | 4.000          |
| <b>Overførsler fra det offentlige:</b>                                                               |                |                |
| Boligsikring                                                                                         | 0              | 0              |
| Børneydelse                                                                                          | 0              | 0              |
| <b>Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige</b> | <b>106.997</b> | <b>115.733</b> |

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

|                                      | Færøerne | Danmark |
|--------------------------------------|----------|---------|
| Befordringsfradrag                   | 5.000    | 5.000   |
| Kontingent til fagforening (fradrag) | 0        | 7.000   |

## Eksempel 15

### Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Enlig uden børn
- Bor til leje 3 værelseslejlighed - 90 m<sup>2</sup>, husleje 42.000 kr. årligt
- Fiskerfradrag 41.800 kr. (max) (kun i Danmark)

|                                                                                                      | Færøerne       | Danmark        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|
| Indkomst                                                                                             | 200.000        | 200.000        |
| Renteudgift                                                                                          | 0              | 0              |
| Indkomstskat                                                                                         | 92.719         | 66.212         |
| <b>Andre skatter og afgifter:</b>                                                                    |                |                |
| Ejendomsskat m.m.                                                                                    | 0              | 0              |
| Sygekasse                                                                                            | 3.120          | 0              |
| A-kasse                                                                                              | 0              | 4.000          |
| <b>Overførsler fra det offentlige:</b>                                                               |                |                |
| Boligsikring                                                                                         | 0              | 0              |
| Børneydelse                                                                                          | 0              | 0              |
| <b>Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige</b> | <b>104.161</b> | <b>129.788</b> |

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

## Eksempel 16

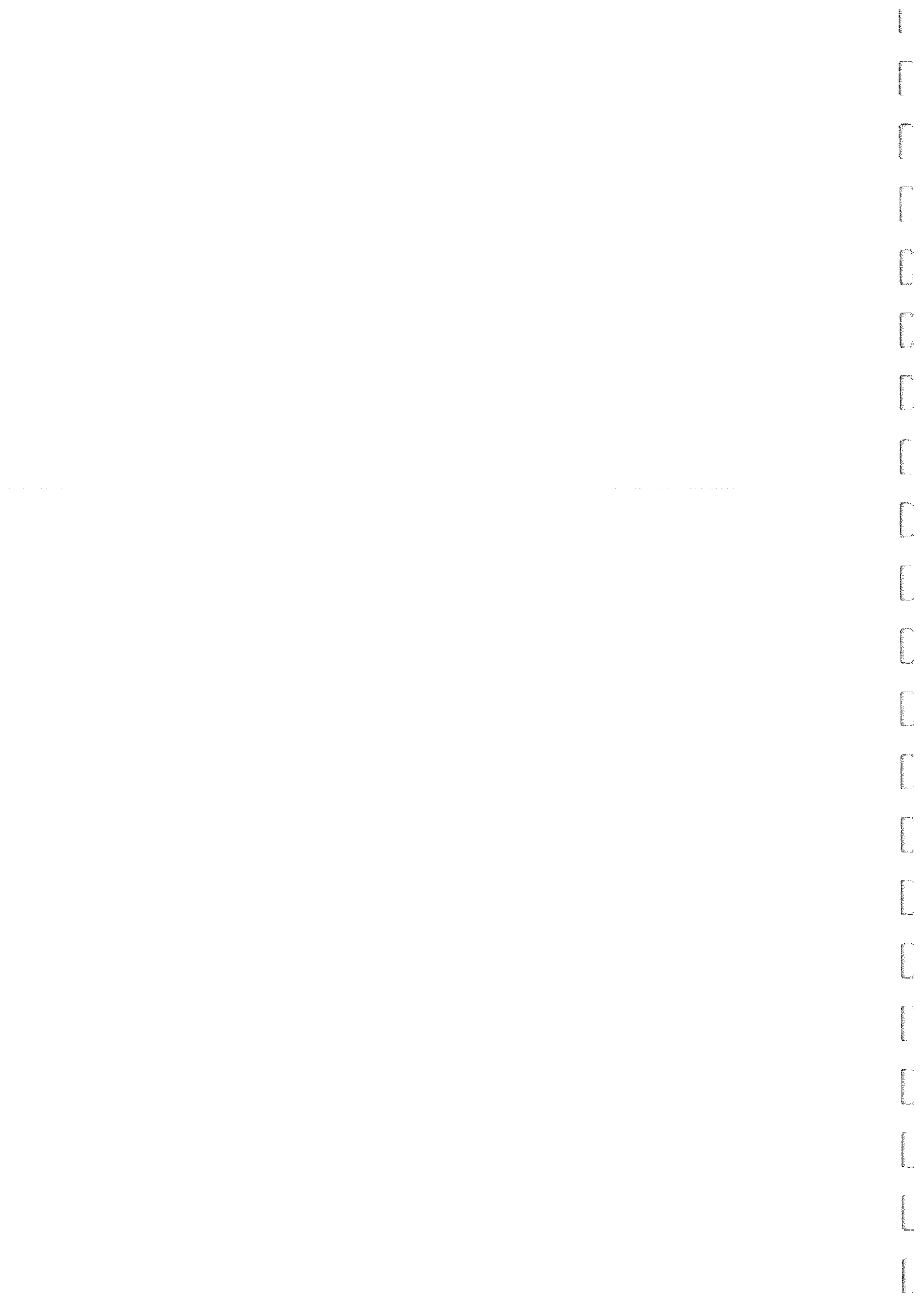
### Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Enlig uden børn
- Bor til leje 3 værelseslejlighed - 90 m<sup>2</sup>, husleje 42.000 kr. årligt
- Fiskerfradrag 41.800 kr. (max) (kun i Danmark)

|                                                                                                      | Færøerne       | Danmark        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|
| Indkomst                                                                                             | 300.000        | 300.000        |
| Renteudgift                                                                                          | 0              | 0              |
| Indkomstskat                                                                                         | 153.110        | 126.962        |
| <b>Andre skatter og afgifter:</b>                                                                    |                |                |
| Ejendomsskat m.m.                                                                                    | 0              | 0              |
| Sygekasse                                                                                            | 3.120          | 0              |
| A-kasse                                                                                              | 0              | 4.000          |
| <b>Overførsler fra det offentlige:</b>                                                               |                |                |
| Boligsikring                                                                                         | 0              | 0              |
| Børneydelse                                                                                          | 0              | 0              |
| <b>Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige</b> | <b>143.770</b> | <b>169.038</b> |

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.



**Sammenligning af makroskattetryk på Færøerne  
og i Danmark**

**Hagstova Føroya**



NB: Fyribilstekstur til talvurnar um makroskattatrystið í Føroyum og í DK. Tølini eru ikki liðugviðgjørd og kunnu enn broytast.  
bjo, 1/9-95.

## Sammenligninger af makro skattetrykket på Færøerne og i Danmark.

I rapporten er der foretaget beregninger af skatten i hhv. Danmark og Færøerne for et antal familietyper. For supplere disse enkeltteksempler med sammenligninger der er mere dækkende for hele økonomien er der i de følgende tabeller foretaget nogle sammenligninger i af makroskattetrykket på Færøerne og i Danmark.

Kilderne for de danske tal er Tiårsoversigten 1995 (Danmarks Statistik), medens de færøske tal er opgjort af Færøernes Statistik. For at der sikre overensstemmelse mellem de færøske og de danske opgørelser har Færøernes Statistik haft kontakt med Danmarks Statistik. Beregninger står imidlertid alene for Færøernes Statistiks regning.

Der er beregnet fire forskellige skattetryksbegreber:

- Det traditionelle skattetryk, som defineres som de samlede skatter og afgifter i pct. af BNP i markedspriser.
- Det korrigerede skattetryk, som defineres som de samlede skatter og afgifter i pct. af den disponible bruttonationalindkomst (BNI) i markedspriser. Dermed får man korrigeret for de pengestrømme der går over landegrænsen, f.eks. tilskuddet fra Danmark, som alt andet lige sænker skattetrykket på Færøerne.
- Det korrigerede nettoskattetryk, som svarer til det korrigerede skattetryk, blot har man trukket indkomstoverførsler til husholdninger og subsidier til virksomheder fra de samlede skatter og afgifter, for derved at modregne "negative skatter og afgifter" for derved at få taget hensyn til at borgerne under ét netto betaler mindre ind de samlede skatter og afgifter angiver. Det er valgt at beregne det korrigerede nettoskattetryk i stedet for det såkaldte modificerede skattetryk, som sætter den disponible offentlige bruttoindkomst (de samlede offentlige indkomster minus subsidier og indkomstoverførsler) i forhold til den disponible BNI. På Færøerne ville man i den disponible offentlige bruttoindkomst skulle indregne tilskuddet fra Danmark, hvilket ville give det urimelige resultat, at der på Færøerne er et højt modificeret skattetryk på grund af tilskuddet fra Danmark.
- Det korrigerede skattetryk netto for indkomstoverførsler, som beregnes for derved at få taget hensyn til skattesystemets og indkomstoverførslernes omfordelende virkninger og til at man i nogle lande lader et tilskud til borgerne som et skattefradrag og i andre som en direkte overførsel.

Sammenligningerne viser, at det færøske skattetryk er steget voldsomt fra 1992 til 1994: det traditionelle skattetryk er steget fra 44 % til 56%, det korrigerede skattetryk fra 45% til 54%, det korrigerede nettoskattetryk er steget fra 24% til 30% og det korrigerede nettoskattetryk netto for indkomstoverførsler er steget fra 32% til 37%.

Skattetrykssammenligningerne bekræfter indtrykket på Færøerne, at skattetrykket er steget voldsomt inden for de sidste par år.

Sammenlignet med Danmark ligger Færøerne nu over det danske niveau: det traditionelle skattetryk ligger 4 %-point over det danske, det korrigerede ligger 1 %-point over, det korrigerede nettoskattetryk ligger 4 %-point over det danske og det korrigerede nettoskattetryk netto for indkomstoverførsler 6 %-point over det danske. Det er en ny situation, idet det færøske skattetryk altid har ligget et godt stykke under det danske. Det danske skattetryk har dog ligget ret stabilt de sidste 10 år omkring samme niveau som i 1994 og har således ikke været oppe på det niveau, som det færøske har i dag. At det korrigerede nettoskattetryk på Færøerne overstiger det danske relativt mere end det ikke-nettoficerede skattetryk er et udtryk for, at borgerne i Danmark får mere "tilbage for sine skattekrone" først og fremmest i form af indkomstoverførsler end borgerne på Færøerne.

Set i lyset af, at det danske skattetryk i international sammenhæng ligger meget højt, må man sige at det færøske skattetryk ligger faretruende højt. Den diskussion der har været i Danmark om de uheldige adfærdsmæssige konsekvenser af et for højt skattetryk, er derfor ikke i mindre grad relevant på Færøerne. Skattetrykket kan givetvis også være afgørende for om folk beslutter at forlade Færøerne. Da færinger har en stor mobilitet, specielt overfor valget om at bo i Danmark, er skattetrykket af væsentlig betydning for den demografiske - og dermed den økonomiske - udvikling på Færøerne.

Tolkningen af de makroøkonomiske skattetryk er ikke enkel, og de sammenligninger der foretages kan diskuteres. Med forbehold over for at de færøske opgørelser hviler på foreløbige tal, kan man dog med rimelighed konkludere, at skattetrykket på Færøerne er steget voldsomt de forløbne 2-3 år, og at niveauet nu overstiger nu det danske med flere procentpoint. Ændringen i skattetrykket kan både tilskrives en stigning i skatter og afgifter og et fald i BNP hhv. BNI. Det højere skattetryk er således en naturlig følge af den økonomiske udvikling på Færøerne, men kan næppe siges at være hensigtsmæssigt når samfundet er inde i en kraftig økonomisk tilbagegang.

De foreliggende opgørelser giver sammen med de beregnede enkeltteksempler på beskatning på Færøerne og i Danmark et mere fuldkomment billede af skattetrykket på Færøerne sammenlignet med i Danmark. Konklusionen er at skattetrykket på Færøerne er væsentlig højere end i Danmark.

Det færøske skattetryk kan således forventes at være en medvirkende årsag til fraflytningen fra Færøerne. Forventningerne til fremtidigt skattetryk er dog sandsynligvis vigtigere i så henseende end det aktuelle skattetryk, men som den økonomiske situation er på Færøerne i dag er der ikke grund til at forvente et snarligt fald i skattetrykket.



## SUBSIDIE.XLS

| FØROYAR<br>Tus. kr.                 | 1986    | 1987    | 1988    | 1989    | 1990    | 1991    | 1992    | 1993    | 1994    |
|-------------------------------------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|
| Skatter og afgifter i alt           | 2416447 | 2774579 | 3054015 | 2959235 | 2620508 | 2431998 | 2427020 | 2581603 | 2652955 |
| Direkte skatter                     | 1508286 | 1615456 | 1878932 | 1897873 | 1728369 | 1585141 | 1457462 | 1451106 | 1442051 |
| Indirekte skatter                   | 868174  | 1113734 | 1122926 | 1001083 | 827238  | 762438  | 744013  | 784329  | 819117  |
| Kapitalskatter                      | 1749    | 2302    | 2337    | 3937    | 3144    | 2762    | 3745    | 67031   | 114568  |
| Obi. gebyrer og bøder mv.           | 38238   | 43087   | 48820   | 51932   | 56757   | 61657   | 63084   | 66318   | 65400   |
| Bidrag til sociale ordninger        | 0       | 0       | 0       | 4400    | 5000    | 10000   | 158716  | 212819  | 211819  |
| Subskrier                           | 378627  | 377419  | 500060  | 662823  | 612891  | 530888  | 394293  | 327593  | 322326  |
| Indkomstoverførsler                 | 414977  | 506930  | 589037  | 671635  | 617969  | 610233  | 718534  | 903341  | 844221  |
| Subs. og indkomstoverførsler i alt  | 794904  | 884349  | 1089097 | 1334458 | 1230860 | 1141121 | 1112827 | 1230934 | 1166547 |
| BNP i imp. tus. kr.)                | 5574000 | 6046000 | 6520000 | 6374000 | 5946000 | 5916000 | 5509000 | 4917000 | 4769490 |
| Disp. BNI i mp. (tus. kr.)          | 5817000 | 6347000 | 6324000 | 6123000 | 5669000 | 5658000 | 5389000 | 5033000 | 4882010 |
| Disp. BNI i mp. pr. indbygger (kr.) | 126506  | 136219  | 133765  | 128263  | 118007  | 119479  | 114519  | 109211  | 108624  |
| DANMARK<br>Mio.kr.                  | 1986    | 1987    | 1988    | 1989    | 1990    | 1991    | 1992    | 1993    | 1994    |
| Skatter og afgifter i alt           | 339075  | 361423  | 378917  | 389498  | 380308  | 405334  | 421420  | 437349  | 477431  |
| Direkte skatter                     | 195465  | 208942  | 226248  | 235409  | 233268  | 244931  | 256125  | 266001  | 289832  |
| Indirekte skatter                   | 130879  | 135974  | 139551  | 140200  | 141522  | 144733  | 148456  | 153216  | 163428  |
| Kapitalskatter                      | 1660    | 2242    | 2095    | 2062    | 2197    | 2142    | 2338    | 2462    | 2226    |
| Obi. gebyrer og bøder mv.           | 795     | 932     | 1196    | 1282    | 1374    | 1325    | 1283    | 1513    | 1462    |
| Bidrag til sociale ordninger        | 10276   | 13333   | 9827    | 10535   | 11947   | 12203   | 13218   | 14157   | 15483   |
| Subskrier                           | 20060   | 22011   | 25340   | 26955   | 28354   | 28728   | 34226   | 34875   | 35187   |
| Indkomstoverførsler                 | 103307  | 113716  | 126956  | 140361  | 147423  | 157661  | 167768  | 179022  | 204062  |
| Subs. og indkomstoverførsler i alt  | 123367  | 135727  | 152296  | 167316  | 175777  | 186389  | 201984  | 213897  | 239249  |
| BNP i imp. (mio. kr.)               | 666496  | 689908  | 732055  | 767249  | 799110  | 827868  | 861253  | 873237  | 933182  |
| Disp. BNI i mp. (mio.kr.)           | 633277  | 666448  | 698701  | 729935  | 760055  | 796517  | 813266  | 837765  | 891715  |
| Disp. BNI i mp. pr. indbygger (kr.) | 123674  | 129887  | 136212  | 142216  | 147844  | 152584  | 157263  | 161462  | 171260  |

## SUBSIDIE.XLS

## FØROYAR

## Skatterykkið fordelt på nationalregnskabsgrupper

I pct af BNP i mp:

Skatter og afgifter i alt (Traditionelt skatteryk)

|                                                    | 1986 | 1987 | 1988 | 1989 | 1990 | 1991 | 1992 | 1993 | 1994 |
|----------------------------------------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| Skatter og afgifter i alt (Traditionelt skatteryk) | 43   | 46   | 47   | 46   | 44   | 42   | 44   | 53   | 56   |

Indirekte skatter

Direkte skatter

Kapitalskatter

Boder og obligatoriske gebyrer

Obligatoriske bidrag til sociale ordninger

|                                            |    |    |    |    |    |    |    |    |    |
|--------------------------------------------|----|----|----|----|----|----|----|----|----|
| Indirekte skatter                          | 27 | 27 | 29 | 30 | 28 | 27 | 26 | 30 | 30 |
| Direkte skatter                            | 16 | 18 | 17 | 16 | 14 | 13 | 14 | 16 | 17 |
| Kapitalskatter                             | 0  | 0  | 0  | 0  | 0  | 0  | 0  | 1  | 2  |
| Boder og obligatoriske gebyrer             | 1  | 1  | 1  | 1  | 1  | 1  | 1  | 1  | 1  |
| Obligatoriske bidrag til sociale ordninger | 0  | 0  | 0  | 0  | 0  | 0  | 3  | 4  | 4  |

I pct. af disp. BNI i mp

Skatter og afgifter i alt (Korrigeret skatteryk)

Skatter og afg. minus indkomstoverførsler (Korr. skatter, netto for indkomstoverf.)

Skatter og afg. minus subsidier (Korr. skatter, netto for subsidier)

Skatter og afg. minus subs. og transf. (Korrigeret netto skatteryk)

|                                                                                     |    |    |    |    |    |    |    |    |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------|----|----|----|----|----|----|----|----|----|
| Skatter og afgifter i alt (Korrigeret skatteryk)                                    | 42 | 44 | 48 | 48 | 46 | 43 | 45 | 51 | 54 |
| Skatter og afg. minus indkomstoverførsler (Korr. skatter, netto for indkomstoverf.) | 34 | 36 | 39 | 37 | 35 | 32 | 32 | 33 | 37 |
| Skatter og afg. minus subsidier (Korr. skatter, netto for subsidier)                | 35 | 38 | 40 | 38 | 35 | 34 | 38 | 45 | 48 |
| Skatter og afg. minus subs. og transf. (Korrigeret netto skatteryk)                 | 28 | 30 | 31 | 27 | 25 | 23 | 24 | 27 | 30 |

## DANMARK

## Skatterykkið fordelt på nationalregnskabsgrupper

I pct af BNP i mp:

Skatter og afgifter i alt (Traditionelt skatteryk)

(Stat. ilårsvæst 1984 p. 105)

|                                                    | 1986 | 1987 | 1988 | 1989 | 1990 | 1991 | 1992 | 1993 | 1994 |
|----------------------------------------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| Skatter og afgifter i alt (Traditionelt skatteryk) | 51   | 52   | 52   | 51   | 49   | 48   | 50   | 50   | 51   |

Indirekte skatter

Direkte skatter

Kapitalskatter

Boder og obligatoriske gebyrer

Obligatoriske bidrag til sociale ordninger

|                                            |    |    |    |    |    |    |    |    |    |
|--------------------------------------------|----|----|----|----|----|----|----|----|----|
| Indirekte skatter                          | 29 | 30 | 31 | 31 | 29 | 30 | 30 | 30 | 31 |
| Direkte skatter                            | 20 | 19 | 19 | 18 | 18 | 17 | 17 | 18 | 18 |
| Kapitalskatter                             | 0  | 0  | 0  | 0  | 0  | 0  | 0  | 0  | 0  |
| Boder og obligatoriske gebyrer             | 0  | 0  | 0  | 0  | 0  | 0  | 0  | 0  | 0  |
| Obligatoriske bidrag til sociale ordninger | 2  | 2  | 1  | 1  | 1  | 1  | 2  | 2  | 2  |

I pct. af disp. BNI i mp

Skatter og afgifter i alt (Korrigeret skatteryk)

Skatter og afg. minus indkomstoverførsler (Korr. skatter, netto for indkomstoverf.)

Skatter og afg. minus subsidier (Korr. skatter, netto for subsidier)

Skatter og afg. minus subs. og transf. (Korrigeret netto skatteryk)

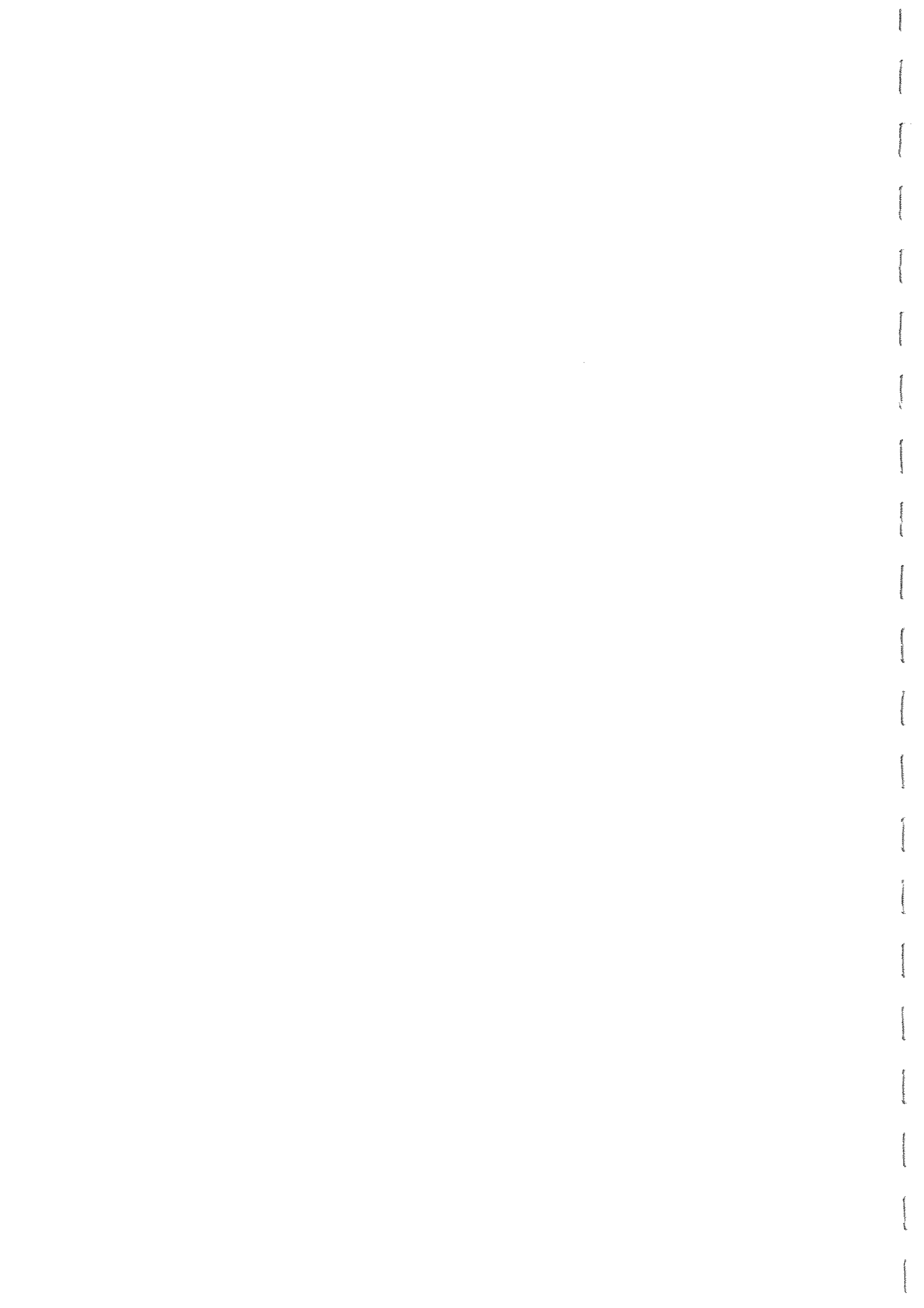
|                                                                                     |    |    |    |    |    |    |    |    |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------|----|----|----|----|----|----|----|----|----|
| Skatter og afgifter i alt (Korrigeret skatteryk)                                    | 54 | 54 | 54 | 53 | 51 | 52 | 52 | 52 | 54 |
| Skatter og afg. minus indkomstoverførsler (Korr. skatter, netto for indkomstoverf.) | 37 | 37 | 36 | 34 | 32 | 31 | 31 | 31 | 31 |
| Skatter og afg. minus subsidier (Korr. skatter, netto for subsidier)                | 50 | 51 | 51 | 50 | 48 | 48 | 48 | 48 | 50 |
| Skatter og afg. minus subs. og transf. (Korrigeret netto skatteryk)                 | 34 | 34 | 32 | 30 | 28 | 28 | 27 | 27 | 27 |

## FÆRØSK skatteryk MINUS DANSK skatteryk

|                                                    | 1986 | 1987 | 1988 | 1989 | 1990 | 1991 | 1992 | 1993 | 1994 |
|----------------------------------------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| Traditionelt skatteryk                             | -8   | -6   | -5   | -4   | -5   | -7   | -5   | 2    | 4    |
| Korrigeret skatteryk                               | -12  | -11  | -6   | -5   | -5   | -9   | -7   | -1   | 1    |
| Korrigeret netto skatteryk                         | -6   | -4   | -1   | -4   | -4   | -5   | -3   | 0    | 4    |
| Korrigeret skatteryk netto for indkomstoverførsler | -3   | -1   | 3    | 3    | 3    | 1    | 1    | 3    | 6    |

**Leveomkostninger i Danmark og på Færøerne**

**Føroya Sparikassi  
Føroya Banki**



# Leveomkostninger i Danmark og på Færøerne

## Indholdsfortegnelse

|                                                                             |    |
|-----------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Indledning . . . . .                                                     | 1  |
| 2. Nettoindtægter efter skat . . . . .                                      | 2  |
| 3. Faste udgifter . . . . .                                                 | 2  |
| 3.1 Udgiftssatser . . . . .                                                 | 2  |
| 3.2 Udregning af faste udgifter . . . . .                                   | 5  |
| 4. Boligydelse . . . . .                                                    | 6  |
| 4.1 Udviklingen i boligbyggeriet og parcelhuspriserne på Færøerne . . . . . | 7  |
| 4.2 Danske parcelhuspriser . . . . .                                        | 8  |
| 4.3 Beregning af boligydelse . . . . .                                      | 8  |
| 4.3.1 Færøske boligydelse . . . . .                                         | 9  |
| 4.3.2 Danske boligydelse . . . . .                                          | 9  |
| 4.3.3 Sammenholdelse af boligydelse . . . . .                               | 10 |
| 5. Afslutning . . . . .                                                     | 11 |

## Kildefortegnelse

---

### 1. Indledning

Formålet med dette bilag er at belyse forskellen i leveomkostningerne henholdsvis på Færøerne og i Danmark. Bilaget er udarbejdet af pengeinstitutterne Føroya Sparikassi og Føroya Banki i fællesskab efter opfordring af udvalgets formand.

I forbindelse med udarbejdelsen af bilaget er der ikke lavet dybdegående forbrugerundersøgelser, men problemstillingen er i stedet belyst med nogle regneeksempler.

Der vil i udregningerne blive taget udgangspunkt i en - efter færøske forhold - "typisk" familietype. Familien har en husstandsindtægt på kr. 320.000 årligt og har to børn - ét under to år, som er i dagpleje, og ét under 6 år, som er i børnehave.

For denne "standardfamilie" vil der blive sammenlignet, hvor stort rådighedsbeløbet er efter skat og faste udgifter, hvis familien bor i henholdsvis Danmark og Færøerne. Først vil der blive fundet frem til nettoindtægterne efter skat, dernæst vil familiens faste udgifter excl. boligydelse blive estimeret, og til sidst vil boligydelse blive inddraget.

## 2. Nettoindtægter efter skat

Der er her antaget, at vores familier bor i kommuner i hhv. Danmark og Færøerne med gennemsnitlige kommuneskatteprocenter. Som eksempel for en dansk kommune med en gennemsnitlig skatteprocent er Værløse valgt, idet det fremgår af en analyse i tidsskriftet Penge & Privatøkonomi nr. 6, 1995 (O.H. Hansen m.fl.), at Værløse netop har en skatteprocent svarende til landsgennemsnittet. Torshavns kommuneskatteprocent svarer til ca. gennemsnittet, som varierer fra 16 til 23%.

Der skal gøres opmærksom på, at udregningerne nedenfor ikke følger den samme metode, som er anvendt andre steder i rapporten, idet mulige rentefradrag ikke er inkluderet. Rentefradragene bliver først medtaget i kap. 4 under beregningen af boligydelse, hvor der for ydelse af egen bolig bliver regnet med en nettoydelse efter skat.

Tabel 1: Nettoindtægter efter skat m.v. i gennemsnitlige danske og færøske kommuner

| Gennemsnitlig kommune: Værløse (Kommune, amt og kirkeskat: 30,65%) |          |          |          | Gennemsnitlig kommune: Torshavn (Kommune- og kirkeskat: 20,22%) |          |          |         |
|--------------------------------------------------------------------|----------|----------|----------|-----------------------------------------------------------------|----------|----------|---------|
|                                                                    | Person 1 | Person 2 | Tils.*   |                                                                 | Person 1 | Person 2 | Tils.   |
| Årlig indtægt                                                      | 180.000  | 140.000  | 320.000  | Årlig indtægt                                                   | 180.000  | 140.000  | 320.000 |
| Saml. skat                                                         | -62.850  | -44.558  | -107.408 | Saml. skat                                                      | 65.291   | 53.986   | 119.276 |
| Arbejdsmarkedsbidrag                                               | -10.800  | -8.400   | -19.200  | Arb.løsh.fors. + arb.markn.pens.                                | 5.825    | 4.531    | 10.356  |
| A-kasse kontingent                                                 | -4.000   | -4.000   | -8.000   | Netto                                                           | 108.884  | 81.483   | 190.368 |
| Børnecheck                                                         |          | 18.200   | 18.200   |                                                                 |          |          |         |
| Netto                                                              | 102.350  | 101.242  | 203.592  |                                                                 |          |          |         |

\* Skatteudregningerne er i begge tilfælde excl. rentefradrag.

Excl. mulige rentefradrag m.v. ser udregningen af familiernes nettoindtægter efter skat ud som vist ovenfor. I udregningen af den danske børnecheck er der regnet med ét barn mellem 0 og 2 år (kr. 2.400,- pr. kvartal) og ét barn mellem 3 og 6 år (kr. 2.150,- pr. kvartal). Dette svarer til tils. 18.200,- pr. år. På Færøerne gives der et skattefradrag for hvert barn under 16 år på kr. 2.400,- årligt + en sats pr. kommune. For Torshavn er denne sats kr. 2.800,- årligt. For to børn giver dette kr. 10.400,- årligt, og dette beløb er medtaget i skatteudregningen for "person 1" i tabellen.

Der er regnet med et kontingent til en dansk A-kasse på kr. 1.000,- pr. kvartal. Kontingentet til den færøske arbejdsløshedsforsikring er 2,75% af bruttoindtægten (intet max.). Derudover er der medregnet betaling til den færøske arbejdsmarkedspension, som er 1/2% af den skattepligtige indkomst.

Ud fra tabellerne, har den danske familie (kr. 203.592 - 190.368 =) kr. 13.224,- mere disponibelt efter skat m.v. årligt end den tilsvarende færøske familie.

## 3. Faste udgifter

I dette afsnit vil der blive udregnet, hvor store de faste udgifter er for vores "standardfamilie" excl. boligydelse. Boligydelserne bliver først inddraget i kapitel 4. Først vil udgiftssatserne blive gennemgået, og derefter vil forbruget blive estimeret, og udgifterne beregnet.

### 3.1 Udgiftssatser

Øverst på næste side er der opstillet satser for typiske faste udgifter for en familie i henholdsvis Danmark og Færøerne, og dem skal der følgende knyttes nogle kommentarer til.

Tabel 2: Sammenligning af div. udgiftssatser mellem Danmark og Færøerne

| Danmark                                                                                    | Færøerne                                                                                       | Diff.    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|
| kr.                                                                                        | kr.                                                                                            | %        |
| <b>El-priser:</b>                                                                          | <b>El-priser:</b>                                                                              |          |
|                                                                                            | Fast årlig afgift *)                                                                           | 504,00   |
| Forbrugerpriser pr kWh *)                                                                  | Forbrugerpriser pr. kWh *)                                                                     | 1,39     |
| El-afgift                                                                                  | + moms 25%                                                                                     | 0,35     |
| CO2-afgift                                                                                 | Tils.                                                                                          | 1,74     |
| + moms 25%                                                                                 | Gns. forbr. pris incl. fast afgift ved et forbrug på 5.000 kWh årligt                          | 1,8383   |
| Tils.                                                                                      |                                                                                                | 65,4     |
| *) Gns. hele landet incl. abonnementsafgift ved et forbrug på 4.000 kWh pr. år             | *) Gældende ved forbrug under 10.000 kWh pr. år                                                |          |
| Kilde: "Elforsynings tariffer og elpriser", tabel 5, Danske Elværkers Forening, marts 1995 | Kilde: SEV - Færøernes el-forsyning                                                            |          |
| <b>Fyringsolie:</b>                                                                        | <b>Fyringsolie:</b>                                                                            |          |
| Pris 1/8-1995, pr. 1.000 liter:                                                            | Pris 1/8-1995, pr. 1.000 liter:                                                                | -32,2    |
| 3.940,00                                                                                   | 2.670,00                                                                                       |          |
| Kilde: Føroya Shell                                                                        | Kilde: Føroya Shell                                                                            |          |
| <b>Årlig radio- og TV-licens:</b>                                                          | <b>Årlig radio- og TV-licens:</b>                                                              |          |
| Farve-TV incl. moms *):                                                                    | Radio:                                                                                         | 906,00   |
|                                                                                            | TV:                                                                                            | 1.106,00 |
|                                                                                            | + moms                                                                                         | 503,00   |
| Tils.                                                                                      | Tils.:                                                                                         | 2.515,00 |
| *) Dækker også radio-licensen                                                              |                                                                                                | 54,9     |
|                                                                                            | Radiolicens for bil:                                                                           | 506,00   |
|                                                                                            | + moms                                                                                         | 126,50   |
|                                                                                            |                                                                                                | 632,50   |
|                                                                                            | Saml. licens incl. bil:                                                                        | 3.147,50 |
|                                                                                            |                                                                                                | ( 93,8 ) |
| Kilde: Bekendtgørelse nr. 1025, 1993 om radio- og fjernsynslicens                          | Kilde: Bekendtgørelse nr. 20, 1995 om TV-licens<br>bekendtgørelse nr. 21, 1995 om radio-licens |          |
| <b>Indboforsikring:</b>                                                                    | <b>Indboforsikring:</b>                                                                        |          |
| Gns. præmie ved indbosum på kr. 592.000,-                                                  | Præmie ved indbosum på kr. 450.000,-                                                           | -33,0    |
| 1.478,00                                                                                   | 990,00                                                                                         |          |
| Prissats: Codan Forsikring                                                                 | Prissats: Føroya Brunatrygging                                                                 |          |
| <b>Børnepasning:</b>                                                                       | <b>Børnepasning</b>                                                                            |          |
| Gns. pris for en dagpleje- + en børnehavplads - pr. mdr.                                   | - dagpleje pr. mdr.                                                                            | 1.030,00 |
| 2.004,00                                                                                   | - børnehavnplads                                                                               | 1.200,00 |
|                                                                                            | - vuggestueplads                                                                               | 1.800,00 |
|                                                                                            |                                                                                                | 11,3     |
| Kilde: "Her er Danmark billigst", O.H.Hansen og J.R. Olsen; Penge og Privatøkonomi 1995:6. | Satser for Torshavnsområdet                                                                    |          |
| <b>Vandomkostninger pr. m3:</b>                                                            |                                                                                                |          |
| Enhedspris:                                                                                |                                                                                                |          |
| Vandafledningsafgift                                                                       |                                                                                                |          |
| Grøn afgift (for 1995)                                                                     |                                                                                                |          |
| + moms 25%                                                                                 |                                                                                                |          |
| Tils.                                                                                      |                                                                                                |          |
| 21,16                                                                                      |                                                                                                |          |
| Kilde: Århus Kommunale Værker - Oplysningskontoret                                         |                                                                                                |          |
|                                                                                            | <b>Sygesikring:</b>                                                                            |          |
|                                                                                            | A-medlemmer - pr. mdr.                                                                         | 120,00   |
|                                                                                            | B-medlemmer                                                                                    | 135,00   |

### El-priser:

På Færøerne er der ét el-selskab, og selskabet opkræver den samme el-pris rundt alle øerne. Den opgivne pris gælder ved et forbrug under 10.000 kWh pr. år, som skulle være dækkende for alle husholdninger. Der gives en mængderabat til forbrug over 10.000 kWh pr. år samt rabatter til produktionsvirksomheder.

I Danmark derimod findes der flere distributionsselskaber, som har en meget forskellig prispolitik. I statistikken er der opgivet en gennemsnitlig forbrugerpris for hele landet incl. abonnementsafgift ved et årligt forbrug på 4.000 kWh. Dette bliver i Danmark betragtet for at være et gennemsnitligt forbrug for en husstand i parcelhus uden el-varme. Prisen incl. afgifter er kr. 1.1115 pr. kWh. Den tilsvarende færøske pris, hvor det gennemsnitlige forbrug antages at være på 5.000 kWh årligt for en husstand i eget parcelhus, er kr. 1.8383 pr. kWh. Som det fremgår af tabellen er denne pris 65,4% højere end den danske.

#### Fyringsolie:

På Færøerne har hvert hus typisk eget oliefyrr. Dette er ikke tilfældet i Danmark, hvor der typisk er tale om fjernvarme, og hvor mange husstande også bruger naturgas. Dette vanskeliggør i stor grad en sammenligning af udgifterne til opvarmning.

Som udgangspunkt for vores sammenligning af udgifterne til opvarmning er taget fyringsolie. Som det fremgår af tabellen er prisen på fyringsolie knapt en trediedel lavere på Færøerne end i Danmark - kr. 2.670,- imod kr. 3.940,-.

#### Licens:

Den danske farve-TV licens dækker både TV og radio, mens der på Færøerne bliver opkrævet radio- og TV-licens hver for sig. Den samlede færøske licens er (kr. 2.515 - 1.624 =) kr. 891,- - svarende til 54,9% - højere end den danske. Der er dog også en speciel færøsk licens på bilradioer svarende til halv radio-licens. For familier med bil er den samlede licens næsten dobbelt så høj som i Danmark.

#### Forsikring:

Indbosummen er for det danske eksempel sat til kr. 592.000,-, hvilket iflg. Codan Forsikring bliver vurderet at være gældende for en gennemsnitlig forsikring. Præmien er fastsat ud fra en middelsats, som er gældende i f.eks. Københavns omegn, Esbjerg og dele af Århus omegn. Den årlige præmie er på kr. 1.478,-. På Færøerne bliver der taget samme præmie for hele landet, og ved en indbosum op til kr. 450.000,- er den årlige præmie kr. 990,-.

#### Børnepasning:

Vedrørende danske priser for børnepasning er det lykkedes os at finde en gennemsnitspris, der dækker et barn i dagpleje samt et i børnehave. Denne pris er kr. 2.004,- pr. mdr. De tilsvarende priser for Torshavns-området er kr. 2.230,-, hvilket er 11,3% højere end de danske. I det færøske børnepasningssystem ydes der ikke søskenderabatter.

#### Særlige afgifter:

Danmark har, som noget specielt, afgifter på vand og vandaflledning. Incl. moms og grønne afgifter er disse omkostninger på kr. 21,16 pr. m<sup>3</sup> vand i 1995. Der findes ikke lignende afgifter på Færøerne.

I Danmark bliver den almindelige sygesikring betalt over skatten. På Færøerne derimod findes der "sygekasser", som alle på 16 år og derover er tvunget at indbetale til. A-medlemmer - som enten er par med en husstandsindtægt under kr. 297.200,- årligt eller enlige med en årlig indtægt under kr. 223.000,- - indbetaler kr. 120,- på måned, mens B-medlemmer - som omfatter medlemmer med en indtægt over de nævnte satser - indbetaler kr. 135,- pr. måned. For hvert barn under 16 år bliver indtægtsgrænsen mellem de to medlemsgrupper dog forhøjet med kr. 31.100,-.



### Udgiftssater i øvrigt:

I tabel 3 nedenfor er nogle øvrige udgiftssatser præsenteret, som ikke vil indgå i de videre beregninger. Tale er om forbrugsafhængige omkostninger, hvor det er meget svært at sige noget generelt om forbrugsstørrelsen. Tale er om telefontakster og benzinpriser.

Tabel 3: Sammenligning af øvrige udgiftssatser

| Danmark                                                |        | Færøerne                           |        | Diff. |
|--------------------------------------------------------|--------|------------------------------------|--------|-------|
| kr.                                                    |        | kr.                                |        | %     |
| <b>Telefontakster:</b>                                 |        | <b>Telefontakster:</b>             |        |       |
| Abonnement - pr. kvartal                               | 270,00 | Abonnement - pr. kvartal           | 267,00 | -1,1  |
| Dagsatser pr. min.:                                    |        | Dagsats - indland                  |        |       |
| Lokaltakst                                             | 0,32   | enhedssats pr. min.                | 0,8846 |       |
| Regionaltakst                                          | 0,47   |                                    |        |       |
| Landstakstakst                                         | 0,70   |                                    |        |       |
| Gns. *)                                                | 0,4525 | Tils.                              | 0,8846 | 95,5  |
| *) ved forbrug:<br>lokal 50%, regional 25% og land 25% |        |                                    |        |       |
| Kilde: Telecom A/S: Pristliste - indland               |        | Kilde: Telefonværk Føroya Løgtings |        |       |
| <b>Benzinpriser:</b>                                   |        | <b>Benzinpriser:</b>               |        |       |
| blyfri 95 oktan - pr. liter                            | 5,70   | blyfri 95 oktan - pr. liter        | 7,11   | 24,7  |
| Kilde: Føroya Shell pr 1/8-95                          |        | Kilde: Føroya Shell pr 1/8-95      |        |       |

Af tabellen fremgår, at de indenlandske telefonsamtaletakster er langt højere på Færøerne end i Danmark (estimeret 95,5%). Denne forskel har ikke været så stor indtil for nylig, hvor de danske telefontakster blev nedsat i forbindelse med liberaliseringen af telefoniområdet i Danmark.

Også benzinpriserne er højere på Færøerne end i Danmark (24,7%). Forbruget i denne forbindelse er meget forskelligt p.g.a. de større afstandsforskelle i Danmark.

### 3.2 Udregning af faste udgifter

I tabel 4 nedenfor er der opstillet et udregningseksempel for faste udgifter excl. boligudgifter for en dansk og en færøsk familie. Alle satserne i tabellen er hentet fra tabel 2. De antagelser, der ligger bag tabellen i øvrigt, vil blive kommenteret følgende.

Tabel 4: Sammenligning af faste udgifter mellem Danmark og Færøerne\*

| Dansk familie:               |        |       | Færøske familie:           |        |       | Diff.                 |            |
|------------------------------|--------|-------|----------------------------|--------|-------|-----------------------|------------|
| Årlige udg. Pr. måned        |        |       | Årlige udg. Pr. måned      |        |       | Årlige udg. Pr. måned | %          |
| El-udgifter:                 |        |       | El-udgifter:               |        |       |                       |            |
| - forbrug 4.000 kWh årligt   | 4.446  | 371   | - forbrug 5.000 kWh årligt | 9.192  | 766   | 4.746                 | 395 106,7  |
| Fyringsolie                  |        |       | Fyringsolie:               |        |       |                       |            |
| - 3.500 l. årligt            | 13.790 | 1.149 | - 4.000 l. årligt          | 10.680 | 890   | -3.110                | -259 -22,6 |
| Licens:                      | 1.624  | 135   | Licens:                    | 2.515  | 210   | 891                   | 74 54,9    |
| Indboforsikring:             | 1.478  | 123   | Indboforsikring:           | 990    | 83    | -488                  | -41 -33,0  |
| Børnepasning:                | 24.052 | 2.004 | Børnepasning:              | 26.760 | 2.230 | 2.708                 | 226 11,3   |
| Vandudgifter:                |        |       | Vandudgifter:              | 0      | 0     | -3.597                | -300 -     |
| - gns. forbrug 170 m3 pr. år | 3.597  | 300   | Sygesikring:               | 2.880  | 240   | 2.880                 | 240 -      |
| Sygesikring:                 | 0      | 0     | Tils.                      | 53.017 | 4.418 | 4.029                 | -336 8,2   |
| Tils.                        | 48.987 | 4.082 |                            |        |       |                       |            |

\*) Excl. telefon- og transportudgifter.

#### El-udgifter:

I Danmark regnes det gennemsnitlige el-forbrug for en familie i parcelhus uden el-varme at ligge på 4.000 kWh årligt, mens det færøske el-selskab regner med et forbrug på i gennemsnit 5.000 kWh for en familie i eget hus. Denne forskel i forbruget kan til dels skyldes, at der er mørkt en større del af året på Færøerne, p.g.a. placeringen længere mod nord, samt at de færøske husholdninger har nogle større frysebokse/-skabe, idet man, p.g.a. en større selvforsyningsgrad af fødevarer, har brug for en større frysekapacitet til opvaring af fødevarer.

Med en antagelse om de nævnte forbrugsstørrelser er eludgifterne for en færøsk familie mere end dobbelt så store som for en tilsvarende dansk familie - kr. 766,- pr. mdr. imod kr. 371,-.

#### Udgifter til opvarmning:

I afs. 3.1 blev problemerne ved at sammenligne opvarmningsudgifterne nævnt. I tabel 4 er fyringsolie brugt som sammenligning, og i tabellen er forbruget for den danske familie sat lavere end for den færøske. Dette er begrundet ud fra klimaforskellen mellem de to lande. Ved et årligt forbrug på hhv. 3.500 og 4.000 l. er udgifterne pr. måned kr. 259,- højere for den danske familie end for den færøske. Hvis der i sammenligningen havde været taget højde for det danske fjernvarmeforbrug, ville forskellen nok være noget mindre, idet udgifterne ved fjernvarme alt andet lige skulle være lavere end ved opvarmning ved eget oliefyr. Tabellen skal således, vedr. dette punkt, tages med forbehold.

#### Licensudgifter:

I tabellen fremgår, at den månedlige licensudgift er hhv. kr. 135,- og 210,- pr. mdr. Der er for den færøske familie ikke medregnet bil-licens, hvilket ville forøge de månedlige licensudgifter med kr. 52,71.

#### Vand- og sygesikringsudgifter

Iflg. Århus Kommunele værker bruger en dansk familie med to børn i gennemsnit 170 m<sup>3</sup> vand årligt. Dette svarer til en udgift på i gns. kr. 300,- pr. mdr.

Den færøske families særlige udgift til sygesikring er på kr. 240,- pr. mdr. (A-medlemmer af sygekassen).

#### Samlede udgifter:

De samlede udgifter i tabellen er kr. 4.082,- pr. mdr. for den danske familie og kr. 4.418,- for den færøske familie. Forskellen er på kr. 336,- pr. måned - eller 8,2% - men bag dette ligger en større forskel i sammensætningen af forbruget. P.g.a. forholdene vedr. opvarmningsudgifterne er forskellen sandsynligvis større end vist i eksemplet.

### 4. Boligydelse

Det er meget forskelligt, hvad folk betaler i boligydelse, idet valgmulighederne i denne forbindelse er meget store. Man kan vælge mellem at leje eller eje samt mellem lejlighed og hus m.v. Det er også meget forskelligt, hvad der er tradition for i forskellige lande - også mellem Danmark og Færøerne. På Færøerne er der f.eks. tradition for at bo i eget hus, og man har traditionelt nedbetalt sine lån forholdsvis hurtigt, således at man har haft råd til at blive boende i sit hus, efter at man er pensioneret. Dette har medført, at der findes yderst få udlejnings-ejendomme og meget få ejerlejligheder på Færøerne. I Danmark findes der derimod et meget mere forskelligartet boligmarked. Disse forhold vanskeliggør en sammenligning af boligydelse mellem de to lande.

P.g.a. disse vanskeligheder er der alene blevet valgt at opstille eksempler på boligydelse - to hvor der er tale om egen bolig og et for en lejebolig.

#### 4.1 Udviklingen i boligbyggeriet og parcelhuspriserne på Færøerne

For at belyse baggrunden for størrelsen af en typisk færøsk boligydelse, vil udviklingen i boligbyggeriet samt parcelhuspriserne på Færøerne fra begyndelsen af 80'erne kort blive beskrevet.

Under højkonjunktoren i 80'erne var der en meget stor boligefterspørgsel, hvilket medførte en betydelig stigning i lejepriserne for boliger samt en stigning i priserne for parceller og parcelhuse. Der blev også bygget mange huse i denne periode, som det også fremgår af tabellen nedenfor.

Tabel 5: Færøsk boligbyggeri 1986-1993

| Antal færdige boliger*: | 1986       | 1987       | 1988       | 1989       | 1990       | 1991       | 1992       | 1993      |
|-------------------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|-----------|
| Tórshavn                | 121        | 97         | 150        | 130        | 177        | 122        | 118        | 23        |
| Øvrige land             | 171        | 201        | 260        | 210        | 142        | 129        | 105        | 18        |
| <b>I alt</b>            | <b>292</b> | <b>298</b> | <b>410</b> | <b>340</b> | <b>319</b> | <b>251</b> | <b>223</b> | <b>41</b> |

\*) Boliger indtil 150 m<sup>2</sup>

Kilde: Sparekasserne og Boliglånefonden

Byggeriet toppede i 1988, hvor antallet af færdiggjorte boliger var 410, og siden er byggeriet gået helt i stå.

Der er indsamlet statistik for parcelhushandler fra og med 1985, og denne fremgår af tabel 6 nedenfor. Statistikken omfatter alle registrerede handler for almindelige parcelhuse (det vil i dette tilfælde sige huse mellem 70 og 150 m<sup>2</sup> eller - hvor andet ikke er oplyst - de tilhørende parceller er mellem 250 og 1.000 m<sup>2</sup>). Tabellen er opdelt i Torshavns-området, større bygder, mindre bygder og Færøerne samlet.

Tabel 6: Færøske parcelhuspriser, 1985 - 95

Kilde: Føroya Sparikassi

|      | Torshavn  |         | St. bygder |         | Sm. bygder |         | Færøerne  |         |
|------|-----------|---------|------------|---------|------------|---------|-----------|---------|
|      | Middelp.  | Handler | Middelp.   | Handler | Middelp.   | Handler | Middelp.  | Handler |
| 1985 | 863.541   | 51      | 518.280    | 25      | 529.474    | 19      | 705.870   | 95      |
| 1986 | 982.046   | 49      | 558.969    | 32      | 526.813    | 35      | 727.980   | 116     |
| 1987 | 1.113.501 | 46      | 676.000    | 42      | 559.500    | 28      | 821.371   | 116     |
| 1988 | 1.176.344 | 60      | 733.243    | 24      | 801.542    | 15      | 1.012.137 | 99      |
| 1989 | 1.227.363 | 58      | 686.218    | 30      | 618.861    | 26      | 946.175   | 114     |
| 1990 | 1.122.261 | 72      | 768.882    | 32      | 688.328    | 35      | 931.644   | 139     |
| 1991 | 952.369   | 56      | 702.156    | 44      | 498.746    | 20      | 785.020   | 120     |
| 1992 | 831.961   | 61      | 638.607    | 41      | 488.803    | 37      | 683.584   | 139     |
| 1993 | 692.057   | 49      | 553.598    | 34      | 401.376    | 33      | 568.780   | 116     |
| 1994 | 537.934   | 69      | 411.515    | 48      | 382.517    | 55      | 451.753   | 172     |
| 1995 | 507.500   | 14      | 405.750    | 20      | 363.350    | 20      | 440.500   | 54      |

NB: 1995 omfatter alene januar - juni.

Af tabellen fremgår, at priserne er højest i hovedstadsområdet og lavest i de små bygder. Priserne toppede i 1988/89 og er siden blevet mere end halveret!

Det skal bemærkes, at der er en meget stor spredning bag tallene i tabellen. F.eks. er de bedre huse i hovedstadsområdet her i sommeren 1995 blevet solgt for omkring 1 mio.kr., mens der er

huse - især på de små bygder - der må siges at være usælgelige og derfor har en realisationsværdi på 0 kr. Også er talgrundlaget - især for de små bygder - ret spinkelt, og derfor kan en enkelt atypisk handel få en forholdsvis stor vægt ved udregningen af gennemsnitstallene. Det, at pengeinstitutterne de senere år har forsøgt af komme af med de huse, der er overtaget på tvangsaktion, har trukket gennemsnitspriserne i statistikken nedad, idet disse huse typisk er i dårligere stand, end hvad gældende er for den gennemsnitlige boligmasse. Tabellen må derfor fortolkes med et vist forbehold og giver ikke udtryk for værdien af et gennemsnitligt parcelhus.

Med det opskruede prisniveau i 80'erne forhøjedes også priserne for nye huse. Den gennemsnitlige pris for et nyt hus var således højere, end hvad der kommer til udtryk i tabellen over registrerede parcelhushandler. Denne tabel indeholder jo også handler af ældre huse, der ikke har den samme standard som de nyere huse, og som derfor bliver handlet til en forholdsvis lavere pris. Et nyt parcelhus kostede i midten og sidst i 80'erne således typisk mellem 1 og 1,5 mio.kr., og en gæld i denne forbindelse på 1,2 mio.kr. var ikke ualmindelig. Med det daværende skattetryk og rentefradragmuligheder var det muligt for en familie med to indtægter at forrente denne gæld. Nettoydelsen efter skat var tit lavere end mange familiers lejeudgifter på denne tid. Problemet for de familier, der har taget lån af denne størrelse sidst i 80'erne, er, at de i ret lille omfang havde nedbetalt sine lån, da krisen indtraf i begyndelsen af 90'erne - med en kraftig stigning i skatterne til følge - idet der i 80'erne var tradition for kun at optage annuitetslån.

P.g.a. den trængte situation de færreste parcelhusejere nu er kommet i, har pengeinstitutterne åbnet op for muligheden at forlænge lånene op til 30 år. Der er også lavet en særlig aftale mellem pengeinstitutterne om rentenedsættelse i særlige tilfælde.

#### **4.2 Danske parcelhuspriser**

I den før nævnte undersøgelse i Penge & Privatøkonomi 1995:6 er der også lavet udregninger af de gennemsnitlige huspriser for alle danske kommuner. Tallene bygger på tal fra BRF-kredit og Realkredit Danmark over alle hushandler i 1. kvartal 1995.

Gennemsnittet på landsplan for et gennemsnitshus på ca. 150 m<sup>2</sup> er på kr. 636.638,-, svarende ca. til prisniveauet i f.eks. Kalundborg og Viborg. De højeste priser ligger ikke uventet i hovedstadsområdet. Birkerød er den kommune, som har den højeste huspris - kr. 1.302.092,-, og den laveste pris er i Rudbjerg i Storstrøms amt, hvor prisen er nede på kr. 313.900,-.

#### **4.3 Beregning af boligudgifter**

Som eksempler vil der blive beregnet boligudgifter ved en gæld på henholdsvis 1 mio.kr. og 480 t.kr. Restgælden på 1 mio.kr. er repræsentativ for en færøsk familie, som har bygget/købt hus i sidste halvdel af 80'erne. Restgælden på de 480 t.kr. skal repræsentere en gennemsnitlig dansk restgæld, hvor der købes en ejendom for 600 t.kr., og hvor der tages lån på 80% af ejendommens værdi. Dette svarer til den restgæld Told & Skat har anvendt i beregninger andre steder her i rapporten.

I eksemplet hvor sammenligningen foretages for lejeboliger, vil der både i det danske og det færøske tilfælde regnes med en husleje på kr. 4.000,- pr. måned. Dette svarer til en gennemsnitlig husleje for en dansk 4 værelses lejlighed på ca. 110 m<sup>2</sup>. På Færøerne er lejepriserne faldet meget, så det er muligt at leje et parcelhus i hovedstadsområdet til denne pris. Der findes ingen færøsk statistik for dette område.

#### 4.3.1 Færøske boligydelse

##### Rente og lånetyper:

Den færøske boligfinansiering er ikke baseret på realkreditlån, men på lån med variabel rente. I regneeksemplet nedenfor er der 4 prioriteter med de gældende rentesatser (august '95). Det specielle ved rentestrukturen er, at rentesatsen på 4. prioriteten p.t. er lavere en renten på 3. prioriteten. Siden midten af 80'erne har der så at sige kun været tale om annuitetslån for samtlige prioriteter, hvilket også er valgt her. For 1., 2. og 4. prioritet er der tale om månedlige ydelser, mens 3. prioriteten i boliglånefonden har kvartårige ydelser. Rentetilskrivningerne er alle kvartårige. Den vægtede rente i eksemplet er 7,46% p.a.

##### Løbetid:

Den færøske prioritetsfordeling er typisk opdelt på en 1. prioritet over 20 år i et af pengeinstitutterne, en 2. prioritet over 15 år i et af pengeinstitutterne og en 3. prioritet over 28 år i boliglånefonden. Typisk var der også 4. prioritet med en løbetid på 10 år i en af de daværende banker.

##### Prioritetsstørrelser:

For eksemplet på 1 mio.kr. er prioriteterne sat til hhv. 400, 250, 230 og 120 t.kr., hvilket kan siges at være en typisk prioritets sammensætning for et lån optaget sidst i 80'erne. Det skal dog understreges, at der kun er tale om et eksempel, og at det sagtens kan lade sig gøre at finde undtagelser til dette.

For det andet eksempel på de 480 t.kr. er fordelingen af prioriteterne den samme.

Tabel 7: Beregning af boligydelse - FR

| Saml. gæld: kr. 1.000.000 |           |     |        |              |               |              |
|---------------------------|-----------|-----|--------|--------------|---------------|--------------|
|                           | Beløb     | Tid | Rente  | Årlig ydelse | Rentefradrag* | Nettoydelse* |
|                           | kr.       | År  | % p.a. | kr.          | kr.           | kr.          |
| 1. prioritet              | 400.000   | 20  | 6,75   | 36.384       |               |              |
| 2. prioritet              | 250.000   | 15  | 7,25   | 27.312       |               |              |
| 3. prioritet              | 230.000   | 28  | 8,50   | 21.600       |               |              |
| 4. prioritet              | 120.000   | 10  | 8,25   | 17.616       |               |              |
| Tils.                     | 1.000.000 |     | 7,46   | 102.912      | 32.238        | 70.674       |

\*) Rentefradrag beregnet for år 1. Rentefradrag = 44% af rentebeløbet

| Saml. gæld: kr. 480.000 |         |     |        |              |               |              |
|-------------------------|---------|-----|--------|--------------|---------------|--------------|
|                         | Beløb   | Tid | Rente  | Årlig ydelse | Rentefradrag* | Nettoydelse* |
|                         | kr.     | År  | % p.a. | kr.          | kr.           | kr.          |
| 1. prioritet            | 192.000 | 20  | 6,75   | 17.472       |               |              |
| 2. prioritet            | 120.000 | 15  | 7,25   | 13.104       |               |              |
| 3. prioritet            | 110.400 | 28  | 8,50   | 10.368       |               |              |
| 4. prioritet            | 57.600  | 10  | 8,25   | 8.460        |               |              |
| Tils.                   | 480.000 |     | 7,46   | 49.404       | 15.474        | 33.930       |

\*) Rentefradrag beregnet for år 1. Rentefradrag = 44% af rentebeløbet

Tabellerne viser, at de årlige nettoydelse efter rentefradrag i eksemplerne er på henholdsvis kr. 70.674,- og 33.930,-, hvilket svarer til en boligydelse netto pr. måned på hhv. kr. 5.889,50 og kr. 2.827,50.

#### 4.3.2 Danske boligydelse

##### Løbetid og rentestørrelse:

Der bliver regnet med et 30 årigt realkreditlån på nom. 8% p.a. til kurs 90, hvilket giver en effektiv rente på 8,89% p.a. Der regnes med månedlige ydelser og kvartårige rentetilskrivninger.

#### Lejeværdi af egen bolig og ejendomsskat:

Der findes i Danmark en særlig lejeafgift for egen bolig, hvor en procentdel af ejendomsværdien bliver betragtet som kapitalindkomst. Derudover er også en særlig dansk ejendomsskat, der er beregnet som 1% af den offentlige ejendomsvurdering. Der er i eksemplerne regnet med, gældsstørrelsen svarer til 80% af ejendomsværdien.

Tabel 8: Beregning af boligydelse - DK

| Gæld      | Tid | Rente  | Årlig ydelse | Rentefradrag* | Lejev. af egen bolig** | Ejendomsskat** | Nettoydelse* |
|-----------|-----|--------|--------------|---------------|------------------------|----------------|--------------|
| kr.       | År  | % p.a. | kr.          | kr.           | kr.                    | kr.            | kr.          |
| 1.000.000 | 30  | 8,89   | 95.040       | -40.311       | 10.040                 | 12.500         | 77.269       |
| 480.000   | 30  | 8,89   | 45.624       | -20.345       | 4.669                  | 6.000          | 35.948       |

\*) Rentefradrag beregnet for år 1.

\*\*) Beregnet ved en off. ejendomsvurdering på hhv. kr. 1.250.000 og 600.000.

Når både rentefradrag, lejeværdi af egen bolig og ejendomsskat er medregnet, er de beregnede årlige nettoydelse i de to eksempler hhv. kr. 77.269,- og 35.948,-, svarende til hhv. kr. 6.439,- og 2.996,-.

#### 4.3.3 Sammenholdelse af boligydelse

Sammenholdes de færøske og de danske boligydelse bemærkes flere forskelle. Den færøske bruttoydelse er højere end den danske p.g.a. en kortere afdragstid. Demæst er det færøske rentefradrag lavere end det danske.

Da der eksisterer nogle beskatningsformer for fast ejendom i Danmark, som ikke findes på Færøerne, bliver de danske nettoydelse - ude fra den opstilling der er valgt her - højere end den færøske.

Til sidst kan det bemærkes, at det færøske renteniveau er lavere end det danske.

Når boligydelse for lån i eget hus bliver inddraget, er det også relevant at inddrage husforsikringer. Tabel 9 nedenfor sammenholder typiske husforsikringer i hhv. Danmark og Færøerne.

Tabel 9: Sammenligning af husforsikringer

| Danmark                                                                                                                                                                                            | Færøerne                                                                                                                                                     | Diff. |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| kr.                                                                                                                                                                                                | kr.                                                                                                                                                          | %     |
| <b>Husforsikring:</b><br>Brand og bygningskasko 1.223,00<br><u>Forudsætninger:</u><br>Beboet areal 130 kvm., huset opført efter 1970, hårdt tag, selvrisiko kr. 0,-.<br>Prissats: Codan Forsikring | <b>Husforsikring:</b><br>Brand, vand og storm 2.520,00<br><u>Forudsætninger:</u><br>Tømmerhus, forsikret værdi 1,4 mio.kr.<br>Prissats: Føroya Brunatrygging | 106,1 |

Nævnte danske præmie - kr. 1.223,- årligt - gælder for hele landet ved de nævnte forudsætninger i tabellen. Den færøske forsikring bliver udregnet som en promillesats af den forsikrede værdi af huset. Det skal bemærkes, at denne værdi ligger betydeligt over den nuværende handelsværdi på huse. Præmien på kr. 2.520,- årligt er beregnet for et gennemsnitshus. Den gennemsnitlige

husforsikringspræmie er altså mere end dobbelt så høj som den danske. Det skal bemærkes, at glasforsikring er ikke medregnet i eksemplerne.

## 5. Afslutning

Som afslutning skal beregningerne i kap. 2 og 3 sammenfattes med de tre eksempler i kap. 4. Tabellen nedenfor sammenholder nettoindtægterne for vores "standardfamilie" fra tabel 1 og de faste udgifter opstillet i tabel 4.

Tabel 10: Nettoindtægter efter skat og faste udgifter

|                     | Dansk familie |          | Færøsk familie |          | Diff.   |          |
|---------------------|---------------|----------|----------------|----------|---------|----------|
|                     | Pr. år        | Pr. mdr. | Pr. år         | Pr. mdr. | Pr. år  | Pr. mdr. |
|                     | kr.           | kr.      | kr.            | kr.      | kr.     | kr.      |
| Indtægt efter skat* | 203.592       | 16.966   | 190.368        | 15.864   | -13.224 | -1.102   |
| Faste udg.**        | -48.987       | -4.082   | -53.017        | -4.418   | -4.029  | -336     |
| Netto               | 154.605       | 12.884   | 137.351        | 11.446   | -17.254 | -1.438   |

\*) Excl. rentefradrag

\*\*) Excl. bolig-, telefon- og transportudgifter

Indtægterne efter skat (excl. rentefradrag) for den færøske familie er kr. 13.224,- årligt lavere end for den danske - svarende til kr. 1.102,- pr. mdr. Ved udregningen af de faste udgifter (excl. boligudgifter) var de færøske udgifter kr. 4.029,- højere årligt end de danske, og dette giver en nettoindtægt efter faste udgifter, som er kr. 17.254,- årligt - eller kr. 1.438,- pr. mdr. - lavere for den færøske familie end for den danske.

Inddrages nu de estimerede boligudgifter fra kap 4, er rådighedsbeløbene som vist nedenfor i tabel 11. I eksemplerne hvor tale er om fast ejendom, er husforsikringsudgifter inkluderet.

Tabel 11: Sammenligning af rådighedsbeløb

|                                                   | Dansk familie |          | Færøsk familie |          | Diff.   |          |
|---------------------------------------------------|---------------|----------|----------------|----------|---------|----------|
|                                                   | Pr. år        | Pr. mdr. | Pr. år         | Pr. mdr. | Pr. år  | Pr. mdr. |
|                                                   | kr.           | kr.      | kr.            | kr.      | kr.     | kr.      |
| <b>- ved en gæld på 1. mio.kr.:</b>               |               |          |                |          |         |          |
| Indt. efter skat & f.udg.                         | 154.605       | 12.884   | 137.351        | 11.446   | -17.254 | -1.438   |
| Nettoboligydelse                                  | -77.269       | -6.439   | -70.674        | -5.890   | 6.595   | 550      |
| Husforsikring                                     | -1.223        | -102     | -2.520         | -210     | -1.297  | -108     |
| Netto                                             | 76.113        | 6.343    | 64.157         | 5.346    | -11.956 | -996     |
| <b>- ved en gæld på 480.000 kr.:</b>              |               |          |                |          |         |          |
| Indt. efter skat & f.udg.                         | 154.605       | 12.884   | 137.351        | 11.446   | -17.254 | -1.438   |
| Nettoboligydelse                                  | -35.948       | -2.996   | -33.930        | -2.828   | 2.018   | 168      |
| Husforsikring                                     | -1.223        | -102     | -2.520         | -210     | -1.297  | -108     |
| Netto                                             | 117.434       | 9.786    | 100.901        | 8.408    | -16.533 | -1.378   |
| <b>- ved en lejeudgift på 4.000 kr. pr. mdr.:</b> |               |          |                |          |         |          |
| Indt. efter skat & f.udg.                         | 154.605       | 12.884   | 137.351        | 11.446   | -17.254 | -1.438   |
| Nettoboligydelse                                  | -48.000       | -4.000   | -48.000        | -4.000   | 0       | 0        |
| Netto                                             | 106.605       | 8.884    | 89.351         | 7.446    | -17.254 | -1.438   |

Excl. telefon- og transportudgifter m.v.

I alle tre eksempler er rådighedsbeløbet højere for den danske familie end for den færøske. Forskellen bliver mindre jo højere gælden - og dermed ejendomsværdien - er. Dette skyldes de særlige danske ejendomsskatter, som bliver beregnet ud fra ejendomsværdien.

Det skal iøvrigt bemærkes, at i udregningerne af de faste udgifter er de danske opvarmningsudgifter sat forholdsvis højt, og at der er set bort fra f.eks. telefon- og transportudgifter.

Forskellen i rådighedsbeløbet giver ikke udtryk for forskellen i købekraften. Denne diskussion er dog ikke taget op her.

---

#### Kildefortegnelse:

##### Artikler:

Hansen, Ole Høj m.fl.: "Flytteguide til et rigere liv" - specialtillæg i Penge & Privatøkonomi nr. 6, 1995.

##### Bekendtgørelser:

FR: nr. 20, 1995 om TV-licens og nr. 21, 1995 om radio-licens.

DK: nr. 1025, 1993 om radio- og fjernsynslicens.

##### Statestikker:

Danske elværkers forening: "Elforsyningens tariffer og elpriser", Frederiksberg, marts 1995

##### Div. talmateriale:

Almannastovan, Codan Forsikring, Føroya Banki, Føroya Brunatrygging, Føroya Shell, Føroya Sparikassi, Havnar Sjúkrakassi, Húsálansgrunnurin (Boliglånefonden), SEV, Telefonverk Føroya Løgings, Toll- og Skattstovan, Århus Kommunale Værkers oplysningskontor.

##### Udregninger:

De færøske skatteberegninger og låneberegningerne er foretaget på Føroya Sparikassi's økonomiberegningsprogram, mens de danske skatteberegninger er foretaget på Morgenavisen Jyllandspostens program "Skattelettelsen 1995", Ebbe Hove (c).



**Sammenligning af privatforbruget på Færøerne  
og i Danmark i 1994**

**Hagstova Føroya**



SKØN OVER OFFENTLIGE UDGIFTER PR. PERSON.  
UDGIFTSSAMMENLIGNING FOR YNGRE OG ÆLDRE ALDERSGRUPPER.

| (1000 kr.)                       | UDGIFTER PR. 0-16 ÅRIG. |           |        |
|----------------------------------|-------------------------|-----------|--------|
| Daginstitutioner                 | 47000                   |           | 106000 |
| Børnefradrag                     |                         |           | 60000  |
| Børneforsorg                     |                         |           | 9000   |
| Folkeskole                       | 130000                  | 62000     | 192000 |
| Lærerpensioner                   | 11000                   |           | 11000  |
| Særunderv. i folkeskole          | 14000                   |           | 14000  |
| Private skoler                   | 1000                    |           | 1000   |
| Skoleelevtransport               |                         |           | 1500   |
| Daginstitutioner, folkeskole mv. |                         |           | 394500 |
| Folketal 0-16 år:                | 11864                   | Pr.indb.: | 33252  |

| (1000 kr.)                                | UDGIFTER PR. 17-19 ÅRIG. |         |        |
|-------------------------------------------|--------------------------|---------|--------|
| Suðuroycentret                            |                          |         | 4500   |
| Fiskeindustriskolen                       |                          |         | 2600   |
| Tekn.sk. Klaksvík                         |                          |         | 9600   |
| Klaksvík Navigationsskole                 |                          |         | 2400   |
| HF Klaksvík                               |                          |         | 2300   |
| Eysturoy Gymnasium og HF                  |                          |         | 10600  |
| Færøernes Gymnasium og HF                 |                          |         | 21100  |
| Færøernes Handelsskole                    |                          |         | 16400  |
| Tekn.sk i Torshavn                        |                          |         | 12000  |
| Adm. af mesterlære                        |                          |         | 4100   |
| Folkehøjskole                             |                          |         | 2200   |
| Husholdningsskole                         |                          |         | 1100   |
| Fritidsundervisning                       | 4400                     |         | 2000   |
| Tilsk.t. musikskoler                      | 3800                     | 3800    | 5000   |
| Andre udgifter                            | 11000                    |         | 9000   |
| Uddannelsesstøtte                         | 45500                    |         | 34100  |
| Udd.tilbud t. 16-19 årige                 |                          |         | 139000 |
| Daginstitutioner, folkeskole mv.          |                          |         | 394500 |
| Daginst., folkesk., udd.tilb. 16-19 årige |                          |         | 533500 |
| Folketal 17-19 år:                        | 2032                     | Pr.ib.: | 68406  |
| Folketal 0-19 år:                         | 13896                    | Pr.ib.: | 38392  |
| Sundhedsudgifter pr. indb.:               |                          |         | 7741   |
| Offentlige udgifter pr. 0-19 årig:        |                          |         | 46133  |

| (1000 kr)                              | UDGIFTER PR. 65 ÅRIGE OG ÆLDRE. |       |                |
|----------------------------------------|---------------------------------|-------|----------------|
| Folkepension                           | 242500                          |       | 260000         |
| Plejehjem                              | 69500                           | 18100 | 87600          |
| Mindre inst. for pens.                 | 5700                            |       | 3000           |
| Hjemmepleje                            |                                 |       | 60000          |
| Isoleringstilskud                      |                                 |       | 2000           |
| Tilskud til pensionister               |                                 |       | 6500           |
| Vederlag for at passe ældre            |                                 |       | 5400           |
|                                        |                                 |       | 424500         |
| Folketal 65- år:                       | 5908                            |       | 71852          |
| Sundhedsudgifter pr. indb.:            |                                 |       | 16503          |
| Offentlige udg. pr. 65 årige og ældre: |                                 |       | 88355          |
| Sundhedsudgifter ialt: 390 mio. kr.    |                                 |       |                |
| 65 årige og ældres andel 25%:          |                                 |       | 97,5 mio. kr.  |
| Yngre gruppes andel 75%:               |                                 |       | 292,5 mio. kr. |
| Sundhedsudgifter pr. 65 årig og ældre: |                                 |       | 16503 kr.      |
| Sundhedsudgifter pr. yngre aldersgr.:  |                                 |       | 7741 kr.       |

Sundhedsudgifterne er beregnet med udgangspunkt i de ældres andel af udgifterne til henholdsvis sengedage, operationer og anden behandling. Befolkningsgruppen 65 år og ældre udgør 13,5 procent af den samlede befolkning, mens de sundhedsudgifter, der kan knyttes til denne aldersgruppe kan skønnes til 23-27 procent af de samlede udgifter.

**Det sociale sikkerhedsnet på Færøerne og i  
Danmark**

**Almannastovan**



## Det sociale sikkerhedsnet

Det danske sociale sikkerhedsnet er mere omfattende end det færøske. Udover de sociale foranstaltninger, som også kendes på Færøerne, har man i Danmark ordninger, hvis formål ikke alene er at sikre levevilkårene for personer og familier ved sociale begivenheder som f.eks. sygdom, arbejdsløshed mv., men også at bedre levevilkårene for særlig truede og økonomisk tyngede grupper. Af størst betydning for levevilkårene er boligstøtte, børnefamilieydelse, børnetilskud til enlige forsørgere og pensionister.

Samtidig har man i Danmark ordninger, som virker regulerende på arbejdsstyrkens sammensætning, størrelse og kvalificering, samt til- og fragang fra arbejdsmarkedet, f.eks. efterløn, uddannelsesorlov og aktiverende/uddannende tiltag for arbejdsløse.

En sammenligning af de samlede udgifter pr. indbygger til foranstaltninger rettet imod handicappede, ældre, familier mv, som eksisterer i begge lande viser, at det danske niveau er langt højere. Dette skyldes bl.a. forskelle i ydelsesniveau og ydelsesperiodernes længde. Sygedagpenge- og arbejdsløshedsforsikrings-perioderne er meget kortere på Færøerne.

## Ydelser ved arbejdsledighed mv.

Som bilagene viser, er arbejdsløshedsforsikring, kontanthjælp p.g.a. arbejdsløshed, førtidspension, o.a. ydelser langt højere i Danmark. Alene dagpenge ved sygdom og barsel er højere på Færøerne. Kontanthjælpsydelse p.g.a. sygdom, samlivsophør, barsel mv. kan ikke umiddelbart sammenlignes, idet man på Færøerne anvender en såkaldt behovsberegning med højeste dagpengesats som ydelsesmaksimum, mens man i Danmark anvender faste satser svarende til 80 og 60% af dagpengenes højeste sats til hhv. forsørgere og ikke-forsørgere. På Færøerne er ydelsen skattefri, mens den i Danmark er skattepligtig.

Bistandsloven indeholder faste regler om tillæg til den faste ydelse for boligudgifter (husleje, varme, el, mv.) når disse overstiger visse grænser. Ifølge forsørgsloven kan der kun undtagelsesvis ydes tillæg p.g.a. særlig høje boligudgifter eller forsørgerbyrder.

Vedlagt er nogle beregningseksempler, som viser rådighedsbeløb for pensionister og arbejdsledige på hhv. forsikringsydelse og kontanthjælp. Forskellen i netto rådighedsbeløb skyldes dels skatteforskelle og dels børnefamilieydelse, børnetilskud og boligstøtte. Beregningerne viser, at der for en familie med lav indkomst ikke er tale om nedgang ved overgang til forsørgsydelse. Men for en familie med højere (men stadig lav) indkomst vil nedgangen være betydelig. Ligeledes for personer uden forsørgelsespligt overfor børn.

Der er i beregningerne ikke taget højde for mulige tillæg for boligydelse iflg. bistandsloven. Forskellene kan derfor reelt være større end angivet i eksemplerne.

Til bilag 1 skal bemærkes, at det, ud fra givet antal børn med indkomst, gennemsnitligt antal pensionsudbetalinger om måneden, samt kendt antal udvandrede pensionister, vurderes, at når antallet personer for Almannastovans vedkommende deles op i hhv. pensionister og modtagere af forsorgsydelser, ville flytteandelen af den samlede forsorgsydelsesmodtager-population være 20-25% imod 4 % af modtagere af alle ydelser fra Almannastovan.

## Pensionsydelser

For at illustrere pensionisters levevilkår, er der også beregnet skat mv. for visse pensionist-typer. Herudover er der udarbejdet et eksempel, der viser forskellen, når der udover skat, også tages hensyn til boligydelse, børnetilskud og børnefamilieydelse.

Et folkepensionistægtepar uden anden indkomst end pensionen betaler på Færøerne kun en ubetydelig skat i forhold til den danske pensionist. Forskellen i nettoniveau består i ydelsens højde, hvor den danske er betydeligt højere.

I det danske pensionssystem er der i højere grad taget højde for, at enlige har forholdsvis større udgiftsbyrde. Det samlede pensionstillæg er derfor langt højere for enlige i Danmark.

Danske pensionister har, udover støtte til lejeboligudgifter, også mulighed for støtte til terminsudgifter af egen bolig, hvor en del af støtten ydes som lån.

Udover de nævnte ordninger, har pensionister med ingen eller begrænset indtægt (under 12.100 kr/år) udover pensionen, ret til varmetillæg efter faste regler, fritagelse for radiolicens og nedsat fjernsynslicens.

I realiteten er forskellen i levevilkår for pensionister således større end vist i beregningerne.

Sættes indtægtsniveauet for arbejdsløse og pensionister uden andre indtægter i relation til leveomkostningerne (bilag 4) forstærkes levevilkårsforskellene yderligere.

Idet pensionister antages at være den mindst mobile del af befolkningen, skal i parentes bemærkes, at der, ifølge Almannastovans registreringer, var 20 folkepensionister og 42 invalidepensionister blandt de udvandrede i 1994. Tidligere kunne de, iflg. pensionsafdelingen, bogstaveligt talt, tælles på en hånd.

## Hvordan mindskes forskellene?

Skattelettelse, f.eks. i form af en betydelig forhøjelse af bundfradraget eller i børnefradraget, ville virke i retning af udjævning på forskellene i levevilkår for arbejdsløse i forsikringsordningen og invalidepensionister på højeste pension. For arbejdsløse på forsorgsydelse og pensionister iøvrigt ville skattelettelse være uden virkning.



Derfor skal der iværksættes andre tiltag for at udjævne forskellene og bedre kårerne for gruppen af modtagere af sociale ydelser. F.eks. generelle forbedringer i pensionsniveau (som også ville forbedre niveauet for ydelse iflg. forsorgsloven p.g.a. arbejdsløshed) og/eller særlig støtte til børnefamilier.

# Udgifter til sociale ydelser pr. indbygger

|                                                                       | FR 1994<br>1000 kr | DK 1993<br>mio kr. | Kr / indb<br>Føroyar | Kr / indb<br>Danmark |
|-----------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------|----------------------|----------------------|
| <b>Handicap i alt</b>                                                 | <b>210.507</b>     | <b>25.655</b>      | <b>4.816</b>         | <b>4.937</b>         |
| Mellemste og højeste fortidspension <sup>1</sup>                      | 123.059            | 14.458             |                      |                      |
| Revalideringsydelser <sup>2</sup>                                     | 36.359             | 6.526              |                      |                      |
| Dogninstitutioner for psyk. og fys. handic.m.v. <sup>3</sup>          | 44.302             | 3.899              |                      |                      |
| Merudg. v. forsorgelse <sup>4</sup>                                   | 6.787              | 772                |                      |                      |
| <b>Alderdom i alt</b>                                                 | <b>418.347</b>     | <b>68.709</b>      | <b>9.571</b>         | <b>13.222</b>        |
| Folkepension, alm. og fortidig, alm. og forh. fort.pens. <sup>5</sup> | 269.975            | 47.061             |                      |                      |
| Institutioner for pensionister <sup>6</sup>                           | 94.999             | 11.004             |                      |                      |
| Hjemmesygepleje                                                       | 6.740              | 1.783              |                      |                      |
| Hjemmehjælp og omsorgsarbejde <sup>7</sup>                            | 46.633             | 8.861              |                      |                      |
| <b>Familier i alt</b>                                                 | <b>171.895</b>     | <b>30.088</b>      | <b>3.933</b>         | <b>5.790</b>         |
| Kontanthjælp til underhold iflg.forsorgs-/bistandslov <sup>8</sup>    | 46.685             | 8.409              |                      |                      |
| Andre ydelser fors.-/bist.loven <sup>9</sup>                          | 3.265              | 706                |                      |                      |
| Forskudsviis udb. af bidrag til børn <sup>10</sup>                    | 1.777              | 139                |                      |                      |
| Børnetilskud mv <sup>11</sup>                                         | 1.806              | 1.637              |                      |                      |
| Sundhedsplejersker                                                    | 4.744              | 336                |                      |                      |
| Daginstitutioner for børn og unge <sup>12</sup>                       | 99.685             | 13.732             |                      |                      |
| Andre foranstaltninger for børn og unge <sup>13</sup>                 | 13.933             | 5.129              |                      |                      |
| <b>Beskæftigede i alt</b>                                             | <b>217.095</b>     | <b>61.284</b>      | <b>4.967</b>         | <b>11.793</b>        |
| Dagpenge ved sygdom og barsel                                         | 31.487             | 10.381             |                      |                      |
| Arbejdsløshedsdagpenge                                                | 175.171            | 37.027             |                      |                      |
| Beskæft.fr. foranstaltn. & arbejdsformidling                          | 9.967              | 13.517             |                      |                      |
| Lønmodtageres Garantifond                                             | 470                | 359                |                      |                      |
| <b>Sygesikring<sup>14</sup></b>                                       | <b>55.283</b>      | <b>9.909</b>       | <b>1.265</b>         | <b>1.902</b>         |

Folketal Forøyar pr. 31.12.94: 43.709

Folketal Danmark pr. 31.12.93: 5.196.642

Kilder: Statistiske Efterretninger: Social sikring og retsvæsen, 1995:2, Danmarks statistik

Landskassaroknskapurin 1994, Forøya Gjaldsstova

Hagstovan, fólkatol

Ársroknskapur 1994, Arbeidsloysisskipanin

Útreiddslur §§ 11,12 og 19, jan.-des. 1994, Almannastovan

<sup>1</sup>Svarende til højeste og mellemste invalidepension på Færøerne

<sup>2</sup>Iberegnet revalideringsfoanstaltn. iflg. § 18 og §§ 42 og 43 i hhv. FR og DK, samt beskyttede værksteder, hjælpemidler, køretøjer, indretning af bolig, o.s.v.

<sup>3</sup>Dogninstitut. o.o. forsorg for psyk. og fys. handicappede. Udgifter vedr. særinger på inst. i DK medregnet i de fær. udg.

<sup>4</sup>Iflg. hhv. § 17 i fors.loven (børn) og § 48 (børn og voksne) i Bistandsloven

<sup>5</sup>I de forøske udgifter til folkepension er iøvrigt medtaget udgifter til den årlige udbetaling af brændsels- og kommunikationstildkud, ialt 5,5 mio. kr. i 1994.

<sup>6</sup>Herunder også færøske udgifter vedr. vederlag for pasning af ældre mv. i eget hjem, ialt 4,7 mio kr for 1994

<sup>7</sup>Opgørelsen indeholder, udover varig hjemmehjælp (til ældre) også midlertidig hjemmehjælp, idet udgiften for Færøernes vedkommende ikke kan udskilles. Denne andel er meget lille i f.t. det samlede beløb. Herudover er der for DK's medtaget udgifter til dagecentre, som for Færøernes vedk. er indeholdt i de samtl. udgifter til omsorgsarbejde.

<sup>8</sup>Iflg. § 9 (midlertidig hjælp), § 13 (varig hjælp) og § 27 (enkepension) i forsorgsloven og § 37 i Bistandsloven

<sup>9</sup>Iflg. § 15 i forsorgsloven og § 46 og 46a og andet ikke nærmere angivet iflg. bistandsloven

<sup>10</sup>nettotal, hvor de bidragspligtiges samtl. indbetalinger er fratrasket de samlede udbetalinger

<sup>11</sup>For Færøernes vedkommende alene tilskud til enkebørn mv.

<sup>12</sup>Forældrebetaling ikke indbereget

<sup>13</sup>Herunder udgifter for at undgå børns anbringelse udenfor hjemmet o.a. foranstaltn. for børn og unge.

<sup>14</sup>For Færøernes vedkommende Sygekassernes udgifter og for Danmarks vedk. Sygesikringens udgifter.

## PENSIONER

Oversigt over ydelsesniveau for de forskellige pensionsarter, kr. mdl.

|                                                                                           | Begge ægtefæller<br>pensionister |       | Ægtefællen ikke<br>pensionist |       | Enlig<br>pensionist |        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|-------|-------------------------------|-------|---------------------|--------|
|                                                                                           | FR                               | DK    | FR                            | DK    | FR                  | DK     |
| <b>Folkepension:</b>                                                                      |                                  |       |                               |       |                     |        |
| Grundbeløb                                                                                | 3.164                            | 3.708 | 3.982                         | 3.708 | 3.982               | 3.708  |
| Pensionstillæg                                                                            | 584                              | 1.629 | 735                           | 1.629 | 735                 | 1.880  |
| Særl. tillæg reelt enlige                                                                 |                                  |       |                               |       |                     | 1.796  |
| Ægtefællestillæg                                                                          |                                  |       | 350                           | -     |                     |        |
| I alt                                                                                     | 3.748                            | 5.337 | 5.067                         | 5.337 | 4.717               | 7.384  |
| <b>Højeste invalidepension<br/>(højeste førtidspension):</b>                              |                                  |       |                               |       |                     |        |
| Grundbeløb                                                                                | 3.164                            | 3.708 | 3.982                         | 3.708 | 3.982               | 3.708  |
| Pensionstillæg                                                                            | 584                              | 1.629 | 735                           | 1.629 | 735                 | 1.880  |
| Særl. tillæg reelt enlige                                                                 |                                  |       |                               |       |                     | 1.796  |
| Ægtefællestillæg                                                                          |                                  |       | 350                           | -     |                     |        |
| Invaliditetsbeløb                                                                         | 1.589 <sup>1</sup>               | 1.536 | 1.855                         | 1.805 | 1.855               | 1.805  |
| Erhvervsudygthedsbeløb                                                                    | 1.860 <sup>2</sup>               | 1.805 | 2.571                         | 2.491 | 2.571               | 2.491  |
| I alt                                                                                     | 7.197                            | 8.678 | 9.493                         | 9.633 | 9.143               | 11.680 |
| <b>Mellemste invalidepension<br/>(mellemste førtidspension)<br/>og alm. enkepension*:</b> |                                  |       |                               |       |                     |        |
| Grundbeløb                                                                                | 3.164                            | 3.708 | 3.982                         | 3.708 | 3.982               | 3.708  |
| Pensionstillæg                                                                            | 584                              | 1.629 | 735                           | 1.629 | 735                 | 1.880  |
| Særl. tillæg reelt enlige                                                                 |                                  |       |                               |       |                     | 1.796  |
| Ægtefællestillæg                                                                          |                                  |       | 350                           | -     |                     |        |
| Invaliditetsbeløb/tillægssydelse                                                          | 1.589 <sup>3</sup>               | 1.536 | 1.855                         | 1.805 | 1.855               | 1.805  |
| I alt                                                                                     | 5.337                            | 6.873 | 6.922                         | 7.142 | 6.572               | 9.189  |
| *Enkepension er afskaffet i DK 1984.                                                      |                                  |       |                               |       |                     |        |
| <b>Laveste invalidepension<br/>(forhøjet alm. førtidspension):</b>                        |                                  |       |                               |       |                     |        |
| Grundbeløb                                                                                | 997 <sup>4</sup>                 | 3.708 | 1.992                         | 3.708 | 1.992               | 3.708  |
| Pensionstillæg                                                                            |                                  | 1.629 |                               | 1.629 |                     | 1.880  |
| Særl. tillæg reelt enlige                                                                 |                                  |       |                               |       |                     | 1.796  |
| Invaliditetsbeløb                                                                         | 464 <sup>5</sup>                 |       | 927                           |       | 927                 |        |
| Fortidsbeløb                                                                              |                                  | 942   |                               | 942   |                     | 942    |
| I alt                                                                                     | 1.461                            | 6.279 | 2.919                         | 6.279 | 2.919               | 8.326  |

Pensionen på Færøerne nedsættes gradvis, når den årlige indtægt udover pension overstiger 12.100 kr. for enlige og 17.800 kr. i alt for ægtefæller. I Danmark er de tilsvarende tal hhv. 41.800 og 83.600 kr.

<sup>1</sup>beløbet er dog tilsv. enliges, hvis ægtefællen er folkepens. eller laveste invalidepensionist

<sup>2</sup>beløbet er dog tilsv. enliges, hvis ægtefællen er folkepens., mellemste eller laveste invalidepensionist

<sup>3</sup>se note 1

<sup>4</sup>Ægtefællens grundbeløb er tilsv. enlige, når denne er folkepensionist, mellemste eller højeste invalidepensionist. Modtager ægtefællen laveste invalidepension er grundbeløbet 1.584 kr for hver af ægtefællerne.

<sup>5</sup>Ægtefællens invaliditetsbeløb er tilsvarende enliges, hvis denne modtager højeste eller mellemste invalidepension. Modtager ægtefællen laveste pension er invaliditetsbeløbet 796 kr til hver af ægtefællerne.

## Tillæg/tilskud/bidrag til børn af pensionister

|                                | Føroyar         | Danmark                                                 |
|--------------------------------|-----------------|---------------------------------------------------------|
| Enlige pensionister            | 669 kr/md/barn* | 1.104 kr/kvt/barn<br>843 kr/kvt **<br>2.118 kr/kvt/barn |
| Begge forældre pensionister    | 669 kr/md/barn  | 1.104 kr/kvt/barn<br>2.118 kr/kvt/barn                  |
| Den ene forælder modt. pension | 669 kr/md/barn  | 2.118 kr/kvt/barn                                       |

\* Enten som børnetillæg til pensionen eller som bidrag fra den bidragspligtige forældrepart

\*\*Uanset antal børn

## KONTANTHJÆLP (Forsorgs-/Bistandsloven)

Ydelser ved arbejdsløshed (for DK også andre sociale begivenheder), kr. pr. md.

|                                     | Føroyar<br>ikke skattepligtig | Danmark<br>skattepligtig |
|-------------------------------------|-------------------------------|--------------------------|
| Enlig                               | 4.717                         | 6.652                    |
| Enlig forsørger                     | 5.896                         | 8.862                    |
| Gift/saml.                          | 3.748                         | 6.652                    |
| Gift/saml. forsørger                | 4.685                         | 8.862                    |
| Unge under 23/24 år<br>hjemmeboende | 2.586                         | 2.088                    |
| udeboende                           | 3.341                         | 4.268                    |

## Børnetillæg/tilskud/bidrag til børn af kontanthjælpsmodtagere

|                 | Føroyar         | Danmark                                                |
|-----------------|-----------------|--------------------------------------------------------|
| Enlig forsørger | 669 kr/md/barn* | 1.104 kr/kvt/barn<br>843 kr/kvt **<br>2118 kr/kv/barn* |
| Andre           | 669 kr/md/barn  |                                                        |

\* Som bidrag fra den bidragspligtige forælder, evt. forskudsvis udbetalt af det offentlige

\*\* Et beløb uanset antal børn

Andre sociale begivenheder (barsel, samlivsophør, sygdom mv.) - FR

"Behovsbeløb", udregnet som summen af folkepensionens grundbeløb og bornetillæg, sygekassekontingent og boligudgifter, dog maksimalt et beløb svarende til sygedagpengemaksimum, udregnet som et nettobeløb, som, afhængigt af kommuneskatteprocent og skattemæssige fradrag, ligger et sted mellem kr. 6.645 og 11.596 kr pr. md. Modsat i FR er ydelsen i DK ikke afhængig af, hvilken social begivenhed, der ligger til grund for hjælpsbehovet.

## SIKRING VED SYGDOM OG ARBEJDSLØSHED

Dagpengeniveau (maksimumsbeløb kr. pr. uge)

|                   | Føroyar | Danmark |
|-------------------|---------|---------|
| Ved sygdom        | 2.676   | 2.556   |
| Ved arbejdsløshed | 2.110   | 2.555   |

## BØRNEFAMILIEYDELSER

|                   | Føroyar                                                                                                                                                 | Danmark                                                                                         |
|-------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Alle børnefamilie | For børn 0-16 år er der et skattemæssigt fradrag på kr. 2500 pr. barn i landsskatten og et fradrag i kommuneskatten på 250-2500 kr afhængigt af kommune | Familieydelse pr. kvartal pr.barn:<br>0-2 år: 2.400 kr<br>3-6 år: 2.150 kr<br>7-17 år: 1.650 kr |

**BOLIGSIKRING / BOLIGYDELSE (DK)**  
 nogle eksempler med indtægtsniveau for modt. af sociale ydelser

| Eks | Hustand<br>v=voksne<br>b= børn | Beregnet<br>husstands-<br>indkomst<br>(ekskl. am.<br>bidrag) | Årlig husleje | Lejlighedens<br>størrelse<br>m2 | Antal<br>værelser | Boligstøtte<br>pr. år |
|-----|--------------------------------|--------------------------------------------------------------|---------------|---------------------------------|-------------------|-----------------------|
| 1   | 2 v - 2 b                      | 200.220                                                      | 45.000        | 96                              | 4                 | 16.860                |
| 2   | 2 v - 2 b                      | 184.240                                                      | 45.000        | 96                              | 4                 | 20.040                |
| 3   | 1 v - 2 b                      | 99.922                                                       | 42.000        | 90                              | 3                 | 26.496                |
| 4   | 2 v - 1 b<br>pensionister      | 128.000                                                      | 42.000        | 90                              | 3                 | 26.496                |
| 5   | 1 v<br>pensionist              | 67.000                                                       | 33.000        | 60                              | 2                 | 26.496                |

Kilde: xx kommune

**Eks. nettorådighedsbeløb: folke- og førtidspensionister, ikke andre indtægter. Uden fradragsberettigede renteudg. Ingen børn.**

|                                    | Folkepensionister<br>ægtepar |                | Folkepensionist<br>enlig |                | Højeste førtidspension<br>enlig |                | Mell. førtidspension<br>enlig |                |
|------------------------------------|------------------------------|----------------|--------------------------|----------------|---------------------------------|----------------|-------------------------------|----------------|
|                                    | FR                           | DK             | FR                       | DK             | FR                              | DK             | FR                            | DK             |
| <b>Skattepligtig:</b>              |                              |                |                          |                |                                 |                |                               |                |
| Grundbeløb                         | 37.968                       | 44.496         | 47.784                   | 44.496         | 47.784                          | 44.496         | 47.784                        | 44.496         |
|                                    | 37.968                       | 44.496         |                          |                |                                 |                |                               |                |
| pensionstillæg                     | 7.008                        | 19.548         | 8.820                    | 22.560         | 8.820                           | 22.560         | 8.820                         | 22.560         |
|                                    | 7.008                        | 19.548         |                          |                |                                 |                |                               |                |
| Erhvervsud.bel.                    |                              |                |                          |                | 30.852                          | 29.892         |                               |                |
| <b>Ialt</b>                        | <b>89.952</b>                | <b>128.088</b> | <b>56.604</b>            | <b>67.056</b>  | <b>87.456</b>                   | <b>96.948</b>  | <b>56.604</b>                 | <b>67.056</b>  |
| <b>Indkomstskat</b>                | <b>-94</b>                   | <b>-30.946</b> | <b>-3.535</b>            | <b>-16.605</b> | <b>-18.816</b>                  | <b>-29.881</b> | <b>-3.533</b>                 | <b>-16.605</b> |
| <b>Ikke skattepligtig:</b>         |                              |                |                          |                |                                 |                |                               |                |
| Særligt tillæg, enlig              |                              |                |                          | 21.552         |                                 | 21.552         |                               | 21.552         |
| Invaliditetsbeløb                  |                              |                |                          |                | 22.260                          | 21.660         | 22.260                        | 21.660         |
| <b>Til rådighed efter<br/>skat</b> | <b>89.858</b>                | <b>97.142</b>  | <b>53.069</b>            | <b>72.003</b>  | <b>90.900</b>                   | <b>110.279</b> | <b>75.331</b>                 | <b>93.663</b>  |

Kilder: Toss & Skattstova Foroya, dansk kommune

Nettorådighedsbeløb. Mellemste invalide-/førtidspension, hhv. ægtepar og enlig. 1 barn, 2 år.  
 Lejebolig ægtepar: husleje 42.000 kr, 3 vær. , 90 m2  
 Lejebolig enlig: husleje 33.000 kr, 2 vær. , 60 m2

|                            | Ægtepar          |                  | Enlig  |         |
|----------------------------|------------------|------------------|--------|---------|
|                            | FR               | DK               | FR     | DK      |
| Skattepligtig Grundbeløb   | 37.968<br>37.968 | 44.496<br>44.496 | 47.784 | 44.496  |
| Pensionstillæg             | 7.008<br>7.008   | 19.548<br>19.548 | 8.820  | 22.560  |
| Skattepligtig ialt         | 89.952           | 128.088          | 56.605 | 67.056  |
| Indkomstskat               | 94               | 30.546           | 733    | 16.605  |
| Ikke skattepligtig         |                  |                  |        |         |
| Særligt tillæg, enl..      |                  |                  |        | 21.552  |
| Invaliditetsbeløb          | 19.068<br>19.068 | 18.432<br>18.432 | 22.260 | 21.660  |
| Bornefamilieydelse         | 0                | 9.600            | 0      | 9.600   |
| Bornetilskud/bidrag/tillæg |                  |                  |        |         |
| æg                         | 8.028            | 12.888           | 8.028  | 16.260  |
| Sygekassekont.             | -2.880           | 0                | -1.440 | 0       |
| Boligyldelse               |                  | 26.96            |        | 26.496  |
| Til rådighed               | 133.142          | 183.390          | 84.720 | 146.019 |



# Nettorådighedsbeløb ved ledighed.

|                    | Eks. 1.m ledig<br>indtægtsgrundlag m:<br>180.000, k: 140.000<br>ialt 320.000 kr |                 | Eks 2. begge ledige<br>indtægtsgrundlag m: 150.000,<br>k: 70.000.<br>Ialt 220.000 kr |                 |         |                 |
|--------------------|---------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|---------|-----------------|
|                    | FR                                                                              | Ejerbolig<br>DK | FR                                                                                   | Lejebolig<br>DK | FR      | Ejerbolig<br>DK |
| Lønindtægt, k      | 140.000                                                                         | 140.000         |                                                                                      |                 |         |                 |
| A-sikring, m       | 106.323                                                                         | 132.800         | 104.993                                                                              | 132.860         | 104.993 | 132.860         |
| A-sikring, k       |                                                                                 |                 | 49.000                                                                               | 63.000          | 49.000  | 63.000          |
| Indtægt ialt       | 246.323                                                                         | 272.800         | 154.000                                                                              | 195.860         | 154.000 | 195.860         |
| Indkomstskat       | 67.937                                                                          | 79.075          | 41.691                                                                               | 67.277          | 26.907  | 49.517          |
| Bornefamilieydelse | 0                                                                               | 18.200          | 0                                                                                    | 13.200          | 0       | 13.200          |
| Bornetilskud       |                                                                                 |                 | 0                                                                                    | 0               | 0       | 0               |
| Ejendomsskat mv    |                                                                                 | 6.000           | 0                                                                                    | 0               | 0       | 5.000           |
| Sygekassekont.     | 2.880                                                                           |                 | 2.880                                                                                | 0               | 2.880   | 0               |
| Boligsikring       |                                                                                 |                 |                                                                                      | 20.040          |         |                 |
| Til rådighed       | 175.506                                                                         | 205.925         | 109.429                                                                              | 161.823         | 124.213 | 154.543         |

## Forudsætninger:

Eks 1: 1 et barn under 3 år og et 3-6 år. Prioritetsgæld: 660.000 kr. Renteudgift FR: 46.200 kr DK: 66.000. DK: ejendomsværdi: 600.000 kr. lejd værdi : 12.000 kr, stand.fradrag 2.000 kr, underskud: 56.000 kr.  
Eks. 2 Ejerbolig: 2 born 7-16 år. Prioritetsgæld: 480.000 kr. Renteudgifter FR: 33.600 kr, DK: 48.000. DK: ejendomsværdi: 500.000 kr lejeværdi: 10.000 kr, standfradr. 2000 kr , underskud 40.000 kr  
Eks. 2 Lejebolig. 4 vær. 96 m2, husleje 45.000 kr

Eks. 3. Ved overgang til forsorgs-/bistandsydelse for familien i eks. 2. Samme forudsætninger.

Eks. 4 Enlig forsørger, 2 børn, hhv.  
2 og 5 år. Hæst: 42.000 kr/år. 3 vær.  
90 m<sup>2</sup>

|                      | Lejebolig |         | Ejerbolig |         |                |
|----------------------|-----------|---------|-----------|---------|----------------|
|                      | FR        | DK      | FR        | DK      |                |
| Ydelse § 37 og 9:    |           |         |           |         |                |
| m                    | 56.220    | 106.344 | 56.220    | 106.344 |                |
| k                    | 56.220    | 106.344 | 56.220    | 106.344 | 70.752 106.344 |
| Indkomstskat         | 0         | 75.200  | 0         | 57.440  | 0 37.600       |
| Bornefamilieydelse   | 0         | 13.200  | 0         | 13.200  | 0 18.200       |
| Bornetilskud/-tillæg | 16.056    | 0       | 16.056    | 0       | 16.056 29.148  |
| Ejendomsskat m.v     | 0         | 0       | 0         | 5.000   | 0 0            |
| Sygekassekont.       | 2.880     | 0       | 2.880     | 0       | 1.440 0        |
| Boligsikring         |           | 17.052  |           |         | 26.496         |
| Til rådighed         | 125.616   | 167.740 | 125.616   | 163.448 | 85.368 116.092 |

**Sammenligning af offentlige udgifter til hhv.  
børn/unge og ældre**

**Búskapardeildin í Tinganesi**

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

*NB: Fyrbilstekstur, som er grundaður á at vit vænta at tann uppgerðin, sum vit eru í ferð við at gera ferð at vísa at privatnýtslan í Føroyum í 1994 er nakað lægri í Føroyum enn í Danmark. Tekstur má tí bert nýtast við stórum fyrivermi.*  
bjo, 1/9-95.

## **Sammenligning af privatforbruget på Færøerne i Danmark i 1994.**

Færøernes Statistik har lavet en forløbig opgørelse for privatforbruget på Færøerne i 1994. Kilden til de danske tale er nationalregnskabstal for 1994 offentliggjort i Statistiske Efterretninger juli 1995.

Opgørelsen er søgt lavet efter samme principper som privatforbruget gøres op det danske nationalregnskab. Det har ikke været muligt at lave en pålidelig opgørelse af posterne boligbenyttelse og turisme, disse poster er derfor holdt uden for sammenligningerne. Den færøske opgørelse er behæftet med en relativt stor usikkerhed, da den ikke er baseret på en egentlig forbrugsundersøgelse, men på omsætningstal fra moms-statistikken suppleret med oplysninger fra enkelte brancher. Opgørelsen er foretaget ud fra en forsigtighedsregel om hellere at henvise for meget end for lidt til privatforbrug. Forbrugsopgørelsen er søgt afstemt med det samlede moms-provenue, samt oplysninger fra selvangivelserne og om finansiell opsparing og låntagning i pengeinstitutterne.

Resultatet af opgørelsen er at det færøske forbrug exclusive boligbenyttelse og turisme i 1994 nominelt ligger på xxxx kr. pr. kapita mod xxxx kr. pr. kapita i Danmark. Dvs xxx % lavere end danske pr. kapita forbrug. Tages der yderligere hensyn til at færøske priser med visse undtagelser (fyringsolie, indboforsikring mv.) gennemgående er højere end danske priser, måske 10-20% højere, så kan det konkluderes at det færøske privatforbrug pr. kapita realt er betydeligt lavere end det danske privatforbrug pr. kapita. Den usikkerhed der er i de færøske opgørelser kan ikke ændre væsentligt på denne konklusion. Man kan med rimelighed anføre at 1994 var et meget atypisk år, idet usikkerheden var usædvanlig stor, men dette forhold kan næppe forklare hele forskellen på færøsk og dansk forbrug.

Realforbruget er i høj grad en væsentlig faktor i bedømmelsen af levestandarden i et land, og må derfor antages at være en vigtig determinant for beslutningen om hvorvidt man fortsat vil bo på Færøerne eller ikke. Forventningen til det fremtidig realforbrug en dog formodentlig af endnu større betydning. Udsigterne i færøsk økonomi giver dog ikke grund til særlig optimistiske forventninger.

Opgørelsen af det færøske privatforbrug er endnu et bidrag til man i fremtiden vil se en stor fraflytning fra Færøerne.





